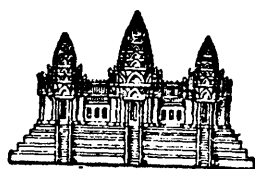




ព្រះ
ព្រះបិតាព្រះបាទ
និង
សេចក្តីប្រែប្រាស់សាស្ត្រ
អភិធម្មបិដក

បណ្ឌិត បណ្ឌិតសមភាគ
១០៨



ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត ភ្នំពេញ

ត. ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស បណ្ណាវសមោ ភាគោ

បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

បច្ចនីយតិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលតិកំ

[១] នកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អកុសលំ អព្យាកតំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច អកុសលោ អព្យាកតោ តយោ ខន្ធោ
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធោ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ នកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា នកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច
ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ច ន អកុសលោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន បណ្ណសមភាគ

បច្ច័យប្បដ្ឋាន

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អវហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

បច្ច័យតិកប្បដ្ឋាន

នក្ខសលតិកៈ

[១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ ជាអកុសល
ជាអព្យាកតៈក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ជាអកុសល
ជាអព្យាកតៈ ខន្ធល ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធល ។ ធម៌
មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី
មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

(២) ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អកុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា បញ្ច ។

(៣) ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
 សលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

[២] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែន
 ជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ មានវាៈ ៥ ។

[៣] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអ-
 សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី
 មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជា
 អព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
លោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ន ។

[៤] ន កុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុ-
សលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលញ្ច ន អ-
ព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលញ្ច ន អព្យាក-
តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ
ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

[៥] ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋ-
យា ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន អព្យាកតោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(៤) ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែន
ជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
កុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(៥) ធម៌ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ច ន អព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលញ្ច ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

[៦] ន កុសលញ្ច ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលញ្ច ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលញ្ច ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ច ន អកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

[៧] ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។

[៨] ហេតុយា ឯក្ខន្ធតីស អារម្មណោ ចតុត្ថិស អវិគតេ ឯក្ខន្ធតីស ។

សហជាតវារម្មំ បច្ចយវារម្មំ និស្សយវារម្មំ
សំសជ្ឈវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ បដិច្ចវារសទិសំ ។

[៩] ន កុសលោ ធម្មា ន កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[៦] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិន
មែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។

[៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសដ្ឋវារៈក្តី

សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៩] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
អកុសល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន

(១០) ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 កុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដោយការម្មណប្ប-
 ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសលផង
 មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាអព្យាកតៈផង
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ដោយការម្មណប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

၁ ကျွန်ုပ်တို့၏ ငွေ ၁၀၀ ကျွန်ုပ်တို့၏ ငွေ ၁၀၀ ကျွန်ုပ်တို့၏
 လက်ထဲမှ ငွေ ၁၀၀ ကျွန်ုပ်တို့၏ လက်ထဲမှ ငွေ ၁၀၀

[၁၀] သိက္ခာလော သမ္ဘာ သိက္ခာလော

သမ္ဘာ အနတ္တဗျူဟာ ပစ္စယ အနတ္တဗျူဟာ ပစ္စယ
ပစ္စယ နေဝိညာ . . . နေဝိညာ . . . အနတ္တဗျူဟာ
. . . သိက္ခာ . . . အနတ္တဗျူဟာ . . . ၇

(၁၆) ... ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓယော ဓ ကုဗ္ဗ-
 လော ဓဗ္ဗော ဓ ဓကုဗ္ဗလဗ္ဗံ ဓဗ္ဗဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာ-
 ဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓယော ဓ ကုဗ္ဗလော ဓဗ္ဗော ဓ ကုဗ္ဗလဗ္ဗံ
 ဓ ဓကုဗ္ဗလဗ္ဗံ ဓ ဓဗ္ဗဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓ-
 ဋ္ဌာယော ၁ ဓ ကုဗ္ဗလော ဓဗ္ဗော ဓ ကုဗ္ဗလဗ္ဗံ
 ဓဗ္ဗဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓယော ဓ ကုဗ္ဗလော
 ဓဗ္ဗော ဓ ကုဗ္ဗလဗ္ဗံ ဓဗ္ဗဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓ-
 ဋ္ဌာယော ဓ ကုဗ္ဗလော ဓဗ္ဗော ဓ ကုဗ္ဗလဗ္ဗံ ဓ ဓ-
 ကုဗ္ဗလဗ္ဗံ ဓ ဓဗ္ဗဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓ-
 ဋ္ဌာယော ၁ ဓ ကုဗ္ဗလော ဓ ဓ ကုဗ္ဗလော ဓ ဓဗ္ဗာ
 ဓ ကုဗ္ဗလဗ္ဗံ ဓဗ္ဗဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓယော
 ဓ ကုဗ္ဗလော ဓ ဓ ကုဗ္ဗလော ဓ ဓဗ္ဗာ ဓ ကုဗ္ဗ-
 လဗ္ဗံ ဓဗ္ဗဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓါနုပဋ္ဌာယေ ဗဒ္ဓယော

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយការម្សឺណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(១១) ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ សមនន្តរាប្បច្ច័យ . . . សហជាតប្បច្ច័យ . . . អញ្ញាមញ្ញាប្បច្ច័យ . . . និស្សយប្បច្ច័យ . . . ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ . . . ។

(១២) . . . ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាកុសល ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលោ ច នអកុសលោ ច ធម្មា នកុស-
លស្ស ច នអកុសលស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣] ហេតុយា ឯក្ខន្តិកា អារម្មណេ ធន្តិ-
ស អធិបតីយា បញ្ចត្តិកា អនន្តរេ ចតុត្តិកា សម-
នន្តរេ ចតុត្តិកា សហជាតេ ឯក្ខន្តិកា អញ្ញាមញ្ញ
ចតុត្ថិកា និស្សយេ ចតុត្តិកា ឧបនិស្សយេ ធន្តិកា
បុរេជាតេ អដ្ឋាស បច្ឆាជាតេ អដ្ឋាស អាសេវនេ
ចតុត្ថិកា កម្មេ ឯក្ខន្តិកា វិចារកេ នវ អាហារេ
ឯក្ខន្តិកា អវិគតេ ចតុត្តិកា ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវាស្ស អនុលោ-
មម្បិ បច្ចនីយម្បិ អនុលោមប្បច្ចនីយម្បិ
បច្ចនីយានុលោមម្បិ កណ៌តំ ឯវំ កណោតតំ ។

នវេទិតិកំ

[១៤] នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា នសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ ប-
ដិច្ច នទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយត្ថកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអកុសលក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាកុសលផង មិនមែនជាអកុសលផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[១៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣៦ ក្នុងធម៌បតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២៧ ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣៤ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១៨ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៨ ក្នុងកាលសវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣៤ ។

អនុលោមក្តី បច្ចនីយៈក្តី អនុលោមប្បច្ចនីយៈក្តី បច្ចនីយា-
នុលោមក្តី នៃបញ្ញាវារៈ ដែលយើងរាប់ហើយ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ
យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីរាប់យ៉ាងនោះចុះ ។

នវេទនាត្ថិកៈ

[១៤] ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបំណែក បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច
 ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច
 ន ឧក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន ឧក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន ឧ-
 ក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា សត្ត ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បវត្តន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទ-
 នាក្តី មិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនាក្តី មិនមែន
 សម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែន
 សម្បយុត្តដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខ-
 វេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយ
 សុខវេទនាក្តី មិនមែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនាក្តី មិនមែនសម្បយុត្ត
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្ត
 ដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិន
 មែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសម្ប-
 យុត្តដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវា: ៧ ។

បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋានំ

ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សត្ត ។

នវីហកត្ថិកំ

[១៥] នវីហកំ ធម្មំ បដិច្ច នវីហកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នវីហកធម្មធម្មំ បដិច្ច
 នវីហកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន
 នេវីហកនវីហកធម្មធម្មំ បដិច្ច ននេវីហកនវីហ-
 កធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

នឧបាទិណ្ឌបាទានិយត្ថិកំ

[១៦] ន ឧបាទិណ្ឌបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧ-
 បាទិណ្ឌបាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អនុបាទិណ្ឌបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុបាទិណ្ឌបា-
 ទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អ-
 នុបាទិណ្ឌអនុបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុបាទិណ្ឌអនុ-
 បាទានិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយអនុក្ខមសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលមិនមែនសម្បយុត្តដោយអនុក្ខមសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ។

នវិបាកត្ថិកៈ

[១៥] ធម៌ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
វិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជា
ប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិនមែនមាន
វិបាកជាប្រក្រតី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាវិបាកទាំងមិន
មែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

នឧបាទិន្នបាទានិយត្ថិកៈ

[១៦] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទិន្នបាទានិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាឧបាទិន្នបាទានិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិន្នបាទានិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុ-
បាទិន្នបាទានិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាអនុបាទិន្នអនុបាទានិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិន្នអនុ-
បាទានិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបំដិកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នសង្ក្ខិលិដ្ឋសង្ក្ខិលេសិកត្តិកំ

[១៧] ន សង្ក្ខិលិដ្ឋសង្ក្ខិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សង្ក្ខិលិដ្ឋសង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ ន អសង្កិលិដ្ឋសង្ក្ខិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អសង្កិលិដ្ឋសង្ក្ខិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ន អសង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

នវិព្វក្កត្តិកំ

[១៨] ន សវិតក្កសវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិ-
 តក្កសវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កវិចារមត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អវិតក្កអវិចារំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កអវិចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបដិក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកតិកៈ

(១៧) ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

នវិចារុតិកៈ

(១៨) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារុតៈទាំងប្រព្រឹត្ត ទៅជាមួយនឹងវិចារុតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង វិចារុតៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារុតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារុតៈមានត្រឹមតែវិចារុតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារុតៈមានត្រឹមតែវិចារុតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារុតៈទាំងមិនមានវិចារុតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារុតៈទាំងមិនមានវិចារុតៈ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ច័យត្ថិកប្បដ្ឋានំ

និវេតិតិកំ

(១៧) ន បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន បីតិសហគ-
តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខសហគតំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និទស្សនតិកំ

(២០) ន និស្សនេន បហាតត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវនិស្ស-
នេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និទស្សនេនបហាតត្ថហេតុកិកំ

(២១) ន និស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន ភាវនាយ បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន នេវនិស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

និអាបយគាមិកិកំ

(២២) ន អាចយគាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អបច-
យគាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវាចយគាមីនាបចយ-
គាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋាន

នីតិវិធីតិក្កៈ

[១៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយចីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយសុខ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
ឧបេក្ខា ... ។

និទស្សនតិក្កៈ

[២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយការនា ... អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការនា ... ។

និទស្សនេនបហាតព្វហេតុកតិក្កៈ

[២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការនា ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវ
លះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះដោយការនា ... ។

និរោធិយគាមីតិក្កៈ

[២២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងនិងមិន
មែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

និសេក្ខតិកំ

[២៣] ន សេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អសេក្ខំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និបរិក្ខតិកំ

[២៤] ន បរិក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មហាគ្គតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និបរិក្ខារម្ពណតិកំ

[២៥] ន បរិក្ខារម្ពណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ម-
ហាគ្គតារម្ពណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បមាណារម្ពណំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និហ្មិនតិកំ

[២៦] ន ហ្មិនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មជ្ឈិមំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន បណ្ឌិតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និមិត្តតិកំ

[២៧] ន មិត្តតិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សម្មត្ត-
និយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និសេវក្ខត្តិកៈ

[២៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេត្វៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអសេត្វៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានេវ-
សេត្វានាសេត្វៈ . . . ។

និបរិវត្តត្តិកៈ

[២៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពតូចឆ្មារ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន . . . ។

និបរិវត្តារម្មណ៍ត្តិកៈ

[២៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្មណ៍តូចឆ្មារ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនមានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន . . . ។

និហ័ន្តត្តិកៈ

[២៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនថោកទាប . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកណ្តាល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនឧត្តម . . . ។

និមិប្បត្តត្តិកៈ

[២៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនទៀង . . . ។

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

នមគ្គារម្មណតិកំ

(២៨) ន មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មគ្គហេ-
តុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និឡប្បន្តតិកំ

(២៩) ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ធម្មោ
ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧ-
ប្បាទី ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ច ន ឧប្បាទី ច ធម្មោ ឧប្បន្នតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ឧប្បាទី ធម្មំ បដិច្ច ន ឧប្បាទី
ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ឧប្បាទី ធម្មំ បដិច្ច
ន អនុប្បន្នោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ឧប្បាទី
ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ច ន ឧប្បាទី ច ធម្មោ ឧប្បន្នតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អនុប្បន្នញ្ច ន ឧប្បាទិញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចន័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌គ្នារម្មណតិកៈ

(២៨) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអាម្មណ៍ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ . . . ។

និទ្ទប្បន្តតិកៈ

(២៩) ធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនកើតឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់
 កើតឡើងហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 ទាន់កើតឡើងហើយក្តី មិនមែនកើតឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 មិនមែនកើតឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកើតឡើង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនកើតឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយក្តី មិនមែនកើតឡើងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនកើតឡើង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនទាន់កើតឡើងហើយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើង
 ហើយផង មិនមែនកើតឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អនុប្បន្នញ្ច ន ឧប្បាទិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ឧប្បាទិ
 ធម្មា ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បន្នយា ន អនុប្បន្នញ្ច ន ឧប្បា-
 ទិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនុប្បន្នោ ច ន ឧប្បាទិ ច ធម្មា
 ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បន្នយា ។

និវត្តិតិក្ខំ

[៣០] ន អតីតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អតីតោ ធម្មោ
 ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បន្នយា ។

[៣១] ន អតីតោ ធម្មោ ន អតីតស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បន្នយេន បច្ចយោ ន អតីតោ ធម្មោ ន អនា-
 គតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន បច្ចយោ ន អតីតោ
 ធម្មោ ន អតីតស្ស ច ន អនាគតស្ស ច ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បន្នយេន បច្ចយោ ។ ន អនាគតោ ធម្មោ ន អនា-
 គតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន បច្ចយោ ន អនាគ-
 តោ ធម្មោ ន អតីតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន បច្ច-
 យោ ន អនាគតោ ធម្មោ ន អតីតស្ស ច ន អនាគ-
 តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន បច្ចយោ ។ ន អតី-
 តោ ច ន អនាគតោ ច ធម្មោ ន អតីតស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បន្នយេន បច្ចយោ ន អតីតោ ច ន អនាគតោ ច
 ធម្មោ ន អនាគតស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បន្នយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនកើតឡើង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើត
ឡើងហើយផង មិនមែនកើតឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយក្តី មិនមែនកើតឡើងក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយផង មិនមែនកើត
ឡើងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

សង្ខត្តិវិចារៈ

[៣០] ធម៌ មិនមែនជាអតីត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អតីត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣១] ធម៌ មិនមែនជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
អតីត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអតីត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាអនាគត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអតីត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ មិនមែនជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអនាគត ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
អតីត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនាគត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាអតីត ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអ-
នាគតផង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាអនាគត ដោយហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន អតីតោ ច ន អនាគតោ ច ធម្មា ន អតីតស្ស ច
ន អនាគតស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

និអតីតារម្មណតិកំ

[៣២] ន អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន អនា-
គតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន បច្ចប្បន្ទារម្មណំ ធម្មំ
បដិច្ច ... ។

និអជ្ឈិតតិកំ

[៣៣] ន អជ្ឈតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន ពហិទ្ធា ធម្មំ
បដិច្ច ន ពហិទ្ធា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

និអជ្ឈិតារម្មណតិកំ

[៣៤] ន អជ្ឈតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អជ្ឈតា-
រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អជ្ឈតា-
រម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ពហិទ្ធារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

បច្ចន័យត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
មែនជាអតីតផង មិនមែនជាអនាគតផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

និរុត្តិការមូលាធិកៈ

[៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការមូល៍ជាអតីត ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការមូល៍ជាអនាគត ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនមានការមូល៍ជាបច្ចុប្បន្ន ... ។

និរុត្តិការត្ថិកៈ

[៣៣] ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

និរុត្តិការមូលាធិកៈ

[៣៤] ធម៌ មិនមែនមានការមូល៍ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនមានការមូល៍ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានការមូល៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនមានការមូល៍ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
ធម៌ មិនមែនមានការមូល៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនមានការមូល៍ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន តហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អន្សតារម្មណោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

សីលទិស្សនតិកំ

[៣៥] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច

ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-

ច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិ-

ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សន-

សប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិ-

ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិ-

យោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមាន
អារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

និសន្សន្ទតិកៈ

[៣៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិន
មានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយត្តិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិទស្សនអប្បដិ-
 យោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៦) ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទ-
 ស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិ-
 ទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចន័យត្ថកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 ទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អនិទស្សន-
 អប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៣៧) ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អ-
 និទស្សនអប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិ-
 ទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ធម្មំ ។

(៣៨) ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន អនិទស្ស-
 នអប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ធម្មំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិន
មែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ-
ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ។

[៣៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រ-
កបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការ
ប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ។

បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋានំ

[៣៩] ន សនិទនស្សនសប្បដិយញ្ច ន អនិទនស្ស-
នសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទនស្សនសប្បដិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ធម៌ ។

[៤០] ហេតុយា តីស អវិគតេ តីស ។

យថា កុសលត្ថិកេ សហជាតវារម្មំ បច្ចយ-
វារម្មំ និស្សយវារម្មំ សំសដ្ឋវារម្មំ សម្បយុត្ត-
វារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ កណ៌តំ ឯវំ កណោតតំ ។

បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៣៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញទាំងប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។

[៤០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មាន
 វារៈ ៣០ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី
 សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី ដែលយើងរាប់ហើយ ក្នុង
 កុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន ។

បច្ចុន័យទុកប្បជ្ជានំ

នហេតុទកំ

(៤០) នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុជ្ជាននា រូបំ នេ ខន្ធធ បដិច្ច
... បដិសន្ធិត្តុណោ ... យាវ មហាក្កតា ។
នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា នហេតុ ខន្ធធ បដិច្ច ... ហេតុ-
ប្បដិសន្ធិ ។ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ច ន-
នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន-
នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ននហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មា
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ននហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
ច ននហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋាន

នហោតទុក្ខៈ

[៤១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុប
ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ... ដរាបដល់ពួកមហាក្សត ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ... ហេតុប្បដិសន្ធិ ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុញ្ច ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុញ្ច ន នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន ហេតុញ្ច ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ច
 ន នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិកតេ
 នវ ។

សហជាតវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ បដិច្ចវាសនិសំ
 ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[២៣] ន នហេតុ ធម្មា ន នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ន នហេតុ ធម្មា ន ហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ន នហេតុ
 ធម្មា ន ហេតុស្ស ច ន នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[២៤] ន ហេតុ ធម្មា ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ន ហេតុ ធម្មា ន ន-
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ

បច្ច័យទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែន
 ជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុផង មិន
 មែនជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងការម្ស្នោប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៤៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុផង
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ដោយការម្ស្នោប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយការម្ស្នោប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុ ធម្មា ន ហេតុស្ស ច ន ហេតុស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ន ហេតុ
 ធម្មា ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ន ហេតុ ធម្មា ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ហេតុ ធម្មា ន-
 ហេតុស្ស ច ន ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ន ហេតុ ច ន ហេតុ ច
 ធម្មា ន ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ន ហេតុ ច ន ហេតុ ច ធម្មា ន ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ន ហេតុ ច
 ន ហេតុ ច ធម្មា ន ហេតុស្ស ច ន ហេតុស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(២៥) ហេតុយា វីណិ អារម្មណេ នវ អវិ-
 តតេ នវ ។

យថា តុសលត្ថិតេ បញ្ញាវាវំ

ឯវំ វិត្តាវេតតំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ច័យប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុផល មិនមែន
 ជាមិនមែនជាហេតុផល ដោយការម្នាណាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយ
 ការម្នាណាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាហេតុ ដោយការម្នាណាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផល
 ដោយការម្នាណាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយការម្នាណាប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ដោយការម្នាណាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុផល មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផល ដោយការម្នាណាប្បច្ច័យ ។

(៤៩) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នាណាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលគ្គិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

និសហោតុកិទុកិ

[២៦] និសហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច និសហោតុ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហា-
 តតំ ឧទ្ធច្ចសហាតតំ មោហំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ វេកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ទ្វេ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ និសហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិ-
 ញ្ញាសហាតតំ ឧទ្ធច្ចសហាតតំ មោហំ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តកា ខន្ធា បដិសន្ធិត្តុណោ វត្ថុំ បដិច្ច សហោ-
 តុកា ខន្ធា ។ និសហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច និសហោ-
 តុកោ ច និសហោតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ និសហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។
 និសហោតុកញ្ច និសហោតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 និសហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 និសហោតុកញ្ច និសហោតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 និសហោតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

និសហោត្តកិទុក្ខិ:

[៤៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បជ្ឈយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវមោហា: ដែលប្រកបដោយ
វិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១
មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ២ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ
នូវពួកមហាក្ខត ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ
គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហា: ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា
ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិន
មានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បជ្ឈយ មានវារ: ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជា
មិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
ផង មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន សហេតុកត្តា ន អហេតុកត្តា ធម្មំ បដិច្ច ន-
សហេតុកោ ច ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៧] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ន អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ បដិច្ច-

វារសនិសំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

[២៨] ន សហេតុកោ ធម្មា ន សហេតុកស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ន សហេតុកោ
ធម្មា ន អហេតុកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ន សហេតុកោ ធម្មា ន សហេតុកស្ស
ច ន អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ ។ ន អហេតុកោ ធម្មា ន អហេតុកស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តីណី ។

[២៩] ន សហេតុកោ ធម្មា ន សហេតុកស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៣០] ហេតុយា ន អារម្មណេ នវ អវិគតេ នវ ។

យថា កុសលត្ថិកេ បញ្ញាវរំ

ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

អភិធម្មបដិក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល មិនមែនជា
មិនមានហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ច-

វារៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះផងចុះ ។

[៤៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល មិនមែនជាមិនមានហេតុ
ផល ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៩] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។

[៥០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បញ្ញាវារៈ ក្នុងកុសលត្ថិកៈ យ៉ាងណា

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ ។

បច្ចនីយទុក្ខញ្ញតំ

និហោតុសម្បយុត្តទុក្ខំ

(៥០) ន ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុសម្បយុត្តោ ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុវិប្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ន ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេ-
 តុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុសម្បយុត្តោ ច ន-
 ហេតុវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥២) ហេតុយា នវ អារម្មណោ ធ អវិគតេ នវ ។

សហជាតវារេថិ បញ្ញាវារេថិ សព្វត្ថ វិត្តារេតត្ថំ ។

និហោតុសហោតុកទុក្ខំ

(៥៣) ន ហេតុញ្ញេវ ន អហេតុកញ្ញេវ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន អហេតុកោច ធម្មោ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

និហោតុសម្បយ្យត្ថទុកៈ

[៥១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុក្តី មិន
 មែនប្រាសចាកហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយហេតុក្តី មិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី បណ្ឌិត
 គប្បីឱ្យពិស្តារ គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ចុះ ។

និហោតុសហោតុក្តីទុកៈ

[៥៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកតញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកតញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន អហេតុកោច ន អហេតុកោ-
 ចេវ ន នហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 ន អហេតុកតញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុ
 កោចេវ ន នហេតុច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា-
 ន អហេតុកតញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
 ចេវ ន អហេតុកោច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន អហេតុកតញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
 ចេវ ន អហេតុកោច ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន ហេតុញ្ចេវ ន អ-
 ហេតុកតញ្ច ន អហេតុកតញ្ចេវ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុចេវ ន អហេតុកោច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា វីណំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំង
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំង
 មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជា
 មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុផង
 មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

បច្ច័យទុកប្បដ្ឋានំ

[៥៤] ហេតុយា នវ អាវម្មណោ នវ អវិគតេ នវ ។

សហដាតវេបិ បញ្ញាវេបិ សទ្ធីត្ថំ វិត្តារោ ។

និហោតុហោតុសម្បយត្ថទកំ

[៥៥] ន ហេតុញ្ចវ ន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ

បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញ្ចវ ន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច

ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន ន ហេតុច

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុញ្ចវ ន ហេតុ-

វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន ហេតុវិប្ប-

យុត្តោច ន ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន ន ហេតុច ធម្មោ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ចវ ន-

ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុវិប្បយុត្តោចេវ ន-

ន ហេតុច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុ-

វិប្បយុត្តញ្ចវ ន ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុចេវ-

ន ហេតុវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

[៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី មាន
សេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

និហោតុហោតុសម្បយតទុកៈ

[៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ
ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី មិនមែនប្រាសចាក
ហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំង
មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ
ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មំ ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ចេវ-
 ន នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥៦] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

និហោតុនិសហោតុកិក្ខុ

[៥៧] នហេតុំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុំ ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ឯកំ មហាក្ខនំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា ។
 នហេតុំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុំ ន អហេតុ-
 កោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខុណោ
 វត្ថុំ បដិច្ច ន ហេតុំ ន សហេតុកោ ឧប្បា ។ ន ហេតុ-
 ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុំ ន សហេតុកោ
 ច ន ហេតុំ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុំ ន អហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចន្តយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុក្តី មិនមែនប្រាស
ចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រាសចាកហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

និហោតនិសហោតិកទុក្ខៈ

[៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មហាក្ខត ៣
អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ
មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវ
វត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
ហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេ-
តុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុ-
ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ
ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុំ ន សហេតុកកញ្ច ន ហេតុ-
ន អហេតុកកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន សហេតុ-
កកញ្ច ន ហេតុំ ន អហេតុកកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ-
ន អហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
ហេតុំ ន សហេតុកកញ្ច ន ហេតុំ ន អហេតុកកញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ ន សហេតុកោ ច ន ហេតុ ន អហេតុ-
កោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

(៥៨) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិភតេ នវ ។

សហជាតវាវម្បី សក្កយុត្តវាវម្បី

បដិច្ចវាវសទិសំ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
 ហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំង
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក្តី មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
 មែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈ

ក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុទ្ទយប្បដ្ឋានំ

[៥៩] នហេតុ ន សហេតុតោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ ន សហេតុតោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។ នហេតុ ន អហេតុតោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ ន អហេតុតោ ធម្មោ នហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

[៦០] អារម្មណោ ចត្តារិ អវិគតេ ចត្តារិ ។

បញ្ចករម្ពំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។

និសប្បប្បយទុកំ

[៦១] ន អប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អប្បច្ចយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៦២] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៥៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ដោយ
ការមូលាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[៦០] ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ។

បញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

និស្សប្បយទុកៈ

[៦១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាមិនមានបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុង
បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

[៦៣] ន អប្បច្ចយោ ធម្មោ ន អប្បច្ចយស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦៤] ន សប្បច្ចយោ ធម្មោ ន អប្បច្ចយស្ស
ធម្មស្ស អាម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦៥] ហេតុយា ឯកំ អាម្មណោ ទ្វេ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

និសង្កត្តទកំ

[៦៦] ន អសង្កតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្កតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ។

[៦៧] ហេតុយា ឯកំ សប្បច្ចយេនុកកសង្កតំ ។

និសនិទស្សនទកំ

[៦៨] ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិ-
ទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ន សនិ-
ទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយោ ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិ-
ទស្សនោ ច ន អនិទស្សនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយោ តីណី ។

បច្ចន័យទុកប្បដ្ឋាន

[៦៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៤] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ។

[៦៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

និសង្ខតទុកៈ

[៦៦] ធម៌ ដែលមិនមែនបច្ច័យមិនប្រជុំគាត់តែង អាស្រ័យនូវធម៌ ដែលមិនមែនបច្ច័យមិនប្រជុំគាត់តែង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងសប្បច្ច័យទុកៈ ។

និសនិទស្សនិទុកៈ

[៦៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញក្តី មិនមែនជាមិនមានការឃើញក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

និសប្បដិឃទុកំ

[៦៩] ន សប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិឃោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អប្បដិឃោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សប្ប-
 ដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច ន សប្បដិឃោ ច ន អប្បដិឃោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៧០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ឯកំ ។

សហជាតវាវច្ឆិ សម្បយុត្តវាវច្ឆិ បដិច្ចវាវចិសំ ។

[៧១] ន សប្បដិឃោ ធម្មោ ន សប្បដិឃស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន សប្បដិឃោ ធម្មោ
 ន អប្បដិឃស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ន សប្បដិឃោ ធម្មោ ន សប្បដិឃស្ស ច ន អប្បដិ-
 ឃស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧២] ន សប្បដិឃោ ធម្មោ ន សប្បដិ-
 ឃស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បវត្តន

និស្ស័យទុក្ខៈ

[៦៩] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌
មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[៧០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បដ្ឋ័យ
មានវារៈ ១ ។

សហជាតវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[៧១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមានការ
ប៉ះពាល់ ដោយហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិន
មានការប៉ះពាល់ផង ដោយហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[៧២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយការម្មណ្ឌប្បដ្ឋ័យ ។

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ន អប្បដិយោ ធម្មោ ន អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អា-
រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧៣] ហេតុយា តីណំ អារម្មណោ ទ្វេ អធិប-
តិយា ចត្តារិ អវិគតេ នវ ។

បញ្ញាវារម្មំ វិត្តាវេតព្វំ ។

និរុប្បិទកំ

[៧៤] ន រូបំ ធម្មំ បដិច្ច ន រូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន រូបំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរូបំ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន រូបំ ធម្មំ បដិច្ច ន រូបំ ច ន អ-
រូបំ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អរូបំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អរូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អរូបំ
ធម្មំ បដិច្ច ន រូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
អរូបំ ធម្មំ បដិច្ច ន រូបំ ច ន អរូបំ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ។ ន រូបំញា ន អរូបំញា ធម្មំ បដិច្ច ន-
រូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន រូបំញា ន អរូបំញា
ធម្មំ បដិច្ច ន រូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចន័យទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិន
មានការប៉ះពាល់ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។

(៧៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិភត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងបញ្ជាវារៈ ឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

សិរីប្បិទុក្កៈ

(៧៤) ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូប
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនមានរូបក្តី មិនមែនជាមិនមានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
មានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
មានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
មានរូប ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានរូបក្តី
មិនមែនជាមិនមានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនមានរូបផង មិនមែនជាមិនមានរូបផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនមានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
មានរូបផង មិនមែនជាមិនមានរូបផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន រូបិញ ន អរូបិញ ធម្មំ បដិច្ច ន រូបំ ច ន អរូបំ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៧៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អវិកតេ
 នវ ។

ស ហជាតវារេបិ បញ្ញាវារេបិ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

នលោកីយទុកំ

[៧៦] ន លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច ន លោកីយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន លោក្កត្ថារោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន លោ-
 កីយំ ធម្មំ បដិច្ច ន លោកីយោ ច ន លោក្កត្ថារោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន លោក្កត្ថរំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន លោក្កត្ថារោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 ន លោកីយញ្ច ន លោក្កត្ថរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន លោ-
 ក្កត្ថារោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានរូបក្តី មិនមែនជាមិនមានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនមានរូបផង មិនមែនជាមិនមានរូបផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលាប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

និលោកិយទុកៈ

[៧៦] ធម៌ មិនមែនជាលោកិយ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
លោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាលោ-
កុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាលោកិយក្តី មិនមែនជាលោកុត្តរៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
លោកុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជា
លោកុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយផង មិនមែនជា
លោកុត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៧៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ អវិគតេ
បញ្ច សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

នកោនចិនិញ្ញេយ្យទុកំ

[៧៨] នកោនចិនិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច នកោនចិ-
និញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា នកោនចិ-
និញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច នកោនចិនិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា នកោនចិនិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កោនចិនិញ្ញេយ្យោ ច នកោនចិនិញ្ញេយ្យោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នកោនចិនិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ
បដិច្ច នកោនចិនិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ភីណំ ។ នកោនចិនិញ្ញេយ្យញ្ច នកោនចិ-
និញ្ញេយ្យញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកោនចិនិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

[៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មាន
ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

នកោនិបិវិញ្ញាយ្យទុកៈ

[៧៨] ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង
ដោយវិញ្ញាណណានីមួយក្តី មិនមែនជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែន
ជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
មិនមែនជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយ
វិញ្ញាណណានីមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនគប្បីដឹង ដោយ
វិញ្ញាណណានីមួយផង មិនមែនជាមិនមែនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណា
នីមួយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៩] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

នោអាសវិទុកំ

[៨០] នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោ អាសវេ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នោ អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ
អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោ អាសវេ ច ន នោ អាសវេ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន នោ អាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច ន នោ អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
សង្ខតំ ។ នោ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
នោ អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ អា-
សវំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោ អាសវេ ច
ន នោ អាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨១] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ នវ
សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៧៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ។

តោអាសវិទុកៈ

[៨០] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី
បំប្រញា ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៨១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអាម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

បច្ច័យទុកប្បដ្ឋានំ

នសាសវិទុកំ

[៨២] ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន សាសវេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនា-
 សវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សាសវំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សាសវេ ច ន អនាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាស-
 វេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សាសវេ ធម្មំ
 ន អនាសវេ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាសវេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៨៣] ហេតុយា បញ្ច អាម្មណោ ទ្វេ អវិគតេ
 បញ្ច សព្វត្ថំ វិត្ថារោ ។

នសាសវិសម្មយុត្តិទុកំ

[៨៤] ន អាសវសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អាសវសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ន អាសវសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អា-
 សវសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

និសាសវិទុកៈ

[៨២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 អាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមាន
 អាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៨៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូណប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងបច្ច័យ
 ពាំងអស់ ។

និសាសវិសម្បយត្ថទុកៈ

[៨៤] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈសម្បយុត្ត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអាសវៈសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុទ្ទេយ្យដ្ឋានំ

ន អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ
 ច ន អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។ ន អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាស-
 វវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អា-
 សវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវសម្បយុត្តោ ច ន អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវវិប្បយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវសម្បយុត្តោ
 ច ន អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

(៨៥) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ន អវិភតេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បញ្ចសីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាភាសាវសម្បយុត្តក្តី មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្តក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភាសាវសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
មែនជាភាសាវសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្ត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាភាសាវសម្បយុត្តក្តី
មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្ត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាភាសាវសម្ប-
យុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភាសាវសម្បយុត្តផង មិនមែនជា
ភាសាវិវិជ្ជយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
ជាភាសាវិវិជ្ជយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភាសាវសម្បយុត្តផង
មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនជាភាសាវសម្បយុត្តក្តី មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្តក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាភាសាវសម្បយុត្តផង មិនមែនជាភាសាវិវិជ្ជយុត្តផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(៨៥) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយ
ទាំងអស់ ។

និកាយសិវសាសនា

[៨៦] ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនាសវត្ថោ ន ឆោតអាសវត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន-
 ឆោតអាសវត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 ន អនាសវត្ថោ ន ឆោតអាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច ន អនា-
 សវត្ថោ ន ឆោតអាសវត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន អនាសវត្ថោ ន ឆោតអាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ន អនាសវត្ថោ ន ឆោតអាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន-
 ឆោតអាសវត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ច័យទុក្ខប្បដ្ឋាន

នអាសវិសាសវិទុកៈ

[៨៦] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី មិនមែនជា
 មិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំង
 មិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន នោច-
 អាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវត្ថោចេវ ន អនាសវត្ថោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អាសវត្ថោ ន អនា-
 សវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន នោចអាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនាសវត្ថោចេវ ន នោចអាសវត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន អាសវត្ថោ ន អនាសវត្ថោ ន អនា-
 សវត្ថោ ន នោចអាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវត្ថោ-
 ចេវ ន អនាសវត្ថោចេវ ន អនាសវត្ថោចេវ ន នោចអាសវត្ថោចេវ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៨៧] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិភត្តេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នអាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកំ

[៨៨] ន អាសវត្ថោ ន អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវត្ថោចេវ ន អាសវិសម្បយុត្តោចេវ ធម្មោ

អភិធម្មបំណិក បច្ចន្តិយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈផង មិនមែនជា
 មិនមានអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិន
 មែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែន
 ជាមិនមានអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិន
 មែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែន
 ជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ
 តាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 តាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈផង មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ តាំងមិន
 មែនជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៨៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិភតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋាយ
 តាំងអស់ ។

និរោធនវិសម្បយុត្តិកៈ

[៨៨] ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាអាសវៈវិប្បយុត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាអាសវៈវិប្បយុត្ត

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អាសវព្វោ ន អាសវីប្ប-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវីប្បយុត្តោចេវ ន នោច-
 អាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អាសវព្វោ-
 ន អាសវីប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន អា-
 សវីប្បយុត្តោច ន អាសវីប្បយុត្តោចេវ ន នោចអាស-
 វោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន អាសវីប្ប-
 យុត្តព្វោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវីប្បយុ-
 ត្តោចេវ ន នោចអាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន អាសវីប្បយុត្តព្វោ ន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អាសវោចេវ ន អាសវីប្បយុត្តោច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន អាសវីប្បយុត្តព្វោ ន នោចអាសវំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន អាសវីប្បយុត្តោច ន-
 អាសវីប្បយុត្តោចេវ ន នោចអាសវោ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន អាសវព្វោ ន អាសវីប្ប-
 យុត្តញ្ច ន អាសវីប្បយុត្តព្វោ ន នោចអាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន អាសវីប្បយុត្តោច ធម្មា

បច្ចន័យទុក្ខប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត មិនមែនជាអាសវៈ-
 វិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 អាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ-
 វិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តក្តី មិន
 មែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ-
 វិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ-
 វិប្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈផង

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អាសវៈញ្ចេវ ន អាសវីប្ប-
 យុត្តញ្ច ន អាសវីប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោច អាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវីប្បយុត្តោចេវ ន នោច អាសវោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អាសវៈញ្ចេវ ន អាសវីប្ប-
 យុត្តញ្ច ន អាសវីប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោច អាសវញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន អាសវោចេវ ន អាសវីប្បយុត្តោ ច ន អា-
 សវីប្បយុត្តោចេវ ន នោច អាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៨៩) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិគតេ
 នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អាសវីប្បយុត្តនសាសវីទកំ

(៩០) អាសវីប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវីប្បយុត្តោ ន សាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា អាសវីប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវីប្បយុត្តោ ន អនាសវោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា អាសវីប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវីប្បយុត្តោ ន សាសវោ ច អាសវីប្បយុត្តោ-
 ន អនាសវោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំង
 មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ ទាំង
 មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ជាអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តក្តី មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត
 ទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្តផង មិនមែនជាអាសវវិប្បយុត្ត ទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៨៩) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ
 ទាំងអស់ ។

អាសវវិប្បយុត្តនសាសវិទុកៈ

(៩០) ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិន
 មែនជាមិនមានអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំង
 មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈក្តី ប្រាសចាកអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ច័យទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អាសវវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្ត-
ត្តោ ន អនាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
អាសវវិប្បយុត្តំ ន សាសវញ្ច អាសវវិប្បយុត្តំ ន អនា-
សវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ន អនាសវោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(៧០) ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិគតេ
បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នោសញ្ញោជនទុកំ

(៧២) នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
សញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
នោសញ្ញោជនោ ច ន នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន នោសញ្ញោជនំ
ធម្មំ បដិច្ច ន នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋន៍ ។ ធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមាន
 ភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមែនប្រកប
 ដោយភាសវៈផង ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋន៍ ។

[៩១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋន៍ មានវារៈ ៥ ក្នុងការម្សោយប្បដ្ឋន៍ មាន
 មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋន៍ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
 បច្ច័យទាំងអស់ ។

គោសញ្ញាជនិទុក្ខៈ

[៩២] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋន៍ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋន៍ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី មិន
 មែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋន៍ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញា-
 ជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោ-
 សញ្ញោជនោ ធម្មោ ទប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច នោសញ្ញោជនោ ច ន-
 នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មោ ទប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 នោសញ្ញោជនេកា ន នោសញ្ញោជនេកា ធម្មំ បដិច្ច
 នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ទប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
 សញ្ញោជនេកា ន នោសញ្ញោជនេកា ធម្មំ បដិច្ច ន នោ-
 សញ្ញោជនោ ធម្មោ ទប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
 សញ្ញោជនេកា ន នោសញ្ញោជនេកា ធម្មំ បដិច្ច
 នោសញ្ញោជនោ ច ន នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មោ
 ទប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៩៣] ហេតុយា នវំ អាម្មណេ នវំ អភិកតេ
 នវំ សត្វត្ថ វិត្តារោ ។

និសញ្ញោជនីយទុកំ

[៩៤] ន សញ្ញោជនីយំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សញ្ញោជនីយោ ធម្មោ ទប្បជ្ឈនី ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈផង មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី មិន
 មែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យនូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
 ផង មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ។

[៩៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បច្ច័យ
 ទាំងអស់ ។

និសញ្ញាជនីយទុកៈ

[៩៤] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនីយៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ន សញ្ញោជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោជនិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សញ្ញោជនិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនិយោ ច ន អសញ្ញោ-
 ជនិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 ន អសញ្ញោជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោជនិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន សញ្ញោជនិ-
 យញ្ច ន អសញ្ញោជនិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អស-
 ញ្ញោជនិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

[៧៥] ហេតុយា បញ្ច អាម្ពុណោ ទ្វេ អវិគតេ
 បញ្ច សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

នសញ្ញោជនសម្បយុត្តទុកំ

[៧៦] ន សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា ន សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោ-
 ជនវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនសម្ប-
 យុត្តោ ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជា
 សញ្ញាជនិយៈក្តី មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានសញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញា-
 ជនិយៈផង មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៩៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋាយ
 ទាំងអស់ ។

នសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ

[៩៦] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនសម្ប-
 យុត្តោ ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច
 ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ន សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច ន សញ្ញោជន-
 វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច
 ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[៩៧] ហេតុយា នវំ អារម្មណោ ធន អវិគតេ
 នវំ សទ្ធកុំ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តផង មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តផង មិន
 មែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្តក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តផង មិនមែនជាសញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៩៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យ
 ទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នសញ្ញោជិនសញ្ញោជិនីយទុកំ

(៩៨) ន សញ្ញោជនញ្ញោន ឬ ន អសញ្ញោជនីយញ្ញោ
 ជន្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនាចេវ ន អសញ្ញោជនីយោ-
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជនញ្ញោន-
 ន អសញ្ញោជនីយញ្ញោ ជន្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោជនី-
 យោចេវ ន នោចសញ្ញោជនា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សញ្ញោជនញ្ញោន ន អសញ្ញោជនីយញ្ញោ
 ជន្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនាចេវ ន អសញ្ញោជនីយោ-
 ច ន អសញ្ញោជនីយោចេវ ន នោចសញ្ញោជនា ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អសញ្ញោជនី-
 យញ្ញោន ន នោចសញ្ញោជនំ ជន្មំ បដិច្ច ន អសញ្ញោ-
 ជនីយោចេវ ន នោចសញ្ញោជនា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ន សញ្ញោជនញ្ញោន ន អ-
 សញ្ញោជនីយញ្ញោ ន អសញ្ញោជនីយញ្ញោន ន នោច-
 សញ្ញោជនញ្ញោ ជន្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនាចេវ ន អ-
 សញ្ញោជនីយោច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ភីណិ ។

បច្ចន័យទុកប្បដ្ឋាន

នសញ្ញាជនិសញ្ញាជនិយទុកៈ

[៩៨] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិន
មែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌
មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញាជនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែន
ជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈក្តី មិនមែនជាមិន
មានសញ្ញាជនិយៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញាជនិយៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈផង
មិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។

[៩៩] ហេតុយា នវ អាម្មណោ នវ អវិគតេ នវ
សព្វត្ថ វិត្ថានេ ។

នសញ្ញោជនសញ្ញោជនសម្បយុត្តទកំ

[១០០] នសញ្ញោជនញ្ញោជនសញ្ញោជនវិប្បយុ-
ត្តញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច នសញ្ញោជនោចេវ នសញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នសញ្ញោជន-
ញ្ញោជនសញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច នសញ្ញោជ-
នវិប្បយុត្តោចេវ ននោចសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា នសញ្ញោជនញ្ញោជនសញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច នសញ្ញោជនោចេវ នសញ្ញោ-
ជនវិប្បយុត្តោច នសញ្ញោជនវិប្បយុត្តោចេវ ននោ-
ចសញ្ញោជនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
នសញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ញោជននោចសញ្ញោជនំ ធម្មំ
បដិច្ច នសញ្ញោជនវិប្បយុត្តោចេវ ននោចសញ្ញោជនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នសញ្ញោជនវិប្បយុ-
ត្តញ្ញោជននោចសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច នសញ្ញោ-
ជនោចេវ នសញ្ញោជនវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៩៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បច្ច័យ
ទាំងអស់ ។

នសញ្ញោជនសញ្ញោជនសម្បយុត្តទុកៈ

[១០០] ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាសញ្ញោជនៈ-
វិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែនជាសញ្ញោ-
ជនវិប្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
សញ្ញោជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនមែន
ជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិន
មែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោ-
ជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញោជនៈ
ទាំងមិនមែនជាសញ្ញោជនវិប្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមែនសញ្ញោជនៈ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ទេ នោច-
សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច ន សញ្ញោជនោចេវ ន សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តោ ច ន សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោចេវ ន នោ-
ចសញ្ញោជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១០១] ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ សព្វត្ថ-
វិត្តារោ ។

សញ្ញោជនវិប្បយុត្តនិសញ្ញោជនីយទុកំ

[១០២] សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ន សញ្ញោជនីយំ
ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ន សញ្ញោជនីយោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ
ន សញ្ញោជនីយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ
ន អសញ្ញោជនីយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បដ្ឋយា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ន សញ្ញោជនីយំ ធម្មំ បដិច្ច
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ន សញ្ញោជនីយោ ច សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តោ ន អសញ្ញោជនីយោ ច ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ជនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ន អ-
សញ្ញោជនីយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ន-
អសញ្ញោជនីយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តាំងមិនមែនជាសញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តក្តី មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជាមិនមែន
សញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំង
មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យតាំងអស់ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តនសញ្ញាជនីយទុកៈ

[១០២] ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជាសញ្ញា-
ជនីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែន
ជាសញ្ញាជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជា
សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនីយៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជាសញ្ញាជនីយៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំង
មិនមែនជាសញ្ញាជនីយៈក្តី ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជា
មិនមានសញ្ញាជនីយៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្ប-
យុត្ត តាំងមិនមែនជាសញ្ញាជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជាមិនមាន
សញ្ញាជនីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែន
ជាមិនមានសញ្ញាជនីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ន សញ្ញោជនិយស្ស សញ្ញោជន-
វិប្បយុត្តំ ន អសញ្ញោជនិយស្ស ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
ជនវិប្បយុត្តោ ន អសញ្ញោជនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ។

[១០៣] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នោគន្ធទុកំ

[១០៤] នោគន្ធ�ំ ធម្មំ បដិច្ច នោគន្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោគន្ធឱ ធម្មំ បដិច្ច
ននោគន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោគន្ធឱ
ធម្មំ បដិច្ច នោគន្តោ ច ននោគន្តោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ននោគន្ធឱ ធម្មំ បដិច្ច
ននោគន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ននោ-
គន្ធឱ ធម្មំ បដិច្ច នោគន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ននោគន្ធឱ ធម្មំ បដិច្ច នោគន្តោ ច ននោ-
គន្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នោ-
គន្ធិញ្ច ននោគន្ធិញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោគន្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាសញ្ញាជនិយៈ
ផង ជាសញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ទាំងមិនមែនជាមិនមានសញ្ញាជនិយៈផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋាន

លោកន្តទុក្ខៈ

[១០៤] ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ (គ្រឿងដេតក្រង) អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
មែនជាមិនមែនគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះក្តី មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនជាគន្លុះក្តី មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាមិនមែនគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជា
គន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះផង មិនមែនជាមិនមែនគន្លុះផង

បច្ចនីយកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ កន្តញ្ចំ ន នោកន្តញ្ចំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន នោកន្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នោ កន្តញ្ចំ ន នោកន្តញ្ចំ ធម្មំ បដិច្ច នោ កន្តោ ធម្ម
 ន នោកន្តោ ធម្ម ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១០៥] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

នក្ខន្ធនីយទកំ

[១០៦] ន កន្តនិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តនិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្តនិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកន្តនិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្ត-
 និយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្តនិយោ ធម្ម ន អកន្តនិយោ ធម្ម
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន អកន្តនិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អកន្តនិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា ។ ន កន្តនិយញ្ចំ ន អកន្តនិយញ្ចំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កន្តនិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១០៧] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច

សព្វត្ថ បញ្ច ។

បច្ចនីយៈទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនគន្លះ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លះផង មិនមែនជាមិនមែនគន្លះផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្លះក្តី មិនមែនជាមិន
 មែនគន្លះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លះផង មិនមែនជាមិនមែន
 គន្លះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិភតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

និក្ខណ្ឌនិយ័ទុកៈ

[១០៦] ធម៌ មិនមែនជាគន្លងនិយៈ (ធម៌ដែលគួរដល់គន្លះ)
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាគន្លងនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអគន្លងនិយៈ (ដែលមិនគួរដល់គន្លះ) អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាគន្លងនិយៈក្តី មិនមែនអគន្លងនិយៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាគន្លងនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាអគន្លងនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្លងនិយៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងនិយៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងនិយៈផង មិនមែនជាអគន្លងនិយៈផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិភតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ។

នគ្គសម្បយុត្តទកំ

[១០៨] ន កន្ទសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្ទ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្ទ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្ទវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧ-
ប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្ទសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្ទសម្បយុត្តោ ច ន កន្ទវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន កន្ទវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្ទវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
កន្ទវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្ទសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្ទវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្ទសម្បយុត្តោ ច ន កន្ទវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន កន្ទសម្បយុត្តក្ខណ្ឌ ន
កន្ទវិប្បយុត្តក្ខណ្ឌ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្ទសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្ទសម្បយុត្តក្ខណ្ឌ ន កន្ទ-
វិប្បយុត្តក្ខណ្ឌ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្ទវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧ-
ប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កន្ទសម្បយុត្តក្ខណ្ឌ ន កន្ទវិ-
ប្បយុត្តក្ខណ្ឌ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្ទសម្បយុត្តោ ច ន កន្ទ-
វិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នគិន្តសម្បយុត្តិកៈ

[១០៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះក្តី
មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយគន្លុះក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រាសចាកគន្លុះ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះផង
មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះ
ផង មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយគន្លុះផង មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ច័ន្តិយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[១០៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ធិ អនិបត្តិ-
យា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ វិន្ទារោ ។

និគ្គន្តនិគ្គន្តិយទុក្ខំ

[១១០] ន កន្លៀត្យ ន អកន្លៀតិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្លៀត្យេវ ន អកន្លៀតិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្លៀត្យ ន អកន្លៀតិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន អកន្លៀតិយោ ចេវ ន នោ ចកន្លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្លៀត្យ ន អកន្លៀតិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្លៀត្យេវ ន អកន្លៀតិយោ ច ន អកន្លៀតិយោ ចេវ
ន នោ ចកន្លោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
ន អកន្លៀតិយញ្ចេវ ន នោ ចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកន្លៀតិ-
យោ ចេវ ន នោ ចកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
យា ន អកន្លៀតិយញ្ចេវ ន នោ ចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ក-
ន្លៀត្យេវ ន អកន្លៀតិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ដ្ឋយា ន អកន្លៀតិយញ្ចេវ ន នោ ចកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្លៀត្យេវ ន អកន្លៀតិយោ ច ន អកន្លៀតិយោ ចេវ ន-
នោ ចកន្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

បច្ចនិយទុកប្បដ្ឋាន

[១០៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

និគ្គត្តនិយទុកៈ

[១១០] ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្លងនិយៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្លងនិយៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអគន្លងនិយៈ ទាំងមិនមែនជា
មិនមែនគន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្ល-
និយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំង
មិនមែនជាអគន្លងនិយៈក្តី មិនមែនជាអគន្លងនិយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
គន្លងៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្លងនិយៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអគន្លងនិយៈ ទាំង
មិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្លងនិយៈ ទាំង
មិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្លងនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្ល-
និយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាអគន្លងនិយៈក្តី មិនមែនជាអគន្ល-
និយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអគន្ល-
និយៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន កន្លែង្នោះ ន អកន្លងិយ ញ អកន្លងិយ ញ្នោះ ន លោច-
កន្លញ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្លោចេវ ន អកន្លងិយោច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[១១១] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

និក្ខន្ធានុសម្បយុត្តទុកំ

[១១២] ន កន្លែង្នោះ ន កន្លវិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្លោចេវ ន កន្លវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា ន កន្លែង្នោះ ន កន្លវិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្លវិប្បយុត្តោចេវ ន លោចកន្លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ន កន្លែង្នោះ ន កន្លវិប្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្លោចេវ ន កន្លវិប្បយុត្តោច ន កន្លវិប្បយុត្តោចេវ-
ន លោចកន្លោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។
ន កន្លវិប្បយុត្តញ្នោះ ន លោចកន្លំ ធម្មំ បដិច្ច ន កន្លវិ-
ប្បយុត្តោចេវ ន លោចកន្លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ន កន្លវិប្បយុត្តញ្នោះ ន លោចកន្លំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កន្លោចេវ ន កន្លវិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ តាំងមិនមែនជាអគន្លងនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាគន្លងៈ តាំងមិនមែនជាអគន្លងនិយៈផង មិនមែនជាអគន្លងនិយៈ តាំង
មិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ។

[១១១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យតាំងអស់ ។

និក្ខណ្ឌសម្បយុត្តិកៈ

[១១២] ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ តាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ តាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ តាំងមិន
មែនជាមិនមែនគន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ តាំងមិនមែន
ប្រាសចាកគន្លងៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ
តាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ តាំងមិនមែនជា
មិនមែនគន្លងៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ តាំងមិនមែនប្រាស
ចាកគន្លងៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាស
ចាកគន្លងៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាស
ចាកគន្លងៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ តាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ ទើបកើតឡើង

បច្ច័ន្តិយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្លងប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោមកន្លងំ ធម្មំ
 បដិច្ចំ ន កន្លោចេវ ន កន្លងប្បយុត្តោច ន កន្លងប្បយុ-
 ត្តោចេវ ន លោមកន្លោច ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។ ន កន្លញ្ចេវ ន កន្លងប្បយុត្តញ្ចេវ ន កន្លង
 ប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោមកន្លញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ចំ ន កន្លោចេវ-
 ន កន្លងប្បយុត្តោច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 កន្លញ្ចេវ ន កន្លងប្បយុត្តញ្ចេវ ន កន្លងប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោ-
 មកន្លញ្ចេវ ធម្មំ បដិច្ចំ ន កន្លងប្បយុត្តោចេវ ន លោម-
 កន្លោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កន្លញ្ចេវ-
 ន កន្លងប្បយុត្តញ្ចេវ ន កន្លងប្បយុត្តញ្ចេវ ន លោមកន្លញ្ចេវ
 ធម្មំ បដិច្ចំ ន កន្លោចេវ ន កន្លងប្បយុត្តោច ន កន្លងប្ប-
 យុត្តោចេវ ន លោមកន្លោច ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[១១៣] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

គន្លងប្បយុត្តនគន្លងិយទុក្ខំ

[១១៤] កន្លងប្បយុត្តំ ន កន្លងិយំ ធម្មំ
 បដិច្ចំ កន្លងប្បយុត្តោ ន កន្លងិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈក្តី
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាក
 គន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈផង
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 គន្លងៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈផង
 មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ
 ក្តី មិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លងៈ ទាំងមិនមែនប្រាសចាកគន្លងៈផង មិនមែន
 ប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនគន្លងៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១១៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

គន្ថវិប្បយត្ថនគន្ថនីយទុកៈ

[១១៤] ធម៌ ប្រាសចាកគន្លងៈ និងមិនមែនជាគន្លងៈនិយៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លងៈ និងមិនមែនជាគន្លងៈនិយៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ ចច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា កន្លវិប្បយុត្តំ ន កន្លនិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្លវិប្បយុត្តោ ន អកន្លនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា កន្លវិប្បយុត្តំ ន កន្លនិយំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ល-
 វិប្បយុត្តោ ន កន្លនិយោ ច កន្លវិប្បយុត្តោ ន អកន្លនិ-
 យោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កន្លវិប្បយុត្ត-
 ន អកន្លនិយំ ធម្មំ បដិច្ច កន្លវិប្បយុត្តោ ន អកន្លនិ-
 យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កន្លវិប្បយុត្ត-
 ន កន្លនិយញ្ច កន្លវិប្បយុត្តំ ន អកន្លនិយញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច កន្លវិប្បយុត្តោ ន អកន្លនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយោ ។

[១១៥] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អភិ-
 កតេ បញ្ច សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

តោឱយបោគនីវរណគោប្បកទុកំ

[១១៦] នោឱយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោយោកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ឱយតោច្ឆកេយោតតោច្ឆកេសុ អាម-
 សនំ អាសវតោច្ឆកេ អាមសនសទិសំ ។ នោជីវរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ជីវរណតោច្ឆកេ អាមសនំ សញ្ញា-
 ជនតោច្ឆកេ អាមសនសទិសំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះ-
 និយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាគន្លុះនិយៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជា
 គន្លុះនិយៈក្តី ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាគន្លុះនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកគន្លុះ និងមិនមែនជាគន្លុះនិយៈផង ប្រាសចាក
 គន្លុះ និងមិនមែនជាអគន្លុះនិយៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១១៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
 បច្ច័យទាំងអស់ ។

តោឡុយយោគនីវរណគោច្ចកៈ

[១១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាធម៌ៈ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាធម៌ៈ . . . អាមសនៈ (ការពាលត្រូវគឺសេចក្តី
 ប្រកាន់) ក្នុងឡុយគោច្ចកៈនិងយោគគោច្ចកៈ ប្រហែលគ្នានឹងអាមសនៈ
 ក្នុងអាសវគោច្ចកៈដែរ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានីវរណៈ . . .
 អាមសនៈ ក្នុងនីវរណគោច្ចកៈ ប្រហែលគ្នានឹងអាមសនៈ ក្នុងសញ្ញា-
 ជនគោច្ចកៈដែរ ។

នោបរាមាសគោប្បកុទ្ធំ

[១១៧] នោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមា-
 សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។ នប-
 រាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នបរាមាសសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នបរាមាសញ្ចេន-
 អបរាមជ្ឈញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នបរាមាសោចេន ធម្មោ
 មជ្ឈោ ធម្មោ . . . នអបរាមមជ្ឈោចេន នោចបរាមា-
 សោ ធម្មោ . . . នបរាមាសោចេន ធម្មោ មជ្ឈោ
 នអបរាមមជ្ឈោចេន នោចបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ នអបរាមជ្ឈញ្ចេន នោចបរាមាសំ
 ធម្មំ បដិច្ច នបរាមាសោចេន ធម្មោ មជ្ឈោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នបរាមាសញ្ចេន ធម្មោ
 មជ្ឈញ្ច នអបរាមជ្ឈញ្ចេន នោចបរាមាសញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច នបរាមាសោចេន ធម្មោ មជ្ឈោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

សោបរាមាសគោប្បកិទុកៈ

[១១៧] ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ (ការស្លាប់អង្គុលតិសេចក្តីប្រកាន់ខ្ពស់) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ បរាមាសៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបរាមាសៈ ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែន ជាអបរាមាសៈ (ដែលតិលេសមិនស្លាប់អង្គុលហើយ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមាសៈ ... ធម៌ មិនមែនជា អបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនបរាមាសៈ ... ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមាសៈក្តី មិនមែនអបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជា មិនមែនបរាមាសៈក្តី ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន មែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមាសៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន ជាអបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនបរាមាសៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមាសៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាអបរាមាសៈផង មិនមែនជាអបរាមាសៈ ទាំងមិនមែនជាមិនមែនបរាមាសៈផង ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុដ្ឋយញ្ញត្ថំ

និស្សាម្មណ៍ទុក្ខំ

[១១៨] ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច

ន អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-

សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ ច ន អនាម្ម-

ណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អនា-

ម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

ហេតុប្បច្ចយា ន អនាម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សា-

ម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនា-

ម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ ច ន អនាម្មណោ

ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សារម្មណាញ

ន អនាម្មណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន សារម្មណោ ធម្មោ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សារម្មណាញ ន អនាម្ម-

ណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន អនាម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចុជ្ជយប្បជ្ឈាន

និសាវម្មណ៍ទុក្ខៈ

[១១៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការ
ម្នាក់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ក្តី មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់
ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ផង មិន
មែនជាមិនមានការម្នាក់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងការម្នាក់ផង មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ផង ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន សារម្មណញ្ច ន អនារម្មណញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សារម្មណោ ច ន អនារម្មណោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១១៧] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

នបិវត្តទុកំ

[១២០] ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន នោ-
 ចិត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ចិត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ចិត្តោ ច ន នោចិត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១២១] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច ។

នបេតសិកទុកំ

[១២២] ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចេតសិ-
 កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ចេតសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អចេតសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ក្តី មិន
មែនជាមិនមានការម្នាក់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងការម្នាក់ផង មិនមែនជាមិនមានការម្នាក់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១១៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

និបិព្វទុកៈ
១

[១២០] ធម៌ មិនមែនជាចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានចិត្ត អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
ធម៌ មិនមែនជាចិត្តក្តី មិនមែនជាមិនមានចិត្តក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១២១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
មានវារៈ ៥ ។

និបេតសិកទុកៈ

[១២២] ធម៌ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិន
មានចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា នចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច នចេតសីកោ
 ច នអចេតសីកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 នអចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច នអចេតសីកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នអចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នចេតសីកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 អចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច នចេតសីកោ ច នអចេ-
 តសីកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន-
 ចេតសីកញ្ច នអចេតសីកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នចេត-
 សីកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នចេតសី-
 កញ្ច នអចេតសីកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអចេតសីកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នចេតសីកញ្ច នអ-
 ចេតសីកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នចេតសីកោ ច នអ-
 ចេតសីកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១២៣] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ
 វិន្តារោ ។

សិទ្ធិសម្បយត្ថកំ

[១២៤] នចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក បច្ចុជ្ជយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាមិនមានចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាមិនមានចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិកផង មិនមែនជាមិនមានចេតសិកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានចេតសិក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិកផង មិនមែនជាមិនមានចេតសិកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាចេតសិកក្តី មិនមែនជាមិនមានចេតសិកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិកផង មិនមែនជាមិនមានចេតសិកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១២៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បច្ច័យទាំងអស់ ។

និបិត្តសម្បយុត្តិទុកៈ

(១២៤) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយទុកមជ្ឈានំ

ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ វេទំ ។ ន ចិត្តសម្បយុត្តិ
ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសម្បយុត្តកា ទដ្ឋា ។

បច្ចនីយទុកមត្តានំ ន វត្ថុញ្ចំ ធម្មំ

បូរេត្ថំ នវេនវបញ្ញានំ កហេតុ ។

និបិត្តសំសជ្ជទកំ

[១២៥] ន ចិត្តសំសជ្ជំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តសំ-
សជ្ជោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

និបិត្តសមជ្ឈានទកំ

[១២៦] ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តស-
មុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

និបិត្តសហភទកំ

[១២៧] ន ចិត្តសហភំ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តស-
ហភូ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាចិត្ត ។ ធម៌ មិនមែន
ប្រាសចាកចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាចិត្ត ។

បណ្ឌិត ចូរធ្វើនូវបញ្ហា ៧ ដើម្បីបំពេញ នូវធម៌
ដែលយើងមិនឧប្បពោល ត្រឹមតែបច្ចនីយទុកៈ ។

និបិត្តសំសង្ខទិកៈ

[១២៥] ធម៌ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ។

និបិត្តសមដ្ឋានទិកៈ

[១២៦] ធម៌ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន (តាំងឡើងអំពីចិត្ត)
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

និបិត្តសហវាទិកៈ

[១២៧] ធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នបិត្តានុបរិវត្តិទកំ

[១២៨] ន ចិត្តានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច ន ចិត្តានុ-
បរិវត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

នបិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានទកំ

[១២៩] ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា នវ ។

នបិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភទកំ

[១៣០] ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

នបិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិទកំ

[១៣១] ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មំ
បដិច្ច ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

[១៣២] ហេតុយា នវ អវិកតេ នវ សព្វត្ត
វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នបិត្តានុបរិវិត្តិទុកៈ

[១២៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។

នបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានទុកៈ

[១២៩] ធម៌ មិនមែនលាយទ្បំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនលាយទ្បំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

នបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានសហភទុកៈ

[១៣០] ធម៌ មិនមែនលាយទ្បំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹង
ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយទ្បំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹង
ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

នបិត្តសំសជ្ជសមដ្ឋានានុបរិវិត្តិទុកៈ

[១៣១] ធម៌ មិនមែនលាយទ្បំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាម
ចិត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយទ្បំតាំងឡើងនិងប្រព្រឹត្តទៅតាម
ចិត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[១៣២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវត្តកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

និរុទ្ធិកិក្ខុទុក្ខំ

[១៣៣] ន អដ្ឋត្ថិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អដ្ឋត្ថិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ន ពាហិរំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ពាហិរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា បដិសន្ធិក្ខណោ ចិត្តំ បដិច្ច អដ្ឋត្ថិកំ កាដត្តា-
 រូបំ ។

[១៣៤] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ
 វិត្តោរោ ។

និទុប្បាទិកិក្ខុទុក្ខំ

[១៣៥] ន ទុច្ចាទា ធម្មំ បដិច្ច ន ទុច្ចាទា ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ទុច្ចាទា ធម្មំ បដិច្ច ន-
 លោទុច្ចាទា ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ទុច្ចាទា
 ធម្មំ បដិច្ច ន ទុច្ចាទា ច ន លោទុច្ចាទា ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ បេ ។

[១៣៦] ហេតុយា បញ្ច ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

និរុទ្ធិកិច្ចកៈ

[១៣៣] ធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ កងត្ថារូប ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ
 នូវចិត្ត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

[១៣៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

និរុទ្ធិកិច្ចកៈ

[១៣៥] ធម៌ មិនមែនជាឧបាទា (សេចក្តីប្រកាន់) អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនឧបាទា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាឧបាទាក្តី មិនមែនជា
 មិនមែនឧបាទាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ បេ ។

[១៣៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និទានទី១១

[១៣៧] ន ឧបាទិដ្ឋន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបាទិដ្ឋន្តោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ឧបាទិដ្ឋន្តំ ធម្មំ

បដិច្ច ន អនុបាទិដ្ឋន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

ន អនុបាទិដ្ឋន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបាទិដ្ឋន្តោ ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនុបាទិដ្ឋន្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ឧបា-

ទិដ្ឋន្តោ ច ន អនុបាទិដ្ឋន្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-

ច្ចយា ។ ន ឧបាទិដ្ឋន្តោ ន អនុបាទិដ្ឋន្តោ ធម្មំ បដិច្ច

ន ឧបាទិដ្ឋន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៣៨] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចន្តយប្បដ្ឋាន

និទានទី១១៖

[១៣៧] ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេស (មានតណ្ហា ជាដើម) កាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយ តិលេសកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែល មិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសមិនកាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល មិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ- ប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសកាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសមិនកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសកាន់យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសមិនកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសកាន់យក ក្តី ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសមិនកាន់យកក្តី អាស្រ័យ នូវ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសមិនកាន់យក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសកាន់ យក អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសកាន់យក ផង ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយតិលេសមិនកាន់យកផង ទើបកើត ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៣៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មាន គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នឧបាទានទុកំ

[១៣៩] នឧបាទានំ ធម្មំ បដិច្ច នឧបាទានោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។

នោកិលេសទុកំ

[១៤០] នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេ-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោកិលេសំ
ធម្មំ បដិច្ច ននោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច នោកិលេសោ
ច ននោកិលេសោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ។ ននោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ននោកិលេ-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វីណិ ។ នោ
កិលេសញ្ច ននោកិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោកិ-
លេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វីណិ ។

[១៤១] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

នសង្កិលេសិកទុកំ

[១៤២] នសង្កិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ច័យទុក្ខប្បដ្ឋាន

និទានទានទុក្ខៈ

[១៣៩] ធម៌ មិនមែនជាទុក្ខទាន (សេចក្តីប្រកាន់មាំ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាទុក្ខទាន ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ សេចក្តីប្រញាប់ ។

តោកិលេសទុក្ខៈ

[១៤០] ធម៌ មិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនកិលេសក្តី មិនមែនជាមិនមែនកិលេសក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសផង មិនមែនជាមិនមែនកិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៤១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

និសង្កតិលេសិកទុក្ខៈ

[១៤២] ធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន សង្ក្ខីលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ក្ខីលេសិកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សង្ក្ខីលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សង្ក្ខីលេសិកោ ច ន អសង្ក្ខីលេសិកោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អសង្ក្ខីលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ក្ខីលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សង្ក្ខីលេសិកញ្ច ន អសង្ក្ខីលេ-
 សិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ក្ខីលេសិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៤៣] ហេតុយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

និសង្ក្ខិលីដ្ឋឡំ

[១៤៤] ន សង្ក្ខិលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន សង្ក្ខិលីដ្ឋោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អសង្ក្ខិលីដ្ឋំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អសង្ក្ខិលីដ្ឋោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អសង្ក្ខិលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច ន សង្ក្ខិលីដ្ឋោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អសង្ក្ខិលីដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សង្ក្ខិលីដ្ឋោ ច ន អសង្ក្ខិលីដ្ឋោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ

អវិជ្ជាបិណ្ឌ បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(១៤៣) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុងអវិជ្ជាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ច្បាប់ច្បាយទាំងអស់ ។

និសង្កតិលិង្គិកៈ

(១៤៤) ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 មិនមែនសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 មិនមែនជាមិនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅ-
 ហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងក្តី ដែលមិនមែនជាមិនសៅ-
 ហ្មងក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មង ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន សន្តិលិង្គញ្ច ន អសន្តិលិង្គញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន សន្តិលិង្គោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[១៤៥] ហេតុយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច សព្វត្ថ-
 វិត្តារោ ។

នកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

[១៤៦] ន កិលេសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កិ-
 លេសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 ន កិលេសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។ ន កិលេស-
 សម្បយុត្តញ្ច ន កិលេសវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កិលេសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៤៧] ហេតុយា បញ្ច អវិកតេ បញ្ច សព្វត្ថ-
 វិត្តារោ ។

នកិលេសសង្កិលេសិកទុកំ

[១៤៨] ន កិលេសញ្ចេវ ន អសន្តិលេសិកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោចេវ ន អសន្តិលេសិកោ-
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលមិនមែនសៅហ្មងផង ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋាយទាំងអស់ ។

នកិលេសសម្បយត្ថទុកៈ

[១៤៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
ធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាស
ចាកកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
មិនមែនប្រកបដោយកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
កិលេសផង មិនមែនប្រាសចាកកិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[១៤៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋាយទាំងអស់ ។

នកិលេសសង្ខិលេសិកទុកៈ

[១៤៨] ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅ-
ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អសង្ក្ខិលេសិកញ្ចេវ ន លោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អសង្ក្ខិលេសិកោចេវ ន លោចកិលេសោ ធម្មោ ឧ-
 ប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ន កិលេសញ្ចេវ-
 ន អសង្ក្ខិលេសិកញ្ច ឧ អសង្ក្ខិលេសិកញ្ចេវ ន លោច-
 កិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោចេវ ន អសង្ក្ខិ-
 លេសិកោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
 [១៤៧] ហេតុយា នវ ។

នកិលេសសង្ក្ខិលិដ្ឋទុកំ

[១៥០] ន កិលេសញ្ចេវ ន អសង្ក្ខិលិដ្ឋញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន កិលេសោចេវ ន អសង្ក្ខិលិដ្ឋោច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ន អសង្ក្ខិលិដ្ឋញ្ចេវ ន-
 លោចកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ក្ខិលិដ្ឋោចេវ ន លោ-
 ចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
 ន កិលេសញ្ចេវ ន អសង្ក្ខិលិដ្ឋញ្ច ន អសង្ក្ខិលិដ្ឋញ្ចេវ-
 ន លោចកិលេសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អសង្ក្ខិលិដ្ឋោចេវ-
 ន លោចកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី ។

អភិធម្មបិដក បច្ចុន័យប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនមែនជា
 មិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 កិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៤៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

នកិលេសសង្ខតិវិជ្ជាទុកៈ

[១៥០] ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនសៅហ្មង
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនសៅហ្មង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 សៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិន
 មែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិន
 មែនជាមិនសៅហ្មងផង មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែន
 កិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

[១៥១] ហេតុយា នវ ។

នកិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកំ

[១៥២] ន កិលេសញ្ចេន ន កិលេសវិប្បយុត្តញ្ចេន
 ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោចេន ន កិលេសវិប្បយុត្តោច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។ ន កិលេស-
 វិប្បយុត្តញ្ចេន ន លោកិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេ-
 សវិប្បយុត្តោចេន ន លោកិលេសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។ ន កិលេសញ្ចេន ន កិលេ-
 សវិប្បយុត្តញ្ចេន ន កិលេសវិប្បយុត្តញ្ចេន ន លោកិ-
 លេសញ្ចេន ធម្មំ បដិច្ច ន កិលេសោចេន ន កិលេស-
 វិប្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា វីណិ ។

[១៥៣] ហេតុយា នវ ។

កិលេសវិប្បយុត្តនសង្កិលេសិកទុកំ

[១៥៤] កិលេសវិប្បយុត្តំ ន សង្កិលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ ន សង្កិលេសិកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កិលេសវិប្បយុត្តំ ន សង្កិ-
 លេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច កិលេសវិប្បយុត្តោ ន អ-
 សង្កិលេសិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

បច្ចន័យទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១៥១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

នកិលេសកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ

[១៥២] ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនប្រាសចាកកិលេស
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែនប្រាសចាកកិលេស ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រាស
ចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកកិលេស អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកិលេសទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកកិលេសផង មិនមែនប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិន
មែនកិលេសផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

កិលេសវិប្បយុត្តនសង្កិលេសិកទុកៈ

[១៥៤] ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅ-
ហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិង
មិនមែនមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេស
និងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

កាលេសវិប្បយុត្តំ ន សន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច កាលេសវិប្បយុត្តោ ន សន្តិលេសិកោ ច កាលេសវិប្បយុត្តោ ន អសន្តិលេសិកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កាលេសវិប្បយុត្តំ ន អសន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច កាលេសវិប្បយុត្តោ ន អសន្តិលេសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ កាលេសវិប្បយុត្តំ ន សន្តិលេសិកញ្ច កាលេសវិប្បយុត្តំ ន អសន្តិលេសិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កាលេសវិប្បយុត្តោ ន អសន្តិលេសិកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៥៥] ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

និទស្សនេនបហាតព្វទកំ

[១៥៦] ន និទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន និទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន និទស្សនេន បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន និទស្សនេន បហាតព្វោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ ន និទស្សនេន បហាតព្វញ្ច

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ប្រាស
 ចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែន
 ជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេស
 និងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មងផង ប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
 បច្ច័យទាំងអស់ ។

និទស្សនេនបបាតិព្វទុក្ខៈ

[១៥៦] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

ន ន នស្សនេន បហាតព្វញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សនេន-
បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[១៥៧] ហេតុយា បញ្ច អាវម្មណោ ទេ ។

នភាវិនាយបហាតព្វទុកំ

[១៥៨] ន ភាវិនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ភា-
វិនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

ន ន ភាវិនាយ បហាតព្វំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន ភាវិនាយ ប-
ហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ន-
ភាវិនាយ បហាតព្វញ្ច ន ន ភាវិនាយ បហាតព្វញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន ភាវិនាយ បហាតព្វោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ។

[១៥៩] ហេតុយា បញ្ច ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកទុកំ

[១៦០] ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ន ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

បច្ច័យទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង មិនមែនជា
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[១៥៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋ័យ
មានវារៈ ២ ។

និភាវិនាយបហាតព្វទុកៈ

[១៥៨] ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប
ដ្ឋ័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាផង មិនមែន
ជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[១៥៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

និទិស្សន្តេនិបហាតព្វហេតុកុទុកៈ

[១៦០] ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មាន
ហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបំណែក បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុ-
កតញ្ច ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន នស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា តីណី ។

[១៦១] ហេតុយា នវ ។

នភាវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កំ

[១៦២] ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា តីណី ។ ន ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច ន ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ ន ភាវិនាយ ប-
ហាតព្វហេតុកតញ្ច ន ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកតញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន ភាវិនាយ បហាតព្វហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។

[១៦៣] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បដ្ឋន្តយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែន
ត្រូវលះដោយទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវ
លះដោយទស្សនៈផង មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយ
ទស្សនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

និការវិនាយបហាតព្វហេតុកុក្កិះ

[១៦២] ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មានហេតុដែលមិន
មែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែល
មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា
អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាផង មាន
ហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នសវិតក្កទុក្ខំ

[១៦៤] ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវិតក្កោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណំ ។ ន អវិតក្កំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា ភីណំ ។ ន សវិតក្កញ្ច ន អវិតក្កញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សវិតក្កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ភីណំ ។

[១៦៥] ហេតុយា នវ ។

នសវីចារទុក្ខំ

[១៦៦] ន សវីចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន សវីចារោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណំ ។ ន អវី-
 ចារំ ធម្មំ បដិច្ច ន អវីចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ភីណំ ។ ន សវីចារញ្ច ន អវីចារញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សវីចារោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ភីណំ ។

[១៦៧] ហេតុយា នវ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

និស្សវិតក្កទុក្ខៈ

[១៦៤] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈផង មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

និស្សវិចារទុក្ខៈ

[១៦៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈផង មិនមែនជាមិនមានវិចារៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនិយប្បដ្ឋានំ

នសប្បីតិទុក្ខំ

[១៦៨] នសប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច នសប្បីតិ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ន-
អប្បីតិកំ ធម្មំ បដិច្ច នអប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ នសប្បីតិកកញ្ច នអប្បីតិ-
កកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នសប្បីតិកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[១៦៩] ហេតុយា នវ ។

នបីតិសហគតទុក្ខំ

[១៧០] នបីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច នបីតិ-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។
ននបីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ននបីតិសហគតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ នបីតិស-
ហគតញ្ច ននបីតិសហគតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នបីតិ-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[១៧១] ហេតុយា នវ ។

អវិជ្ជាបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និសង្ខតិទុក្ខិកៈ

[១៦៨] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិផង មិនមែនជាមិនមានបីតិផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

និប្ពតិសហគតិទុក្ខិកៈ

[១៧០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយបីតិផង មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋានំ

និស្សទសហគតទីកំ

[១៧២] ន នស្សទសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សទ-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។
ន នស្សទសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សទសហគតោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ន នស្សទ-
សហគតញ្ច ន នស្សទសហគតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន នស្សទ-
សហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

[១៧៣] ហេតុយា នវ ។

និឧបេក្ខាសហគតទីកំ

[១៧៤] ន នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន នឧ-
បេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ភីណិ ។ ន នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ភីណិ ។ ន នឧបេក្ខាសហគតញ្ច ន នឧបេក្ខាស-
ហគតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន នឧបេក្ខាសហគតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

[១៧៥] ហេតុយា នវ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន

និស្ស័យសហគតិទុក្ខៈ

[១៧២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខផង មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

និឧបេក្ខាសហគតិទុក្ខៈ

[១៧៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

នកាមាវចរទុក្ខំ

[១៧៦] នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នកាមាវ
ចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ន-
នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ននកាមាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ នកាមាវចរញ្ច
ននកាមាវចរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកាមាវចរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[១៧៧] ហេតុយា នវ ។

នរូចាវចរទុក្ខំ

[១៧៨] នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច នរូចាវចរោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ននរូចាវចរំ
ធម្មំ បដិច្ច ននរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា តីណី ។ នរូចាវចរញ្ច ននរូចាវចរញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច នរូចាវចរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
តីណី ។

[១៧៩] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មចំណក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និកាយាវិបក្កទុកៈ

[១៧៦] ធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ ផង មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

និរុបាវិបក្កទុកៈ

[១៧៨] ធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈផង មិនមែនជាមិនមែនរូបាវចរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

នគរ្យាវិចារទុកំ

[១៨០] ន អរូទាវចរំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន អរូទាវចរោ
 ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ ន នអរូទាវ-
 ចរំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន នអរូទាវចរោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ ន អរូទាវចរញ្ច ន នអរូទាវចរញ្ច
 ឆម្ពំ បដិច្ច ន នអរូទាវចរោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

[១៨១] ហេតុយា បញ្ច ។

នបរិយាបន្នទុកំ

[១៨២] ន បរិយាបន្នំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន បរិយាបន្នោ
 ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ ន អបរិយា-
 បន្នំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន អបរិយាបន្នោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ ន បរិយាបន្នញ្ច ន អបរិយា-
 បន្នញ្ច ឆម្ពំ បដិច្ច ន អបរិយាបន្នោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

[១៨៣] ហេតុយា បញ្ច ។

បច្ចន័យទុកប្បដ្ឋាន

និក្ខេបបទៈ

[១៨០] ធម៌ មិនមែនជាអក្ខរាវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអក្ខរាវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអក្ខរាវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអក្ខរាវិចារៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអក្ខរាវិចារៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអក្ខរាវិចារៈផង មិនមែនជាមិនមែនអក្ខរាវិចារៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

[១៨១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

និក្ខេបបទៈ

[១៨២] ធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ (ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងតេក្ខមិកវដ្តៈ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈផង មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ។

[១៨៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

និយ្យានិកទុក្ខំ

[១៨៤] ន និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន និយ្យានិ-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ ន អ-
និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិយ្យានិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណំ ។ ន និយ្យានិកញ្ច
ន អនិយ្យានិកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន និយ្យានិកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

[១៨៥] ហេតុយា បញ្ច ។

និយ្យាតទុក្ខំ

[១៨៦] ន និយាតំ ធម្មំ បដិច្ច ន និយាតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ ន អនិយាតំ ធម្មំ
បដិច្ច ន អនិយាតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
តីណំ ។ ន និយាតញ្ច ន អនិយាតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
អនិយាតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

[១៨៧] ហេតុយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និយ្យានិកទុកៈ

[១៨៤] ធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ (ធម៌ដែលកាត់នូវវេទ្យមូល)
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជានិយ្យានិកៈផង មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

និយ្យតិទុកៈ

[១៨៦] ធម៌ មិនមែនជានិយ្យតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 និយ្យតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមាននិយ្យតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមាននិយ្យតៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមាននិយ្យតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានិយ្យតៈផង មិនមែនជា
 មិនមាននិយ្យតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[១៨៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ

និស្សទុត្តរទុកំ

[១៨៨] ន សទុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ន សទុត្តរោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ ន អនុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។
 ន សទុត្តរញ្ច ន អនុត្តរញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សទុត្តរោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

[១៨៩] ហេតុយា បញ្ច ។

និស្សណ៍ទុកំ

[១៩០] ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។
 ន សរណាញ្ច ន អរណាញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ ។

[១៩១] ហេតុយា បញ្ច ។

បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

បច្ចនីយទុក្ខប្បដ្ឋាន

សិល្បិទិក្កិ:

[១៨៨] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន វារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន ប្រកបដោយឧត្តរៈផង មិនមែនជាអនុត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១៨៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

សិល្បិណិក្កិ:

[១៩០] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ (លាមក) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន ជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ រណៈផង មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។

[១៩១] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

បច្ចុប្បន្នយុទ្ធកិច្ចកិច្ចប្បដ្ឋាន

និហោតទុកនក្កសលត្រីកំ

[១៧២] និហោតុំ នក្កសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ិហោតុំ នក្កសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ិហោតុប្បច្ចយា
 និហោតុំ នក្កសលំ នក្កសលំ អក្កកតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធំ តិស្តសមុជ្ជានក្ក រូបំ ។ និហោតុំ ន-
 ក្កសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននិហោតុំ នក្កសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ិហោតុប្បច្ចយា និហោតុំ នក្កសលំ អក្ក-
 កតេ ខន្ធំ បដិច្ច ិហោតុំ ។ និហោតុំ នក្កសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ននិហោតុំ នក្កសលោ ច ននិហោតុំ
 នក្កសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ិហោតុប្បច្ចយា ។

[១៧៣] ននិហោតុំ នក្កសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 និហោតុំ នក្កសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ិហោតុប្បច្ចយា
 ននិហោតុំ នក្កសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននិហោតុំ នក្ក-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ិហោតុប្បច្ចយា ននិហោតុំ
 នក្កសលំ ធម្មំ បដិច្ច ននិហោតុំ នក្កសលោ ច
 ននិហោតុំ នក្កសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ិហោតុ-
 ប្បច្ចយា ។

បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បជ្ជាន

នហេតុទុក្ខនកុសលតិកៈ

[១៩២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 មិនមែនជាហេតុ ជាអកុសល ជាអព្យាកតៈ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ហេតុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ ជាអកុសល ជាអព្យាកតៈ ។ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិន
 មែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៩៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសលក្តី
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

[១៧៤] ន ហេតុំ ន កុសលញ្ច ន នហេតុំ ន-
 កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន កុសលញ្ច ន-
 នហេតុំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន-
 កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុ
 ន កុសលញ្ច ន នហេតុំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន កុសលោ ច ន នហេតុ ន កុសលោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[១៧៥] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ នហេតុ-
 យា ទ្វេ ។

សហជាតវាវេថិ សម្បយុត្តវាវេថិ សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

[១៧៦] ន នហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ ន-
 ន ហេតុស្ស ន កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ន នហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ
 ន ហេតុស្ស ន កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ន នហេតុ ន កុសលោ ធម្មោ

បច្ចុស័យទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

[១៧៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 កុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[១៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងសម្បយុត្តវារៈក្តី
 សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[១៧៦] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល
 ជាប្បដ្ឋយ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជា
 កុសល ជាប្បដ្ឋយ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នហេតុស្ស នកុសលស្ស ច នហេតុស្ស នកុ-
សលស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៩៧] នហេតុ នកុសលោ ធម្មោ នហេ-
តុស្ស នកុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

[១៩៨] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណោ នវ អវិ-
គតេ នវ ។

បញ្ញាវាវំ ឃំវំ វិត្តារេតតំ ។

[១៩៩] នហេតុំ នអកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
ហេតុ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
នហេតុំ កុសលំ អព្យាកតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធទ្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានេន រូបំ ។ នហេតុំ នអកុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច ននហេតុ នអកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា នហេតុ កុសលេ អព្យាកតេ ខន្ធទ្ធ
បដិច្ច ហេតុ ។ នហេតុំ នអកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ នអកុសលោ ច ននហេតុ នអកុសលោ
ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(១៩៧) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ដោយការម្នាប្បច្ច័យ ។

(១៩៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្នាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងបញ្ជាក់វារៈ ឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

(១៩៩) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ដែលមិនមែនជាហេតុ ជាកុសល ជាអព្យាកតៈ ។ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ហេតុ
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ ជាកុសល ជាអព្យាកតៈ ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
អកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២០០] ន នហេតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន នហេតុ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ន នហេតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 នហេតុំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អ-
 កុសលោ ច ន នហេតុ ន អកុសលោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២០១] នហេតុំ ន អកុសលញ្ច ន នហេតុំ
 ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ ន អកុស-
 លញ្ច ន នហេតុំ ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
 ហេតុ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នហេតុំ ន អកុសលញ្ច ន នហេតុំ ន អកុសលញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អកុសលោ ច ន នហេតុ
 ន អកុសលោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២០២] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

បច្ច័យទុក្ខិកប្បដ្ឋាន

(២០០) ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២០១) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២០២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

(២០៣) ន ហេតុំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 កុសលាកុសលំ ន ហេតុំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច តយោ
 ទន្ធា តយោ ទន្ធូ បដិច្ច ។ ន ហេតុំ ន អព្យាកតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ ន អព្យាកតោ ច ន នហេតុ ន អព្យាកតោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២០៤) ន នហេតុំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 នហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណំ ។

(២០៥) ន ហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច ន នហេតុំ ន-
 អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អព្យាកតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អព្យាក-
 តញ្ច ន នហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 នហេតុ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

(២០៣) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជាកុសលាកុសល
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជា
អព្យាកតៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(២០៤) ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវេរៈ ៣ ។

(២០៥) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង មិនមែនជាមិន
មែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង មិនមែនជាមិនមែន
ហេតុ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ច័យទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច ន ហេតុំ ន អព្យាកតញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អព្យាកតោ ច ន ហេតុ
 ន អព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២០៦) ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

និហេតុទុក្ខនិវេទនាត្ថិកំ

(២០៧) ន ហេតុំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន សុខាយ-
 វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សុខាយ-
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២០៨) ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

(២០៩) ន ហេតុំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២១០) ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

បច្ច័យទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអព្យាក្ខរៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនជាអព្យាក្ខរៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
អព្យាក្ខរៈផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាអព្យាក្ខរៈផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[២០៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

និហោតិទុក្ខនិវេទនាតិកៈ

[២០៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[២០៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ៧ ។

[២០៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[២១០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ឆន្តិយប្បដ្ឋានំ

[២០០] ន ហេតុំ ន អនុក្កមសុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អនុក្កមសុខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២០២] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

នហោត្តទកនវិបាកតិកំ

[២០៣] ន ហេតុំ ន វិចាកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន-
ហេតុំ ន វិចាកធម្មធម្មំ . . . ន ហេតុំ ន នេវិចាក-
នវិចាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោត្តទកនឧបាទិនិបាទានិយតិកំ

[២០៤] ន ហេតុំ ន ឧចានិទ្ធពានានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនុចានិទ្ធពានានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនុចានិទ្ធពានានិយំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចុជ្ជយប្បដ្ឋាន

[២១១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុខ-
វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខ-
មស្មុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២១២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
តែមានវារៈ ៧ ។

និហោតទុកនិវាទភិក្ខុៈ

[២១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ
... នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ... មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជា
ប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ ... ។

និហោតទុកនិធិបាទិនិបាទានិយតិកៈ

[២១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនកម្ម
ប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហា ជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែន
កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយកិលេស
មិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ... ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នហោត្តទុកនសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកត្តិកំ

(២០៥) ន ហោត្តំ ន សង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ហោត្តំ ន អសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ហោត្តំ ន អសង្កលិដ្ឋអសង្កលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោត្តទុកនវិត្តកត្តិកំ

(២០៦) ន ហោត្តំ ន សវិត្តក្កសវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន ហោត្តំ ន អវិត្តក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន-
 ហោត្តំ ន អវិត្តក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោត្តទុកនបីតិកត្តិកំ

(២០៧) ន ហោត្តំ ន បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន ហោត្តំ ន សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន-
 ហោត្តំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

និហោតទុក្ខនិសង្ខិលិដ្ឋនិសង្ខិលេសិកតិកៈ

[២១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនសៅហ្មង
ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ... អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង ... ។

និហោតទុក្ខនិវត្តកតិកៈ

[២១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវត្ថុៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ... អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានវត្ថុៈមានត្រឹមតែវិចារៈ ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានវត្ថុៈទាំងមិន
មានវិចារៈ ... ។

និហោតទុក្ខនិបីតិកៈ

[២១៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
ដោយបីតិ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
ដោយសុខ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

និហោតទុក្ខនិទេស្សនតិកំ

[២១៨] ន ហេតុំ ន និស្សនេន បហាតតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន នេវ និស្សនេន ន ភាវនាយ-
បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និហោតទុក្ខនិទេស្សនេនបហាតត្វហោតុក្ខតិកំ

[២១៩] ន ហេតុំ ន និស្សនេន បហាតត្វហោតុ-
កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន ភាវនាយ បហាតត្វ-
ហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន នេវ និស្ស-
នេន ន ភាវនាយ បហាតត្វហោតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និហោតទុក្ខនិអាចយតាមិកំ

[២២០] ន ហេតុំ ន អាចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន ហេតុំ ន អបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
ន នេវ អាចយតាមីនាបចយតាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និហោត្តទុក្ខនិទ្ទេស្សនត្ថិកៈ

[២១៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមិនមែន
ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែល
មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាស ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ នឹងមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការវិនាស ... ។

និហោត្តទុក្ខនិទ្ទេស្សនេនបហាតព្វហេតុកត្ថិកៈ

[២១៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដែលមានហេតុ
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ដែលមានហេតុមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាស ... អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ ដែលមានហេតុមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
នឹងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនាស ... ។

និហោត្តទុក្ខនិវាបយគាមិក្ខិកៈ

[២២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដល់នូវ
ការសន្យាក្នុងឡើង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងនឹងមិនមែន
ជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ... ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នហោត្តទុកនសេក្ខតិកំ

[២២០] នហោតុំ នសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 នហោតុំ នអសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ... នហោតុំ ននេ-
 សេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នហោត្តទុកនបរិត្តតិកំ

[២២២] នហោតុំ នបរិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 នហោតុំ នមហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច ... នហោតុំ ន-
 អប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នហោត្តទុកនបរិត្តារម្មណតិកំ

[២២៣] នហោតុំ នបរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... នហោតុំ នមហាគ្គតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 នហោតុំ នអប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នហោត្តទុកនហ៊ានតិកំ

[២២៤] នហោតុំ នហ៊ានំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន-
 ហោតុំ នមជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច ... នហោតុំ នបណ៌តំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

និហោតិទុកនិសេក្ខត្តិកៈ

[២២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសេត្ថៈ
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសេត្ថៈ ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជានេវសេត្ថានសេត្ថៈ ... ។

និហោតិទុកនិបរិវត្តត្តិកៈ

[២២២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសភាព
តូចផ្ទៀង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដល់នូវ
សភាពធំ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមាន
ប្រមាណមិនបាន ... ។

និហោតិទុកនិបរិវត្តារម្មណត្តិកៈ

[២២៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានអា-
រម្មណ៍តូចផ្ទៀង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមាន
អារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនមានអារម្មណ៍មានប្រមាណមិនបាន ... ។

និហោតិទុកនិហិន្ទត្តិកៈ

[២២៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនថោក
ទាប ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកណ្តាល
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនឧត្តម ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នបោតទុកនមិប្បត្តិកំ
១១ ២១១

(២២៥) ន ហេតុំ ន មិច្ឆត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ហេតុំ ន សម្មត្តនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបោតទុកនមគ្គារម្មណតិកំ
១១ ២១១

(២២៦) ន ហេតុំ ន មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ហេតុំ ន មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
ន មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបោតទុកនឧប្បន្នតិកំ
១១ ២១១

(២២៧) ន ហេតុំ ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ហេតុំ ន ឧប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបោតទុកនអតីតតិកំ
១១ ២១១

(២២៨) ន ហេតុំ ន អតីតំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ហេតុំ ន អនាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចដិយប្បដ្ឋាន

និហោតទុកនិមិត្តតិកៈ

[២២៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានស-
ភាពខុសនឹងទៀង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាអនិយតៈ ... ។

និហោតទុកនិមិត្តារម្មណ៍តិកៈ

[២២៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គ
ជាអារម្មណ៍ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គ
ជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គ
ជាអធិបតិ ... ។

និហោតទុកនិឡាយតិកៈ

[២២៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
បានកើតឡើងហើយ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រុងកើតឡើង ... ។

និហោតទុកនិអតីតតិកៈ

[២២៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអតីត
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអនាគត ... ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នហោតុទុកនអតីតារម្មណាតិកំ

[២២៩] នហោតុំ នអតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... នហោតុំ នអនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 នហោតុំ នបច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នហោតុទុកនអជ្ឈត្ថតិកំ

[២៣០] នហោតុំ នអជ្ឈត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 នហោតុំ នតហិទ្ធា ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នហោតុទុកនអជ្ឈិតារម្មណាតិកំ

[២៣១] នហោតុំ នអជ្ឈិតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... នហោតុំ នតហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នហោតុទុកនសនិទស្សនតិកំ

[២៣២] នហោតុំ នសនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហោតុំ នសនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា នហោតុំ នសនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ននហោតុំ នសនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

និហោត្តទុកនិរតីតារម្មណតិកៈ

[២២៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ជាអតីត ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ជាអនាគត ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ... ។

និហោត្តទុកនិរតីតារម្មណតិកៈ

[២៣០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាខាងក្នុង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាខាងក្រៅ ... ។

និហោត្តទុកនិរតីតារម្មណតិកៈ

[២៣១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ជាខាងក្នុង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានការម្នាក់ជាខាងក្រៅ ... ។

និហោត្តទុកនិសនិទស្សន្តតិកៈ

[២៣២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហេតុ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

(២៣៣) ន នហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុំ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន នហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហេតុ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(២៣៣) ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយទុក្ខកិច្ចប្បដ្ឋានំ

[២៣៤] ន ហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន នហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន នហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន នហេតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន នហេតុំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហេតុ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

[២៣៥] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

[២៣៦] ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច ន ហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

បច្ចនីយទុក្ខក្បួនដ្ឋាន

[២៣៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាមិនមែនហេតុ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ និងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[២៣៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិភតប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

[២៣៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៣៧) ន នហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន នហេតុំ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន នហេតុំ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អ-
 និទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហេតុ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(២៣៧) ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ច័យទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

[២៣៨] ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ន នហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន
 ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ន
 ហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន ន
 ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន នហេតុ ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៣៩] ហេតុយា នវ អវិភតេ នវ ។

សហជាតវាវេបិ សម្បយុត្តវាវេបិ

សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

បច្ចនីយទុក្ខត្រកប្បដ្ឋាន

(២៣៨) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិន
មែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែ
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ក្តី មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

(២៣៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងសម្បយុត្តវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ៗបច្ច័យទាំងអស់ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[២២០] ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ន នហេតុស្ស ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន នហេតុ ន អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ន ហេតុស្ស ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ន នហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ន ហេ-
 តុស្ស ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស ច ន នហេតុស្ស
 ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២២១] ន ហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ន ហេតុស្ស ន អនិទស្សនសប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២២] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ នវ អភិ-
 កតេ នវ ។

បញ្ញាភវំ ឯវំ វិត្តាវេតងំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៤០] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការ
ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជា
មិនមែនហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៤១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយការមូណ-
ប្បច្ច័យ ។

[២៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បណ្ឌិត គប្បីញ៉ាំងបញ្ញាវារៈ ឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៤៣] ន ហេតុំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ហេតុ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៤៤] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

និសហោតិកទុកនិកសលតិកំ

[២៤៥] ន សហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន បហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ច
 តយោ មហាភូតា ។ ន សហេតុកំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ
 បដិសន្ធិត្ថលោ វត្ថុំ បដិច្ច សហេតុកោ ខន្ធ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២២៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

[២២៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

ផលហោតុកទុកផក្កសលតិកៈ

[២២៥] ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ (មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា
ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ។
ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ (មិនមែនជាមិនមានហេតុ) មិនមែនជា
កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តិកក្ខន្ធ
អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ
ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន សហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ
 ន កុសលោ ច ន អហេតុកោ ន កុសលោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ន អហេតុកំ ន-
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ ន កុសលោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ន សហេ-
 តុកំ ន កុសលញ្ច ន អហេតុកំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[២៤៦] ហេតុយា នវ ។

[២៤៧] ន សហេតុកំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សហេតុកោ ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ន អហេតុកំ ន អកុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អហេតុកោ ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ន សហេតុកំ ន អកុសលញ្ច
 ន អហេតុកំ ន អកុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុ-
 កោ ន អកុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ភីណិ ។

[២៤៨] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាភូសលក្តី មិនមែនជាអហេតុកៈ
 មិនមែនជាភូសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិន
 មែនជាភូសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាភូសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាភូសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាភូសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាភូសលផង មិន
 មែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាភូសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២២៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២២៧] ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអភូសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអភូសល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 អហេតុកៈ មិនមែនជាអភូសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអហេ-
 តុកៈ មិនមែនជាអភូសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអភូសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអភូសលផង មិនមែនជា
 អហេតុកៈ មិនមែនជាអភូសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

[២២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៤៧] នសហេតុកំ នអព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
 នអហេតុកោ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឯកំ ។ នអហេតុកំ នអព្យាកតំ ធម្មំ
 បដិច្ច នអហេតុកោ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ ។ នសហេតុកំ នអព្យាក-
 តញ្ច នអហេតុកំ នអព្យាកតញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នអហេតុកោ នអព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ឯកំ ។

[២៤៨] ហេតុយា តីណិ ។

នហេតុសម្បយុត្តនុកំ

នហេតុនសហេតុកកុកសនិសំ ។

នហេតុសហេតុកកុកសនិសំ

[២៤៩] នហេតុញ្ចេន នអហេតុកញ្ចេន នកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច នហេតុញ្ចេន នអហេតុកញ្ចេន នកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុញ្ចេន នអហេតុ-
 កញ្ចេន នកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច នអហេតុកញ្ចេន ន-
 នហេតុ នកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ច័យទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

[២៤៩] ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង មិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ១ ។

[២៥០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។

នហេតុសម្បយុត្តទុកៈ ប្រហែលគ្នានឹងនហេតុនសហេតុកទុកៈដែរ ។

នហេតុសហេតុកទុកៈនកុសលត្តិកៈ

[២៥១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ (មិនមានហេតុ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ច ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុចេវ ន អហេតុកោច ន កុសលោ ច ន អ-
 ហេតុកោចេវ ន នចហេតុ ន កុសលោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ន អហេតុកញ្ចេវ-
 ន នចហេតុំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហេតុកោ-
 ចេវ ន នចហេតុ ន កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ភីណិ ។ ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ច
 ន កុសលញ្ច ន អហេតុកញ្ចេវ ន នចហេតុំ ន កុស-
 លញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន អហេតុកោច ន-
 កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[២៥២] ហេតុយា នវ ។

[២៥៣] ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ច ន អកុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុចេវ ន អហេតុកោច ន អ-
 កុសលោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៥៤] ហេតុយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយាយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសលក្តី
 មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសលក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែន
 ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជា
 កុសលផង មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ មិនមែន
 ជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[២៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[២៥៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិន
 មែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអ-
 ហេតុកៈ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៥៥] ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកតញ្ច ន អព្យា-
កតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុថេវ ន អហេតុកោច ន-
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៥៦] ហេតុយា នវ ។

នហេតុថេវនហេតុវិប្បយុត្តទុកំ

នហេតុថេវនហេតុសម្បយុត្តទុកសទិសំ ។

នហេតុនិសហេតុកិទុកនិកុសលត្រីកំ

[២៥៧] ន ហេតុំ ន សហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុំ ន សហេតុកោ ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។ ន ហេតុំ ន សហេតុកំ
ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុំ ន សហេតុកោ
ន អកុសលោ ... នវ^(១) ។ ន ហេតុំ ន អហេតុកំ
ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុំ ន អហេតុកោ ន-
អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឯក-
មេវ^(២) ។ ឯតេន ឧបាយេន កុសលាកុសលទុកំ
កុសលត្រីកមេវ ឯត្ថ វជ្ជតិ ។

បច្ច័យទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

[២៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

នហេតុចេវនហេតុវិប្បយុត្តទុកៈ

ប្រហែលគ្នានឹងនហេតុចេវនហេតុសម្បយុត្តទុកៈដែរ ។

និហោត្តនិសហោត្តកទុក្ខនិកុសលតិកៈ

[២៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ មិនមែនជាកុសល ... មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាអហេតុកៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ដោយឧបាយនេះ កុសលាកុសលទុកៈ គឺ ជាកុសលតិកៈហ្នឹងឯង ទើបគួរ ក្នុងសេចក្តីនេះ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ឆន្តិយប្បដ្ឋានំ

បូជ្ឈន្តរទុក្ខនកុសលត្ថិកំ

(២៥៨) ន អប្បដ្ឋយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន អសង្ខតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន-
 សប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បដិយំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន រូបំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អរូបំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន លោកីយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន លោកុត្តរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កេ-
 ន ចិន្ទោយ្យំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កេន-
 ចិន្ទោយ្យំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នោអាសវគោប្បកទុក្ខនកុសលត្ថិកំ

(២៥៩) នោ អាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន នោ អាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយច្បវគ្គាន

បូជន៍ទុក្ខនកុសលតិកៈ

[២៥៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអប្បច្ចយៈ មិនមែនជា
 កុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសន្តិភ័យៈ មិនមែនជា
 កុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនមានរូប មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានរូប មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាលោកិយ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
 មែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ មិន
 មែនជាកុសល ... ។

តោអាសវិគោប្បកិទុក្ខនកុសលតិកៈ

[២៥៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនអាសវៈ មិនមែនជាកុសល ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ មិនមែនជាកុសល ... ។

បច្ចនីយទុកតិកប្បដ្ឋានំ

ន សាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនា-
សវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អាសវ-
សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អា-
សវវិប្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន អាសវញ្ចេវ ន អនាសវញ្ចេវ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន អនាសវញ្ចេវ ន នោធអាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។ ន អាសវញ្ចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ចេវ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ចេវ-
ន នោធអាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន អាសវវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន អាសវវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

ធិគោប្បកទុក្ខនិកុសលតិកំ

(២២០) នោ សញ្ញោជនំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន នោសញ្ញោជនំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។ នោ គន្ធិ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជា
 កុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែន
 ជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ
 មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ
 មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ មិន
 មែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិន
 មែនប្រាសចាកអាសវៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជា
 កុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈនិងមិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ មិនមែន
 ជាកុសល ... ។

ឆៃគោប្បកិទុក្ខនិកុសលត្តិកៈ

[២៦០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ មិនមែនជា
 កុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនសញ្ញាជនៈ មិនមែន
 ជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ (ធម៌ ដោតក្រង
 សត្វទុកក្នុងវដ្តៈ ដោយអំណាចចូតិនិងបដិសន្ធិ) មិនមែនជាកុសល ...

នោ ឌីយំ . . . នោ យោកំ . . . នោ ជីវណំ . . .
នោ បរាមាសំ . . . ។

មហានិទក្ខនកុសលត្ថិកំ

[២៦០] ន សារម្មណំ . . . ន អនារម្មណំ . . . ។
ន ចិត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នោ ចិត្តំ ន កុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចេតសិកំ ន កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សង្ខតំ ។ ន ចិត្តសម្បយុត្តំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ចិត្តសំសដ្ឋំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តសម្បដ្ឋានំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តសហក្កំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តានុបវរត្ថំ
ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សម្បដ្ឋានំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នោ ចិត្ត-
សំសដ្ឋសម្បដ្ឋានសហក្កំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋានានុបវរត្ថំ ន កុសលំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អវ្យតិកំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន ពាហិរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាធម្មៈ . . . មិនមែនជាយោគៈ . . . មិនមែនជានិវរណៈ
. . . មិនមែនជាបរាមាសៈ . . . ។

មហានិទ្ទក្ខន្ធកុសលតិកៈ

[២៦១] មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ . . . មិនមែន
ជាមិនមានអារម្មណ៍ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត
មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនចិត្ត
មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក
មិនមែនជាកុសល . . . ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនលាយទ្បំដោយចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្តសមុជ្ជាន មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយទ្បំនឹងតាំងឡើងអំពីចិត្ត មិនមែនជា
កុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយទ្បំតាំងឡើងនឹង
កើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនលាយទ្បំតាំងឡើងនឹងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាកុសល . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាកុសល . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាកុសល . . . ។

បច្ចនីយទុកតិកប្បដ្ឋានំ

ន ឧទាទា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧ-
ទាទិដ្ឋំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នោឧបាទានគោបកទុកនកុសលតិកំ

[២៦២] នោ ឧទាទានំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នោកិលេសគោបកទុកនកុសលតិកំ

[២៦៣] នោ កិលេសំ ន កុសលំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន នោកិលេសំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សង្កិលេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន អសង្កិលេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន សង្កិលំដ្ឋំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន អសង្កិលំដ្ឋំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន កិលេសសម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ន កិលេសវិប្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . ។ ន កិលេសញ្ចោ ន អសង្កិលេសិកញ្ចោ ន កុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អសង្កិលេសិកញ្ចោ ន-
នោចកិលេសំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ច័ន្តិយទុក្ខត្ថិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជាកុសល ... ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហាជាដើម)

កាន់យក មិនមែនជាកុសល ... ។

នៅឧបាទានគោប្បកទុក្ខនកុសលត្ថិកៈ

[២៦២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជាកុសល ... ។

នៅកិលេសគោប្បកទុក្ខនកុសលត្ថិកៈ

[២៦៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេស មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយកិលេស មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេស មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែនជាកុសល ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បវត្តានំ

ន កក្កលេសញ្ចេវ ន អសង្កិលីដ្ឋញ្ចេវ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន អសង្កិលីដ្ឋញ្ចេវ ន នោចកក្កលេសំ ន-
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កក្កលេសញ្ចេវ ន-
 កក្កលេសវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កក្កលេសវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោចកក្កលេសំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កក្កលេសវិប្បយុត្តំ ន សង្កិ-
 លេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កក-
 លេសវិប្បយុត្តំ ន អសង្កិលេសិកំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

បិដ្ឋិទុក្ខកុលលត្ថិកំ

[២២២] ន ទស្សនេន បហាតត្ថំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ទ ទស្សនេន បហាតត្ថំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ទ ទស្សនេន បហាតត្ថ-
 ហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ភាវ-
 នាយ បហាតត្ថហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

អភិធម្មបំណិក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកិលេសទាំងមិនមែនប្រាសចាកកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនមែនជាមិនមែនកិលេស មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកកិលេសនិងមិនមែនជាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . ។

បិដ្ឋិទុក្ខកុសលតិកៈ

(២៦៤) អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា មិនមែនជាកុសល . . .

បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋានំ

ន ន ភាវនាយ ប ហាតត្វហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន សវិតក្កំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន អវិតក្កំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សវិចារំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អវិចារំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សប្បវិតកំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន អប្បវិតកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន បីតិសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នបីតិ-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សុខ-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នសុខស-
 ហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧបេក្ខា-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នឧបេក្ខា-
 សហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កោមាវចរំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នកោមាវចរំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន រូចាវចរំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន នរូចាវចរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន អរូចាវចរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

បច្ចន័យទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការ-
នា មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
វិតក្កៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអវិតក្កៈ
មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងវិចារៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអវិចារៈ
មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ
មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ មិន
មែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិន
មែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ
មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ
មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកប
ដោយសុខ មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈ មិនមែនជាកុសល ... ។ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនភូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល ... ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអភូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល ...

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន នអរូចាវចរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន បរិ-
 យាបន្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អបរិយាបន្តំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន និយ្យានិកំ ន-
 កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិយ្យានិកំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន និយតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អនិយតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សទុត្តរំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អទុត្តរំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

(២៦៥) ន សរណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ ន អរណំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន អរណោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សរណោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនអរូបាវចរៈ មិនមែនជាកុសល
 ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ (ធម៌ ដែល
 រាប់បញ្ចូលក្នុងតេក្ខមិកវដ្តៈ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនទៀង មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនទៀង មិនមែនជាកុសល ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយឧត្តរៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) មិនមែនជាកុសល ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ មិនមែនជាកុសល ... ។

(២៦៥) ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ (ប្រកបដោយភិលេសជា
 សត្រូវ) មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាអរណៈ (មិនមានភិលេសជាសត្រូវ) មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយទុក្ខិកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន អរណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
រណោ ន កុសលោ ច ន អរណោ ន កុសលោ ច
ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន សរណំ ន កុ-
សលញ្ច ន អរណំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរ-
ណោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២២៦] ហេតុយា បញ្ច អវិគតេ បញ្ច ។

[២២៧] ន សរណំ ន អកុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សរណោ ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។

[២២៨] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ ។

[២២៩] ន សរណំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សរណោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋ-
យា ន អរណំ ន អព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ
ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

បច្ចនីយទុក្ខតិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៦៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៦៧] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុខតែមានវារៈ ១ ។

[២៦៩] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអព្យាកតៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

(២៧០) ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ អវិភតេ ទ្វេ ។

សហជាតវារេបំ បញ្ញាវារេបំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នសរណទុក្ខវេទនាត្ថិកំ

(២៧១) ន សរណំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ

ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-

យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ ន អទុក្ខមសុខាយ-

វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសរណទុក្ខវិបាកត្ថិកំ

(២៧២) ន សរណំ ន វិចាគំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

ន សរណំ ន វិចាគធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . ន សរណំ

ន វេទវិចាគនវិចាគធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសរណទុក្ខនឌបាទីន្តបាទានិយត្ថិកំ

(២៧៣) ន សរណំ ន ឌុចានិទ្ធុចានានិយំ ធម្មំ ប-

ដិច្ច . . . ន សរណំ ន អនុចានិទ្ធុចានានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

(២៧០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
មានសេចក្តីពិស្តារ គ្រប់ៗបច្ច័យទាំងអស់ ។

និសរណទុកនវិទេនាត្ថិកៈ

(២៧១) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកប
ដោយសុខវេទនា ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
មែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ... ។

និសរណទុកនវិបាកត្ថិកៈ

(២៧២) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជា
សរណៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិន
មែនជាសរណៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកនិង
មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាសរណៈ ... ។

និសរណទុកនឧបាទិស្សនិយត្ថិកៈ

(២៧៣) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនដែល
កម្មប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហា ជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនដែល
កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ...

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន អនុចាទិន្ន អនុចាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

។ បេ ។

និសរណទុកនិសនិទស្សនត្ថិកំ

(២៧៤) ន សរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សរណំ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សរណំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ន អរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អរណំ ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . ។

។ បេ ។

និសរណទុក និសន្តិទស្សនតិកៈ

[២៧៤] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាស-
រណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអរណៈ
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ ធម៌ មិន
មែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

អភិធម្មបំណិកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន ស-
 រណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ន អរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន សរណំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយញ្ច ន អរណំ ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។

[២៧៥] ហេតុយា នវ ។

[២៧៦] ន សរណំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន អរ-
 ណំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរ-
 ណោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ពុ ។

[២៧៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[២៧៦] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

បច្ច័ន្តយុទ្ធកិច្ចប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន អរណំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អរណំ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ន អរណោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន សរណំ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយញ្ច ន អរណំ ន អនិទស្សន-
 សប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៧៧] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណោ ទ្វេ អវិ-

គតេ បញ្ច ។

សហជាតវាវេចិ បញ្ញាវាវេចិ សព្វត្ថ វិត្តាវេតតំ ។

បច្ច័យទុក្ខកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរ-
 ណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាសរណៈ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 សរណៈ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋ័យ ។

{ ២៧៧ } ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់ៗ បច្ច័យផងចុះ ។

អភិធម្មប្រដិកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[២៧៨] ន សរណំ ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ធម្មំ
បដិច្ច ន សរណោ ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៧៩] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អវិជ្ជាបដិក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៧៨] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[២៧៩] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់ៗ បច្ច័យទាំងអស់ ។

ចប់ បច្ចនីយទុកត្តិកប្បដ្ឋាន ។

បឋមយុត្តិកទកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្ថិកនហោតុទុកំ

(២៨០) ន កុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន កុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន-
 ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អព្យាកតោ ន-
 ហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន-
 អកុសលោ ន ហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា បញ្ច ។

(២៨១) ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុ-
 សលោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បឋមនិយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

នក្ខណលត្តិកនិហោត្តិកៈ

[២៨០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវេរៈ ៥ ។

[២៨១] ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ច
 ន អព្យាកតោ ន ហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា ន អកុសលំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ន ហេតុ ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

(២៨២) ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អព្យាកតោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន-
 ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យាកតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អព្យាកតោ ន-
 ហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យា-
 កតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ
 ច ន អព្យាកតោ ន ហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ ឡូវធម៌ មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ
មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ ឡូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ
ឡូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

(២៨២) ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
ឡូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ ឡូវ
ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ ឡូវធម៌
មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
ដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ
មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ ឡូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែន
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាហេតុក្តី អា-
ស្រ័យ ឡូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្គតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន អព្យាកតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អកុសលោ ន ហេតុ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ធម ។

(២៨៣) ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ
 ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន-
 អព្យាកតំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ
 ន ហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អព្យាកតោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា បញ្ច ។

(២៨៤) ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ ន-
 ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អព្យាក-
 តំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ។

[២៨៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអព្យាកតៈ
មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុ-
សល មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុផល
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ
ផល មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៨៤] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអព្យាកតៈ
មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
មែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុ-
សល មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាហេតុផល

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច
 ន អព្យាកតំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

[២៨៥] ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន អកុសលំ
 ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន ហេតុញ្ច ន-
 អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ
 ន ហេតុញ្ច ន អកុសលំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ហេតុ ច ន អកុសលោ ន ហេតុ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។

[២៨៦] ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អារម្មណេ ចតុ-
 ត្ថីស អវិគតេ ឯក្ខន្ធិស សព្វត្ថ វិគ្គារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្ខនៈ មិន
មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
ហេតុផល មិនមែនជាអព្យាក្ខនៈ មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

(២៨៥) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអកុសល
មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុផល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
ជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២៨៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បជ្ឈានំ

(២៨៧) ន កុសលំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន កុសលំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ
 ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន នហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន-
 នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នហេតុ ច
 ន អព្យាកតោ ន នហេតុ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន នហេតុ ច ន អកុសលោ ន នហេតុ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ ន អ-
 កុសលំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។
 ន អព្យាកតំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

[២៨៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជា
 មិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិន
 មែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យា-
 កតៈ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
 ជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។
 ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
 មិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
 មិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ឆន្តិយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន នហេតុញ្ច ន អព្យាកតំ ន នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ ន កុសលំ ន នហេតុញ្ច
 ន អព្យាកតំ ន នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។
 ន កុសលំ ន នហេតុញ្ច ន កុសលំ ន នហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។

[២៨៨] ហេតុយា ចតុត្ថិស អារម្មណេ ចតុត្ថិស
 អវិកតេ ចតុត្ថិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នកុសលត្ថិកនសហោត្ថកទុកំ

[២៨៩] ន កុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា ន កុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ន សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក បច្ចុដ្ឋយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង
 មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិន
 មែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែន
 ហេតុផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាមិនមែនហេតុផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២៨៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២២ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២២ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នកុសលត្តិកនិសហោត្តិកទុកៈ

(២៨៩) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ (ប្រកប
 ដោយហេតុ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 សហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន សហេតុកោ ច ន អកុសលោ ន សហេតុកោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណំ ។ ន អកុ-
 សលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 អកុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 អកុសលំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន សហេតុកោ ច ន អកុសលោ ន សហេតុកោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណំ ។ ន អព្យា-
 កតំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន-
 សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណំ ។
 ន កុសលំ ន សហេតុកកញ្ច ន អព្យាកតំ ន សហេ-
 តុកកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណំ ។ ន កុសលំ
 ន សហេតុកកញ្ច ន អកុសលំ ន សហេតុកកញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណំ ។

បច្ចន័យត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាសហេតុកៈផង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេ-
 តុកៈផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
 ជាសហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនជាសហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនជាសហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[២៩០] ហេតុយា បណ្ណាស អារម្មណេ នវ
អវិគតេ បណ្ណាស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[២៩១] នកុសលំ នអហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
នកុសលោ នអហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ នកុសលំ នអហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច នកុសលោ នអហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ នអព្យាកតំ នអហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ នអហេតុកោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ នកុសលំ នអហេតុកញ្ច
នអព្យាកតំ នអហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកុស-
លោ នអហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
តីណិ ។ នកុសលំ នអហេតុកញ្ច នអព្យាកតំ
នអហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នអហេ-
តុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។ នកុ-
សលំ នអហេតុកញ្ច នកុសលំ នអហេតុកញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នអហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។

អវិជ្ជាបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[២៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ ក្នុងការមូលប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិជ្ជាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១៥ សេចក្តីពិស្តារ
មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[២៩១] ធម៌ មិនមែនជាភូសល មិនមែនជាអហេតុកៈ (មិនមាន
ហេតុ) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភូសល មិនមែនជាអហេតុកៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា
អភូសល មិនមែនជាអហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអភូសល
មិនមែនជាអហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។
ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាភូសល មិនមែនជាអហេតុកៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភូសល មិនមែនជាអហេតុកៈផង មិន
មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអភូសល មិនមែនជា
អហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអភូសល មិនមែនជាអហេតុកៈ
ផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាអហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអភូសល មិនមែន
ជាអហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភូសល មិនមែនជាអហេ-
តុកៈផង មិនមែនជាអភូសល មិនមែនជាអហេតុកៈផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧២] ហេតុយា ចតុត្ថិស អវិគតេ ចតុត្ថិស
សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នកុសលតិកនិហោតិសម្បយតទុកំ

[២៧៣] នកុសលំ នហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . នកុសលំ នហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

នកុសលតិកនិហោតិសហោតិកទុកំ

[២៧៤] នកុសលំ នហេតុញ្ចេវ នអហេតុ-
កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នអហេតុក-
ញ្ចេវ ននហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលតិកនិហោតិសម្បយតទុកំ

[២៧៥] នកុសលំ នហេតុញ្ចេវ នហេតុវិប្ប-
យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នហេតុវិប្ប-
យុត្តញ្ចេវ ននហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលតិកនិហោតិនិសហោតិកទុកំ

[២៧៦] នកុសលំ នហេតុំ នសហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . នកុសលំ នហេតុំ នអហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[២៩២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៤ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២៤ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

នកុសលត្តិកនិហោតសម្បយុត្តិកៈ

[២៩៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុសម្បយុត្ត (ប្រកបដោយហេតុ) ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្ត (ប្រាសចាកហេតុ) ... ។

នកុសលត្តិកនិហោតសហោតកុកៈ

[២៩៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុ ទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ ... ។

នកុសលត្តិកនិហោតហោតសម្បយុត្តិកៈ

[២៩៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្ត ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តទាំងមិនមែនជាមិនមែនហេតុ ... ។

នកុសលត្តិកនិហោតនិសហោតកុកៈ

[២៩៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ហេតុនិងមិនមែនជាសហេតុកៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
កុសល មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាអហេតុកៈ ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នកុសលតិកប្បវត្តន៍

(២៧៧) នកុសលំ នអប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ នកុសលំ នអសង្ខតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 នកុសលំ នសនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ... នកុ-
 សលំ នអនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ នកុស-
 លំ នសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ... នកុសលំ ន-
 អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ នកុសលំ នរូបី
 ធម្មំ បដិច្ច ... នកុសលំ នអរូបី ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ នកុសលំ នលោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 នកុសលំ នលោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន-
 កុសលំ នកេនចិនិព្វាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ... នកុ-
 សលំ នកេនចិនិព្វាយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិណ្ឌក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នកុសលតិកប្បវត្តន្តទុក្ខៈ

[២៩៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 អប្បច្ច័យ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាអសង្កតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាសនិទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាអនិទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាសប្បដិយៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាអប្បដិយៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 មានរូប . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 មិនមានរូប . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាលោភិយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 លោកុត្តរៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . ។

និកុសលតិកនោអាសវីគោប្បកទុកំ

(២៩៨) ន កុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន កុសលំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន កុសលំ នសាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ
 នអនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុសលំ នអា-
 សវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ នអា-
 សវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុសលំ នអា-
 សវញ្ចេន នអនាសវញ្ចេន ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ
 នអនាសវញ្ចេន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន កុសលំ នអាសវញ្ចេន នអាសវវិប្បយុត្តញ្ចេន ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន កុសលំ នអាសវវិប្បយុត្តញ្ចេន
 នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុសលំ អា-
 សវវិប្បយុត្តំ នសាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ
 អាសវវិប្បយុត្តំ នអនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចន័យត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្ថិកតោអាសវិគោប្បកទុកៈ

[២៩៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវសម្បយុត្ត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវិប្បយុត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែនជាអាសវិប្បយុត្ត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអាសវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាអាសវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ជាអាសវិប្បយុត្ត តាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នកុសលតិកឆក្កោបកទុកំ

[២៩៩] នកុសលំ នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . នកុសលំ នោកន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុ-
 សលំ នោឱយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នោ-
 យោកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នោនីវរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នោបរាមាសំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

នកុសលតិកមហាន្តរទុកំ

[៣០០] នកុសលំ នសារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . នកុសលំ នអនារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ សង្ខតំ ។ នលោចិត្តបទំ នលត្ថតិ ។
 នកុសលំ នចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នកុសលំ
 នចេតសីកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នកុសលំ
 នចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នកុសលំ
 នចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នកុសលំ
 នចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នកុ-
 សលំ នចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នកុ-
 សលំ នចិត្តានុបរិវត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នក្ខសលតិក្កន្តកោបក្ខទិកៈ

(២៩៩) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សញ្ញាជនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
គន្លះ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាធុយៈ ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាឈោគៈ ... អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជានីវរណៈ ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាបរាមាសៈ ... ។

នក្ខសលតិក្កមហាន្តរទិកៈ

(៣០០) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនជាមិនមានអារម្មណ៍ ... ។ សេចក្តីបំប្លញ ។ មិនសំដៅយក
នូវបទ ដែលមិនមែនជាមិនមែនចិត្តទេ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាចេតសិក ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាចិត្តសម្បយុត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនលាយទ្បំដោយចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាចិត្តសមុជ្ជាន ... ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ... ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ... ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន កុសលំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន កុសលំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុសលំ ន អដ្ឋតិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន កុសលំ ន ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន កុសលំ ន ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុ-
 សលំ ន ឧទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ ន-
 អនុទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និក្ខលលតិកទិគោបកទុកំ

[៣០០] ន កុសលំ នោ ឧទានានំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន កុសលំ ន នោ ឧទានានំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន កុសលំ នោ តិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុ-
 សលំ ន នោ តិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

[៣០២] ន កុសលំ ន និស្សនេន បហា-
 តត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន ន កុសលំ ន ន-
 និស្សនេន បហាតត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើងអំពី
ចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនលាយឡំ
តាំងឡើងនឹងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនឹងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ... ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាខាងក្នុង ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាខាងក្រៅ ... ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាឧបាទាន ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាឧបាទិន្ន ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនជាអនុបាទិន្ន ... ។

នក្ខលលតិកទ្វិគោប្បកទុកៈ

[៣០១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
ឧបាទាន ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិន
មែនឧបាទាន ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនជាគិលេស ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមិនមែនគិលេស ... ។

[៣០២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិន
មែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
មែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... ។

អភិធម្មបំជីកេ បច្ចុទ្ទេយ្យដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន កុសលំ ន ន ភាវនាយ បហាតត្វំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន ន នស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន ភាវនាយ បហា-
 តត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន ន ភា-
 វនាយ បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ
 ន អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន សវិ-
 ចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អវិចារំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន កុសលំ ន សប្បវិតកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន កុសលំ ន អប្បវិតកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ ន នបីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន កុសលំ ន សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កុ-
 សលំ ន នសុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា
 ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវ
 លះដោយការវិនា ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែល
 មិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាកុសល ដែលមិនមែនជាមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ
 ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែលមិនមែនមានហេតុ
 ត្រូវលះដោយការវិនា ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល ដែល
 មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយការវិនា ... ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ ... ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមាន
 វិចារៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងបីតិ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនជាមិនមានបីតិ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយបីតិ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ ... អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ ... ។

បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន កុសលំ ន នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន កុសលំ ន កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុ-
 សលំ ន នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុ-
 សលំ ន រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ
 ន នរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុសលំ ន អរូ-
 ចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ ន នអរូចាវចរំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុសលំ ន បរិយាបន្នំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន កុសលំ ន អបរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន កុសលំ ន និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន កុសលំ ន អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន កុសលំ ន និយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ
 ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន កុសលំ ន ស-
 ឌុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន កុសលំ ន អនុត្តរំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។

(៣០៣) ន កុសលំ ន សរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

បញ្ជីនិយត្តិកុក្កប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧ-
 បេក្ខា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាកាមា-
 វចរ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនកា-
 មាវចរ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជារូបា-
 វចរ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែន
 រូបាវចរ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអរូបា-
 វចរ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែន
 អរូបាវចរ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាបរិយាបន្នៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 អបរិយាបន្នៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជានិយ្យានិកៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 អនិយ្យានិកៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជានិយតៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
 អនិយតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាសឧត្តរៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ជាអនុត្តរៈ . . . ។

(៣០៣) ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសរណៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
 លោ ន សរណោ ច ន អកុសលោ ន សរណោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី ។ ន អកុសលំ
 ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ ន អព្យា-
 កតំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន-
 សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។
 ន អកុសលំ ន សរណាញ្ច ន អព្យាកតំ ន សរ-
 ណាញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ ន កុសលំ ន-
 សរណាញ្ច ន អកុសលំ ន សរណាញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា តីណី ។

[៣០៤] ហេតុយា ឯកវីស អារម្មណេ សត្ត-
 រស អវិគតេ ឯកវីស សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

អភិធម្មប្បដិក បច្ចដិយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ
 ផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈផង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជា
 សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាសរណៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាសរណៈផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាសរណៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនជាសរណៈផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាសរណៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣០៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២១ សេចក្តីពិស្តារ មាន
 គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

[៣០៥] ន កុសលំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុស-
សលោ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៣០៦] ហេតុយា នវ ។

នវិទេសាតិកនហេតុទុកំ

[៣០៧] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន-
ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេ-
តុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន ហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន អទុក្ខមសុខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

[៣០៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអវណៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអវណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣០៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

នវេទនាតិកនហោតុទុកៈ

[៣០៧] ធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិន
មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនសម្ប-
យុត្តដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
សម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយសុខវេទនា មិន
មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែន
សម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនសម្បយុត្តដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនសម្បយុត្តដោយអទុក្ខម-
សុខវេទនា មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនិយច្ចុដ្ឋានំ

នវីបាកតិកនហោតទុកំ

[៣០៨] នវីបាកំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 នវីបាកធម្មធម្មំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ននេវ-
 វីបាកនវីបាកធម្មធម្មំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នឧបាទិណបាទានិយតិកនហោតទុកំ

[៣០៩] នឧបាទិណបាទានិយំ នហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... នអនុបាទិណបាទានិយំ នហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... នអនុបាទិណអនុបាទានិយំ នហោតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។

នសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកតិកនហោតទុកំ

[៣១០] នសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកំ នហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... នអសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកំ នហោតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... នអសង្កលិដ្ឋអសង្កលេសិកំ ន-
 ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នវីតកុតិកនហោតទុកំ

[៣១១] នសវីតកុសវីបារំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... នអវីតកុសវីបារមត្តំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...

អភិធម្មបិដក បច្ចន្តយប្បដ្ឋាន

នវិបាកតិកនហោតទុក្ខៈ

[៣០៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាហេតុ
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែន
ជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកទាំងមិនមែន
មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាហេតុ ... ។

នឧបាទិនុបាទានិយតិកនហោតទុក្ខៈ

[៣០៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទិនុបាទានិយៈ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិនុបាទានិយៈ
មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិនុអនុបា-
ទានិយៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។

នសង្ក្ខិលិដ្ឋសង្កិលេសិកតិកនហោតទុក្ខៈ

[៣១០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកៈ
មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសង្កិលិដ្ឋសង្កិ-
លេសិកៈ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអ-
សង្កិលិដ្ឋអសង្កិលេសិកៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។

នវិតក្កតិកនហោតទុក្ខៈ

[៣១១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ
និងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិហារៈ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិហារៈ មិនមែនជាហេតុ ...

បច្ច័យត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន អវតត្តាអវិចារំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបីតិវិក្ខិកនហោត្ថទុកំ

[៣០២] ន បីតិសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន សុខសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ឧបេក្ខាសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនត្ថិកនហោត្ថទុកំ

[៣០៣] ន ទស្សនេន បហាតត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នទស្សនេនបហាតត្ថហោត្ថកត្ថិកនហោត្ថទុកំ

[៣០៤] ន ទស្សនេន បហាតត្ថហោត្ថកំ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតត្ថហោត្ថកំ ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវ ទស្សនេន ន ភាវនា-
 យ បហាតត្ថហោត្ថកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ច័យត្ថិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវត្ថុៈទាំងមិនមានវិបារៈ មិនមែន
ជាហេតុ . . . ។

នីតិវិធីកំណើតទុក្ខៈ

[៣១២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែន
ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែន
ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិន
មែនជាហេតុ . . . ។

និទស្សន្តិកកំណើតទុក្ខៈ

[៣១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយ
ការនា មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជា
មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែន
ជាហេតុ . . . ។

និទស្សន្តិកនិបបាតព្វហេតុកត្តិកកំណើតទុក្ខៈ

[៣១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនមានហេតុត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិន
មែនមានហេតុត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនមែនមានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំង
មិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នអាចយតាមីតិកនហោតទុកំ
_{១ ១}

[៣០៥] នអាចយតាមី នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 នអបចយតាមី នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ននេវា-
 ចយតាមីនាបចយតាមី នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសេក្ខតិកនហោតទុកំ
_{១ ១}

[៣០៦] នសេក្ខំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 នអសេក្ខំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ននេវសេក្ខា-
 នាសេក្ខំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នបរិវត្តតិកនហោតទុកំ
_{១ ១}

[៣០៧] នបរិវត្តំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 នមហាត្ថតំ នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នអប្បមាណំ
 នហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និរោធិយកាមិភិក្ខុនិហោតទុក្ខៈ

[៣១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុង
ឡើង មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនដល់នូវ
ការសន្យាក្នុងឡើង មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងទាំងមិនមែនជាមិនដល់នូវការ
សន្យាក្នុងឡើង មិនមែនជាហេតុ ... ។

និសេក្ខតិកនិហោតទុក្ខៈ

[៣១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេក្ខៈ មិនមែនជា
ហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសេក្ខៈ មិនមែនជាហេតុ
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាសេក្ខានសេក្ខៈ មិន
មែនជាហេតុ ... ។

និបរិវត្តតិកនិហោតទុក្ខៈ

[៣១៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពក្នុងចន្លោះ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាប្រមាណមិនបាន មិន
មែនជាហេតុ ... ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋានំ

និបរិគ្គារម្មណត្តិកនិហោតទុកំ

[៣១៨] ន បរិគ្គារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន មហាគុតារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន អប្បមាណារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និហ័នត្តិកនិហោតទុកំ

[៣១៩] ន ហ័នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន មជ្ឈិមំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន បណ៌តំ ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និមិប្បត្តិកនិហោតទុកំ

[៣២០] ន មិប្បត្តនិយតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន សម្មត្តនិយតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន អនិយតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និមគ្គារម្មណត្តិកនិហោតទុកំ

[៣២១] ន មគ្គារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន មគ្គហេតុកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន-
 មគ្គាធិបតី ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចុប្បន្នភាពទុកឲ្យផ្លាស់

សម្រាប់ប្រជាជនក្នុងស្រុក៖

[៣១៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិក្ខារម្នាក់ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមហាគុណ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអប្បមាណាម្នាក់
មិនមែនជាហេតុ ... ។

សម្រាប់ប្រជាជនក្នុងស្រុក៖

[៣១៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនថាគ្រប់ មិនមែនជាហេតុ
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគុណ មិនមែនជាហេតុ ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគុណ មិនមែនជាហេតុ ... ។

សម្រាប់ប្រជាជនក្នុងស្រុក៖

[៣២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពខុសនឹងទៀង
មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានសភាពត្រូវនឹង
ទៀង មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយតៈ
មិនមែនជាហេតុ ... ។

សម្រាប់ប្រជាជនក្នុងស្រុក៖

[៣២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ មិន
មែនជាហេតុ ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុស័យប្បដ្ឋានំ

នឧប្បន្នតិកនហោតទុក្ខំ

[៣២២] ន អនុប្បន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ឧប្បន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអតីតតិកនហោតទុក្ខំ

[៣២៣] ន អតីតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន អនាគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអតីតារម្មណតិកនហោតទុក្ខំ

[៣២៤] ន អតីតារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន អនាគតារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអន្ស័តិកនហោតទុក្ខំ

[៣២៥] ន អន្សតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន ហេតុំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអន្ស័តារម្មណតិកនហោតទុក្ខំ

[៣២៦] ន អន្សតារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន ហេតុំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិដក បច្ចន្តយប្បដ្ឋាន

និទ្ទេសន្តិកនិហោតទុក្ខៈ

[៣២២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុប្បន្នៈ មិនមែនជា
ហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧប្បាទិ មិនមែនជា
ហេតុ . . . ។

និរតីតិកនិហោតទុក្ខៈ

[៣២៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអតីត មិនមែនជាហេតុ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនាគត មិនមែនជាហេតុ . . . ។

និរតីតារម្មណតិកនិហោតទុក្ខៈ

[៣២៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ជាអតីត
មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ជា
អនាគត មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការ
ម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន មិនមែនជាហេតុ . . . ។

និរតីតិកនិហោតទុក្ខៈ

[៣២៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាហេតុ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

និរតីតារម្មណតិកនិហោតទុក្ខៈ

[៣២៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុខាងក្នុងជាអា-
រម្មណ៍ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុ
ខាងក្រៅជាការម្នាក់ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនសប្បដិយំ ឯហេតុទុកំ

[៣២៧] នសនិទស្សនសប្បដិយំ ឯហេតុ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ឯហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ នសនិទស្សនសប្បដិយំ
 ឯហេតុ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ឯ-
 ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ នសនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ឯហេតុ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ឯហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ធម្ម ។
 នសនិទស្សនសប្បដិយំ ឯហេតុ ធម្មំ បដិច្ច នសនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ឯហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយោ នសនិទស្សនសប្បដិយំ ឯហេតុ ធម្មំ បដិច្ច
 នសនិទស្សនសប្បដិយោ ឯហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយោ នសនិទស្សនសប្បដិយំ ឯហេតុ ធម្មំ
 បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ ឯហេតុ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋាន

និសន្និទ្ធស្សន្តិកិកនិហោត្តទុក្ខៈ

[៣២៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិន
 មានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិន
 មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែន
 ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការ
 ឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ

អភិធម្មប្បដិកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន អនិទស្សនអប្បដិយំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយោ ន-
 ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ន ហេតុញ្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយំ
 ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយំ ន ហេតុញ្ច ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

(៣២៨) ហេតុយា តីស អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 វិត្តារោ ។

(៣២៩) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន ន ហេតុ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នវ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចន័យប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិន
មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមាន
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាមិន
មានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុផល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។

(៣២៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣០ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋ័យ
មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋ័យទាំងអស់ ។

(៣២៩) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៩ ។

បច្ចនីយត្តិកទុក្ខប្បដ្ឋានំ

និសន្តិទស្សនត្តិកនិហោតុកទុក្ខំ

[៣៣០] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សហេ-
តុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន-
អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសន្តិទស្សនត្តិកនិហោតុសម្បយុត្តទុក្ខំ

[៣៣១] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហេតុ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
ន ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសន្តិទស្សនត្តិកនិហោតុសហោតុកទុក្ខំ

[៣៣២] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហេតុញ្ចោ-
ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ ន អហេតុកញ្ចោន ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសន្តិទស្សនត្តិកនិហោតុហោតុសម្បយុត្តទុក្ខំ

[៣៣៣] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ហេតុ-
ញ្ចោន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយំ ន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ចោន ន ហេតុញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

និសន្និទស្សនត្តិកនិហោតុកទុកៈ

[៣៣០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាសហេតុកៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
សប្បដិយៈ មិនមែនជាអហេតុកៈ ... ។

និសន្និទស្សនត្តិកនិហោតុសម្បយុត្តទុកៈ

[៣៣១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាហេតុសម្បយុត្ត ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិ-
ទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្ត ... ។

និសន្និទស្សនត្តិកនិហោតុសហោតុកទុកៈ

[៣៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាអហេតុកៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអហេតុកៈទាំងមិនមែនជាមិន
មែនហេតុ ... ។

និសន្និទស្សនត្តិកនិហោតុហោតុសម្បយុត្តទុកៈ

[៣៣៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ
មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្ត ... អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាហេតុវិប្បយុត្តទាំងមិនមែន
ជាមិនមែនហេតុ ... ។

នសនិទស្សនតិកនហោត្តនសហោត្តកទកំ

[៣៣២] នសនិទស្សនសប្បដិយំ នហេតុំ ន-
សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នសនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ នហេតុំ នអហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនតិកប្បទ្បន្តទកំ

[៣៣៥] នសនិទស្សនសប្បដិយំ នអប្បច្ចយំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នសនិទស្សនសប្បដិយំ ន-
អសង្ខតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នសនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ នសនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ នសនិ-
ទស្សនសប្បដិយំ នអប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
នសនិទស្សនសប្បដិយំ នរូបំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
នសនិទស្សនសប្បដិយំ នអរូបំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
នសនិទស្សនសប្បដិយំ នលោកាយំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . នសនិទស្សនសប្បដិយំ នលោកុត្តរំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។ នសនិទស្សនសប្បដិយំ នកេន-
ចិនិញ្ញយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នសនិទស្សនសប្បដិ-
យំ នកេនចិនិញ្ញយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចដិយប្បដ្ឋាន

នសនិទស្សនត្ថិកនហោតុនសហោតុកុក្កៈ

(៣៣៤) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្ប-
ជ័យៈ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាសហេតុកៈ ... អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
ជាសហេតុកៈ ... ។

នសនិទស្សនត្ថិកបូជ្ឈវត្ថុកុក្កៈ

(៣៣៥) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្ប-
ជ័យៈ មិនមែនជាអប្បច្ចយៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សនិទស្សនសប្បជ័យៈ មិនមែនជាអសង្ខតៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ មិនមែនជាសនិទស្សនៈ ... ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ មិនមែនជាអប្ប-
ជ័យៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ
មិនមែនមានរូប ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ
មិនមែនជាមិនមានរូប ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិ-
ទស្សនសប្បជ័យៈ មិនមែនជាលោកិយ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ មិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ
ណានីមួយ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បជ័យៈ
មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ... ។

និសន្ទិទស្សនត្តិកសត្តគោប្បកទុកំ

(៣៣៦) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ នោ អាសវំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ នោ ស-
 ញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 នោ កន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 នោ ឡិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 នោ យោកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ នោ នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ នោ បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសន្ទិទស្សនត្តិកមហាន្តរទុកំ

(៣៣៧) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សារម្មណំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ សន្និទ្ធិតំ ។ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន នោចិត្តបទំ ន
 លត្តតិ ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចេតសីកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្ត-
 សម្បយុតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ន ចិត្តសំសដ្ឋំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

សនិទស្សនត្តិកសត្តកោប្បកទុកៈ

[៣៣៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ
មិនមែនជាអាសវៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្ប-
ដ្ឋាយៈ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនជាគន្លុះ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនជាធុយៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនជាយោគៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនជាខីវរណៈ ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនជាបកមាសៈ ... ។

សនិទស្សនត្តិកមហាស្តវទុកៈ

[៣៣៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ
មិនមែនប្រកបដោយការម្នាស់ ... ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនជាចិត្ត ... ។
មិនសំដៅយកបទថា មិនមែនជាមិនមែនចិត្តទេ ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនជាចេតសិក ... ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនប្រកប
ដោយចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
សប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនលាយឡំនឹងចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋាយៈ មិនមែនតាំងឡើងអំពីចិត្ត ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តានុបវរិត្ត
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន-
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ស-
 និទស្សនសប្បដិយំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន-
 ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបវរិត្ត ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋតិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ពាហារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ឧចានា ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ឧចានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អនុចានិន្ទំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនតិកទិគោប្បកទុកំ

(៣៣៨) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ នោ ឧចា-
 នានំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 នោ តតិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនកើតជា
 មួយនឹងចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
 សប្បដ័យៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើងអំពីចិត្ត
 . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែន
 លាយឡំតាំងឡើងនឹងកើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាលាយឡំតាំងឡើងនឹងប្រ-
 ព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្ស-
 នសប្បដ័យៈ មិនមែនជាខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាខាងក្រៅ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាឧបាទាន . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាឧបា-
 ទិន្ន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិន
 មែនជាអនុបាទិន្ន . . . ។

និសន្តិទស្សនត្ថិកទ្វិគោប្បកទុកៈ

[៣៣៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ
 មិនមែនជាឧបាទាន . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
 សប្បដ័យៈ មិនមែនជាភិលេស . . . ។

បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនត្ថិកបិដ្ឋិទុកំ

[៣៣៩] នសនិទស្សនសប្បដិយំ ននស្សនេ-
នបហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បដិទុកំ វិត្តារេតតំ ។

[៣៤០] នសនិទស្សនសប្បដិយំ នសរណំ
ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នសរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នសនិទស្សនសប្ប-
ដិយំ នសរណំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិ-
យោ នសរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
នសនិទស្សនសប្បដិយំ នសរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សនិទស្សនសប្បដិយោ នសរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។ នសនិទស្សនសប្បដិយំ នស-
រណំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នសរ-
ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នសនិទស្សន-
សប្បដិយំ នសរណំ ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សន-
សប្បដិយោ នសរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា ឆ ។ នសនិទស្សនសប្បដិយំ នសរណំ ធម្មំ
បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នសរណោ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកទុកប្បដ្ឋាន

និស្សន្ទស្សន្ទត្តិកបិដ្ឋិទុកៈ

(៣៣៩) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ

មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។

បិដ្ឋិទុកៈ បណ្ឌិត ភប្បឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

(៣៤០) ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិន
មែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែន
ជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិន
មែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។
ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ
មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្ប-
ដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុស្សប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ។ នសនិទស្សនសប្បដិ-
 យំ នសរណាញា នអនិទស្សនសប្បដិយំ នសរណាញា
 ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នសរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ។ នសនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ នសរណាញា នអនិទស្សនសប្បដិយំ
 នសរណាញា ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ
 នសរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ។

[៣៤០] ហេតុយា តីស អារម្មណេ នវ អវិ-
 ភតេ តីស សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

[៣៤២] នសនិទស្សនសប្បដិយំ នអរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច នសនិទស្សនសប្បដិយោ នអរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នសនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ នអរណំ ធម្មំ បដិច្ច នអនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ នអរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក បច្ចដ័យប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
សនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្ស-
នសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
សរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែន
ជាសរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជាសរណៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(៣៤១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣០ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣០ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់
បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៣៤២) ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
អរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ័យៈ មិនមែនជា
អរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្ស-
នសប្បដ័យៈ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្ស-
នសប្បដ័យៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន អរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

(៣៤៣) ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ន អរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន អរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ។

បច្ច័យត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈភ្នំ មិនមែនជា
 អនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈភ្នំ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៤៣) ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអ-
 រណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជា
 អរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្ស-
 នសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិ-
 ទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈភ្នំ
 មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈភ្នំ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដ្ឋិយៈ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៣៤៤] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អរណោ ច ន អនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ន អរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។

[៣៤៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អវិ-
 ភតេ នវ ។

សហជាតវារេបិ បច្ចយវារេបិ និស្សយវារេបិ
 សំសដ្ឋវារេបិ សម្បយុត្តវារេបិ សព្វត្ថេ នវ ។

បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៣៤៤] ធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជា
 អរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែន
 ជាអរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអនិទស្សនសប្ប-
 ដិយៈ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សន-
 សប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្បដិយៈ មិន
 មែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ជាសនិទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី មិនមែនជាអនិទស្សន-
 សប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិ-
 ទស្សនសប្បដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាអនិទស្សនសប្ប-
 ដិយៈ មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៤៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ ក្នុងសហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយ-
 វារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

បច្ចុប្បន្នភាពព័ត៌មាន

នក្ខត្តសិល្បៈនិពន្ធនាម

[៣៤៦] នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនាម សម្បត្តិ
 យុត្តិ ធម្ម័ បដិច្ច នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនា-
 ម សម្បត្តិ ធម្ម័ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋាន ន-
 ក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនាម សម្បត្តិ ធម្ម័ បដិច្ច
 នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនាម សម្បត្តិ ធម្ម័
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋាន នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនា-
 ម សម្បត្តិ ធម្ម័ បដិច្ច នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនា-
 ម សម្បត្តិ ធម្ម័ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋាន
 នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនាម សម្បត្តិ ធម្ម័ បដិច្ច
 នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ វេទនាម សម្បត្តិ ធម្ម័
 ឧប្បជ្ជតិ នស្សីខ្មែរ វេទនាម សម្បត្តិ ធម្ម័
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋាន នក្ខត្តសិល្បៈ នស្សីខ្មែរ
 វេទនាម សម្បត្តិ ធម្ម័ បដិច្ច នក្ខត្តសិល្បៈ
 នស្សីខ្មែរ វេទនាម សម្បត្តិ ធម្ម័ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋាន បញ្ច ។

បច្ច័យត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនិវេទនាតិកៈ

[៣៤៦] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បវត្តានំ

[៣៤៧] ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ន សុ-
ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនា-
យ សម្បយុត្តោ ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ វេទនា-
យ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អ-
កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន-
អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

[៣៤៨] ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ-
វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក បច្ឆន្តិយប្បដ្ឋាន

(៣៤៧) ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 កុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

(៣៤៨) ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទ-
 នាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខា-
 យ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សុខា-
 យ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច ន អព្យាកតោ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

បច្ច័យត្ថិតត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
 មែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអព្យា-
 កតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេ-
 ទនា មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មាន

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៣៤៩] ន កុសលំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយវេទនាយសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតោ ន សុខាយវេទនាយសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

[៣៥០] ន អកុសលំ ន សុខាយវេទនាយសម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយវេទនាយសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អកុសលំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សុខាយវេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៣៤៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
សុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
សុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជា
អព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យា-
កតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

[៣៥០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
សុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ប្រកបដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
សុខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៣៥១] ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុ-
 ត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុ-
 សលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ន អកុសលំ
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
 សលោ ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តញ្ច ន អកុសលំ ន សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន សុខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។

[៣៥២] ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អាម្មណោ ចតុ-
 ត្វីស អវិគតេ ឯក្ខន្ធិស ។

សហជាតវាវេចិ បញ្ញាវាវេចិ វិត្តារោ ។

[៣៥៣] ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ វេ-
 ទនាយ សម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចន័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៣៥១] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបសុខវេទនា
 ផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនាផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ-
 វេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនាផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបសុខវេ-
 ទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ២២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២៧ ។

ក្នុងសហជាតវារៈក្តី ក្នុងបញ្ញាវារៈក្តី សុទ្ធតែមានសេចក្តីពិស្តារ ។

[៣៥៣] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បវត្តនំ

ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន-
 អព្យាកតោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ន អកុសលោ ន ទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា បញ្ច ។ ន អកុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន ទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 បញ្ច ។ ន អព្យាកតំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន ទុក្ខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ។

អភិធម្មបំណិក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាអព្យា-
 កតៈ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន អ-
 ព្យាកតំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ ន កុសលំ ន-
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តញ្ច ន កុសលំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន ទុក្ខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 តីណិ ។

[៣៥៤] ហេតុយា ឯក្ខនត្តិស អវិគតេ ឯក្ខ-
 នត្តិស សព្វត្ថ វិន្តាវេតតំ ។

[៣៥៥] ន កុសលំ ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អទុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

បច្ច័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង មិន
 មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង មិនមែន
 ជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ
 មានវារៈ ២៧ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ គ្រប់ប្បដ្ឋ័យទាំងអស់ចុះ ។

[៣៥៥] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
 អទុក្ខមស្សវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមស្សវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនិយប្បដ្ឋានំ

បញ្ច ។ ន កុសលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនុក្ខម-
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន អព្យាកតំ ន អនុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន-
 អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន កុសលំ ន អនុក្ខមសុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន អព្យាកតំ ន អនុក្ខ-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន-
 កុសលោ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។ ន កុ-
 សលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច ន-
 អព្យាកតំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បញ្ច ។ ន កុសលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តញ្ច ន កុសលំ ន អនុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អ-
 នុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខ-
 មស្សាវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយអទុក្ខមស្សាវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សា-
 វេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយ
 អទុក្ខមស្សាវេទនា ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។
 ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនា អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សា-
 វេទនាផង មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនា
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនាផង មិន
 មែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនាផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនា អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនាផង មិនមែនជា
 អកុសល មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្សាវេទនាផង ទើបកើតឡើង

ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។

[៣៥៦] ហេតុយា ឯក្ខន្តិស អវិគតេ ឯក្ខ-
ន្តិស សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

នកុសលត្ថិកនវិបាកត្ថិកំ

[៣៥៧] នកុសលំ នវិបាកំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
កុសលោ នវិបាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
នកុសលំ នវិបាកំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ ន-
វិបាកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នកុសលំ
នវិបាកំ ធម្មំ បដិច្ច នអព្យាកតោ នវិបាកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នកុសលំ នវិបាកំ
ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នវិបាកោ ច នអព្យា-
កតោ នវិបាកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
នកុសលំ នវិបាកំ ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន-
វិបាកោ ច នអកុសលោ នវិបាកោ ច ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ នអកុសលំ
នវិបាកំ ធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នវិបា-
កោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។

បច្ច័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៧ ក្នុងអវិភតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២៧ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

នកុសលត្ថិកនិប្បាកត្ថិកៈ

[៣៥៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះ ហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែន ជាអព្យាកតៈ មិនមែនជាវិបាកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា កុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាកក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែន ជាវិបាកក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែនជា អកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អព្យាកតំ ន វិចារកំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ
 ន វិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ធ ។
 ន កុសលំ ន វិចារកញ្ច ន អព្យាកតំ ន វិចារកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។ ន អកុសលំ ន វិចារកញ្ច
 ន អព្យាកតំ ន វិចារកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន វិចារកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បញ្ច ។
 ន កុសលំ ន វិចារកញ្ច ន អកុសលំ ន វិចារកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចារកោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណិ ។

(៣៥៨) ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អវិគតេ ឯក្ខ-
 ន្ធិស សព្វត្ថ វិត្ថារោ ។

(៣៥៩) ន កុសលំ ន វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន វិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា ន កុសលំ ន វិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច ន អកុ-
 សលោ ន វិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្កតៈ មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាអព្យាក្កតៈ មិនមែនជាវិបាក ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាអព្យាក្កតៈ
មិនមែនជាវិបាកផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។
ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនជាវិបាកផង មិនមែនជាអព្យាក្កតៈ មិនមែនជាវិបាក
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនជាវិបាក អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនជាវិបាកផង មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាវិបាកផង ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

(៣៥៨) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់ប្បដ្ឋាយទាំងអស់ ។

(៣៥៩) ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុ-
សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជា
ប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាក
ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលំ នវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ ន-
 វិចារកធម្មធម្មោ ច នអកុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។ នអកុសលំ នវិចា-
 កធម្មធម្មំ បដិច្ច នអកុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នអកុសលំ នវិចារកធម្ម-
 ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា នអកុសលំ នវិចារកធម្មធម្មំ បដិច្ច
 នកុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ ច នអកុសលោ
 នវិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។
 នកុសលំ នវិចារកធម្មធម្មញ្ច នអកុសលំ នវិចារក-
 ធម្មធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នកុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នកុសលំ នវិចារកធម្មធម្មញ្ច
 នអកុសលំ នវិចារកធម្មធម្មញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នអ-
 កុសលោ នវិចារកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ច័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាភុសលក្ខី មិនមែនមាន
 វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាអភុសលក្ខី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 មានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាភុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអភុសល អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអភុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជា
 ភុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអភុ-
 សល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាភុសលក្ខី មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែន
 ជាអភុសលក្ខី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែន
 ជាអភុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនមាន
 វិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាភុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាក
 ជាប្រក្រតី មិនមែនជាភុសលផង មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែន
 ជាអភុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនមាន
 វិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាអភុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមាន
 វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាភុសលផង មិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី មិនមែនជាអភុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន កុសលំ ន វិចារកធម្មធម្មញ្ញំ ន អកុសលំ ន វិចារ-
 កធម្មធម្មញ្ញំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន វិចារកធម្ម-
 ធម្មោ ច ន អកុសលោ ន វិចារកធម្មធម្មោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៣៦០] ហេតុយា នវ អវិគតេ នវ សព្វត្ថ នវ ។

[៣៦១] ន កុសលំ ន នេវវិចារកនវិចារកធម្ម-
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន នេវវិចារកនវិចារកធម្ម-
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

នកុសលត្ថិកនឧបាទិស្ថបាទានិយត្ថិកំ

[៣៦២] ន កុសលំ ន ឧទានិទ្ធានានិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អនុទានិទ្ធានានិយំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន កុសលំ ន អនុទានិទ្ធានានិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនមាន
វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនមានវិបាកធម៌ជា
ប្រក្រតី មិនមែនជាអកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៣៦០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

[៣៦១] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាក
ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
វិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

នកុសលតិក្កនិធិបាទិនិយតិក្កៈ

[៣៦២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្ម
ប្រកបដោយកិលេស (មានតណ្ហា ជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែល
កម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ...
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមិនកាន់យកនិងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ... ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនិសង្ខីលិដ្ឋសង្ខីលេសិកត្តិកំ

[៣៦៣] នកុសលំ នសង្ខីលិដ្ឋសង្ខីលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នអសង្ខីលិដ្ឋសង្ខីលេ-
 សិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នអសង្ខីលិដ្ឋ-
 អសង្ខីលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនិវត្តកត្តិកំ

[៣៦៤] នកុសលំ នសវិតក្កសវិចារំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . នកុសលំ នអវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . នកុសលំ នអវិតក្កអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនិប័ត្តិកំ

[៣៦៥] នកុសលំ នប័តិសហគតំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . នកុសលំ នសុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . នកុសលំ នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនិសង្កិលីដ្ឋសង្កិលេសិកត្តិកៈ

[៣៦៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . . ។

នកុសលត្តិកនិវត្តកត្តិកៈ

[៣៦៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ និងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានគ្រឹមតែវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈ . . . ។

នកុសលត្តិកនិបីតិវិកៈ

[៣៦៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . ។

អភិធម្មបំណែក បច្ចុដ្ឋយប្បដ្ឋានំ

នកុសលត្តិកនិទស្សនត្ថិកំ

[៣៦៦] នកុសលំ ននស្សនេនបហាតត្ថំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . នកុសលំ នភាវនាយបហាតត្ថំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . នកុសលំ ននេនស្សនេននភាវនាយ-
បហាតត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនិទស្សនេនបហាតត្ថហោតុកត្ថិកំ

[៣៦៧] នកុសលំ ននស្សនេនបហាតត្ថហោ-
តុកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ នភាវនាយបហា-
តត្ថហោតុកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ ននេនស្ស-
នេននភាវនាយបហាតត្ថហោតុកតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលត្តិកនិរាបយគាមីត្ថិកំ

[៣៦៨] នកុសលំ នអានយគាមី ធម្មំ បដិច្ច
. . . នកុសលំ នអបនយគាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុ-
សលំ ននេវានយគាមីនាបនយគាមី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បព្វន័យប្បដ្ឋាន

នកុសលត្តិកនិទស្សនត្តិកៈ

[៣៦៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនត្រូវ
លះដោយការវិនា ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ... ។

នកុសលត្តិកនិទស្សនេនបហាតព្វហេតុត្តិកៈ

[៣៦៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
ហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាកុសល មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវិនា ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ ទាំងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ... ។

នកុសលត្តិកនិអាបយគាមីត្តិកៈ

[៣៦៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនដល់
នូវការសន្យាក្នុងឡើង (ដោយកម្មកិលេស) ... អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ... អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្យា
ក្នុងឡើងនិងមិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ... ។

បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

នកុសលតិកនសេក្ខតិកំ

[៣៦៩] នកុសលំ នសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 នកុសលំ នអសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ
 ននេវសេក្ខានាសេក្ខំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលតិកនបរិតិកំ

[៣៧០] នកុសលំ នបរិតំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 នកុសលំ នមហាគ្គតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ
 នអប្បមាណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលតិកនបរិត្តារម្មណតិកំ

[៣៧១] នកុសលំ នបរិត្តារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . នកុសលំ នមហាគ្គតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 នកុសលំ នអប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នកុសលតិកនហិនតិកំ

[៣៧២] នកុសលំ នហិនំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 នកុសលំ នមជ្ឈិមំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នកុសលំ
 នបណីតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចុប្បន្នភាពវិទ្យាសាស្ត្រ

នក្ខត្តសិល្បៈវិទ្យាសាស្ត្រវិទ្យា :

[៣៦៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សេដ្ឋកិច្ច : ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអសេដ្ឋកិច្ច :
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជានៅសេដ្ឋកិច្ចនា-
សេដ្ឋកិច្ច : ... ។

នក្ខត្តសិល្បៈវិទ្យាសាស្ត្រវិទ្យា :

[៣៧០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សភាពតូចតាច ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាសភាពធំ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមានប្រមាណមិនបាន ... ។

នក្ខត្តសិល្បៈវិទ្យាសាស្ត្រវិទ្យា :

[៣៧១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
អារម្មណ៍តូចតាច ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនមានអារម្មណ៍ធំ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ... ។

នក្ខត្តសិល្បៈវិទ្យាសាស្ត្រវិទ្យា :

[៣៧២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនថោក
ទាប ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាកណ្តាល
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនឧត្តម ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នកុសលតិកនិមិត្តតិកំ

[៣៧៣] ន កុសលំ ន មិត្តតិកនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន កុសលំ ន សមិត្តតិកនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន កុសលំ ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលតិកនិមិត្តតិកំ

[៣៧៤] ន កុសលំ ន មិត្តតិកនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន កុសលំ ន មិត្តតិកនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន កុសលំ ន មិត្តតិកនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលតិកនិមិត្តតិកំ

[៣៧៥] ន កុសលំ ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន កុសលំ ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលតិកនិមិត្តតិកំ

[៣៧៦] ន កុសលំ ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន កុសលំ ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បវត្តន

នកុសលត្តិកនិមិត្តត្ថិកៈ

[៣៧៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
សភាពខុសនឹងទៀង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
មែនជាសភាពត្រូវនឹងទៀង ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាសភាពមិនទៀង ... ។

នកុសលត្តិកនិមិត្តវម្មណត្ថិកៈ

[៣៧៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
មគ្គជាអារម្មណ៍ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
មានមគ្គជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
មានមគ្គជាអធិបតិ ... ។

នកុសលត្តិកនិឡប្បន្តត្ថិកៈ

[៣៧៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជា
មិនទាន់កើតឡើងហើយ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនកើតឡើង ... ។

នកុសលត្តិកនិរតិវត្ថិកៈ

[៣៧៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអតីត
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអនាគត ... ។

បច្ចុប្បន្នកត្តកប្បដ្ឋានំ

នកុសលតិកនអតីតារម្មណតិកំ

[៣៧៧] ន កុសលំ ន អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន កុសលំ ន អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន កុសលំ ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលតិកនអវ្យាគតិកំ

[៣៧៨] ន កុសលំ ន អវ្យាគំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន កុសលំ ន ពហិទ្ធា ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលតិកនអវ្យាគារម្មណតិកំ

[៣៧៩] ន កុសលំ ន អវ្យាគារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន កុសលំ ន ពហិទ្ធារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នកុសលតិកនសនិទស្សនតិកំ

[៣៨០] ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុស-
 លោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

នកុសលត្ថិកនិរតិវិញ្ញាណត្ថិកៈ

[៣៧៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
 អារម្មណ៍ជាអតីត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
 មានអារម្មណ៍ជាអនាគត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន . . . ។

នកុសលត្ថិកនិរតិវិញ្ញាណត្ថិកៈ

[៣៧៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាខាង
 ក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាខាងក្រៅ . . . ។

នកុសលត្ថិកនិរតិវិញ្ញាណត្ថិកៈ

[៣៧៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនមាន
 អារម្មណ៍ជាខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ . . . ។

នកុសលត្ថិកនិរតិវិញ្ញាណត្ថិកៈ

[៣៨០] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន កុសលំ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អកុ-
 សលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា មញ្ញ ។

(៣៨០) ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន-
 អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋួយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាក្ខរៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាតុ-
 សល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋួយ ធម៌ មិនមែនជាតុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអព្យាក្ខរៈ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាតុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋួយ ធម៌ មិនមែនជាតុ-
 សល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិន
 មែនជាអតុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាតុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋួយ
 មានវារៈ ៥ ។

[៣៨១] ធម៌ មិនមែនជាអតុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
 ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអតុ-
 សល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋួយ ធម៌ មិនមែនជាតុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាអតុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អព្យា-
 កតោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

(៣៨២) ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
អកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយ
ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
អកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៥ ។

[៣៨២] ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យា-
កតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សនិទស្ស-
 នសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិ-
 ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អព្យា-
 កតោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
 ច ន អព្យាកតោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សន-
 សប្បដិយោ ច ន អកុសលោ ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ច ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជា
 អព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាអព្យាកតៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

(៣៨៣) ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយេត្វ
ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយេត្វ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

(៣៨៤) ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយេត្វ
ន អព្យាកតំ ន សនិទស្សនសប្បដិយេត្វ ធម្មំ បដិច្ច
ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បញ្ច ។

(៣៨៥) ន កុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិ-
យេត្វ ន អកុសលំ ន សនិទស្សនសប្បដិយេត្វ
ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន សនិទស្សនសប្បដិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន កុសលំ ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយេត្វ ន អកុសលំ ន សនិទស្សន-
សប្បដិយេត្វ ធម្មំ បដិច្ច ន អកុសលោ ន សនិ-
ទស្សនសប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

បច្ចុន័យត្ថិតត្ថិកប្បដ្ឋាន

[៣៨៣] ធម៌ មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាអព្យាក្ខរៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

[៣៨៤] ធម៌ មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាអព្យាក្ខរៈ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៥ ។

[៣៨៥] ធម៌ មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាភុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាភុសល មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ផង មិនមែនជាភុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

ន កុសលំ ន អនិទស្សនសប្បដិយេ ព អកុសលំ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយេ ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ច ន អកុសលោ ន-
 សនិទស្សនសប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា តីណិ ។

[៣៨៦] ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អវិភតេ ឯក្ខ-
 នត្តិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៣៨៧] ន កុសលំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៣៨៨] ហេតុយា ឯក្ខន្ធិស អវិភតេ ឯក្ខ-
 នត្តិស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[៣៨៩] ន កុសលំ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន កុសលោ ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៣៩០] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ច័យប្បវត្តន

ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក្តី មិនមែនជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង មិនមែន
ជាអកុសល មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៨៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវគ្គតប្បដ្ឋ័យ
មានវារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៣៨៧] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល
មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

[៣៨៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ២៩ ក្នុងអវគ្គតប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ២៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៣៨៩] ធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាមិនមានការឃើញ
និងមិនមានការប៉ះពាល់ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋ័យ ។

[៣៩០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នវេទនាតិកាសកុសលត្តិកំ

(៣៧០) ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុ-
 សលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ន-
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សត្ត ។

(៣៧២) ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុស-
 លំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នវិទេសាតិកាសកុសលត្ថិកៈ

[៣៩១] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
 ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រ-
 កបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុ-
 សល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
 ជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខម-
 សុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋ័យ មានវារៈ ៧ ។

[៣៩២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 សុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ

ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ន អទុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា សត្ត ។

[៣៩៣] ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
 សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អ-
 ទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អទុក្ខមសុខាយ-
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ន អទុក្ខម-
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ធម្មោ

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិន
មែនជាកុសលក្តី មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុខវេទនា មិនមែនជាកុ-
សលក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
កុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវាៈ ៧ ។

(៣៩៣) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុខវេទនា មិន
មែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុ-
ខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខម-
ស្មុខវេទនា មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិន
មែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមស្មុខវេទនា មិនមែនជាកុសល

បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សត្វ ។

[៣៧២] ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
សលញ្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុ-
សលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខា-
យ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ន អនុក្ខមសុ-
ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
ន ធិក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ន កុសលញ្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា ន សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ន-
កុសលញ្ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ ន កុសលោ ច ន អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ-
សម្បយុត្តោ ន កុសលោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា សត្វ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានពីរៈ ៧ ។

(៣៩៤) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល
 ផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិន
 មែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិន
 មែនជាកុសលផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជា
 កុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនប្រកបដោយ
 អទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី មិន
 មែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានពីរៈ ៧ ។

[៣៩៥] ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន កុ-
សលញ្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន-
កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តា ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន កុសលញ្ច ន អ-
ទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ន កុសលោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន ទុក្ខាយ វេទនាយ-
សម្មយុត្តំ ន កុសលញ្ច ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនា-
យ សម្មយុត្តំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អទុក្ខ-
មសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ន កុសលោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៣៩៦] ហេតុយា ឯក្ខនបញ្ញាស អារម្មណ
ឯក្ខនបញ្ញាស អវិភតេ ឯក្ខនបញ្ញាស ។

[៣៩៧] ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន អកុ-
សលំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា
ន អកុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៣៩៨] ហេតុយា ឯក្ខនបញ្ញាស ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៣៩៥] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជា
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជា
 កុសលផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង មិនមែន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៩៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤៩ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤៩ ។

[៣៩៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាអ-
 កុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
 ជាអកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣៩៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤៩ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[៣៩៩] ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន អ-
 ព្យាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុ-
 ត្តោ ន អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៤០០] ហេតុយា អដ្ឋចត្តាឡីស សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

នវេទនាតិកនវិបាកត្តិកំ

[៤០១] ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ ន វិ-
 ចាកតំ ធម្មំ បដិច្ច ន សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
 ន វិចាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៤០២] ហេតុយា ឯក្ខនបញ្ញាស អវិកតេ
 ឯក្ខនបញ្ញាស សង្ខតំ ។

នវិបាកត្តិកនកុសលត្តិកំ

[៤០៣] ន វិចាកតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន វិចាកតធម្មធម្មំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន នេវវិ-
 ចាកតនវិចាកតធម្មធម្មំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចុប្បន្នភាពប្រកបដោយសុខវេទនា

(៣៩៩) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជា
អព្យាក្ខរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែន
ជាអព្យាក្ខរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

(៤០០) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៤៨ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់ប្បដ្ឋ័យទាំងអស់ ។

នវេទនាតិកនវិបាកតិកៈ

(៤០១) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាវិបាក
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា មិនមែនជាវិបាក
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

(៤០២) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៤៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋ័យ មាន
វារៈ ៤៩ សេចក្តីបំប្រែង ។

នវិបាកតិកនកុសលតិកៈ

(៤០៣) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជា
កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី
មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាក
និងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មិនមែនជាកុសល . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

នេត្តន្ត ទិន្នបាទានិយម្យំ ឥកុសលត្ថិកំ

[២០៤] ន អនុចានិន្នបាទានិយំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន អនុចានិន្នបាទានិយំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន អនុចានិន្នអនុចានានិយំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នសង្ក្ខីលិដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកត្ថិកនកុសលត្ថិកំ

[២០៥] ន សង្ក្ខីលិដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ន អសង្ក្ខីលិដ្ឋសង្ក្ខីលេសិកំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន អសង្ក្ខីលិដ្ឋអសង្ក្ខីលេសិ-
 កំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នវិពក្កត្ថិកនកុសលត្ថិកំ

[២០៦] ន សវិពក្កសវិចារំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន អវិពក្កវិចារមត្តំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន អវិពក្កអវិចារំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

នឧបាទិណ្ឌទានិយត្តិកនកុសលត្តិកៈ

(៤០៤) អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយភិលេស (មានតណ្ហាជាដើម) កាន់យកនិងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែន ជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយ ភិលេសមិនកាន់យកតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនកម្មប្រកបដោយភិលេសមិនកាន់ យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនមែនជាកុសល . . . ។

នសង្កិល្លិសង្កិលេសិកត្តិកនកុសលត្តិកៈ

(៤០៥) អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនសៅហ្មងនិងគួរដល់ សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលមិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី សៅហ្មង មិនមែនជាកុសល . . . ។

នវិតកុត្តិកនកុសលត្តិកៈ

(៤០៦) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ នឹងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈនិងមិនមានវិចារៈ មិនមែនជាកុសល . . . ។

បច្ចេកវិទ្យាស្រាវជ្រាវ

នីតិវិធីក្នុងការស្រាវជ្រាវ

(២០៧) ន ប័ត្រសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន សុខសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ទេវត្ថាសហគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និទាននៃកិច្ចស្រាវជ្រាវ

(២០៨) ន និស្សនេន បហាតត្ថំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ន កុសលំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន នេវ និស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និទាននៃបហាតត្ថំហេតុកិច្ចស្រាវជ្រាវ

(២០៩) ន និស្សនេន បហាតត្ថំហេតុកំ ន កុ-
 សលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតត្ថំហេតុកំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវ និស្សនេន ន ភាវ-
 នាយ បហាតត្ថំហេតុកំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

នបីតិក្កិកនកុសលតិកៈ

[៤០៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ មិនមែន
ជាគុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយសុខ មិន
មែនជាគុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា
មិនមែនជាគុសល . . . ។

នទស្សនតិកនកុសលតិកៈ

[៤០៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
មែនជាគុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយការនា
មិនមែនជាគុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈនិងមិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជាគុសល . . . ។

នទស្សនេនបហាតព្វហេតុកតិកនកុសលតិកៈ

[៤០៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាគុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មានហេតុ
ដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជាគុសល . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មានហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈនិងមិន
មែនត្រូវលះដោយការនា មិនមែនជាគុសល . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បវត្តានំ

និកាយាយតាមិទិក្ខុនកុសលតិក្ខុ

[៤០០] ន អាចយតាមី ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អបចយតាមី ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវាចយតាមីនាបចយតាមី ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសេក្ខតិក្ខុនកុសលតិក្ខុ

[៤០១] ន សេក្ខំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អសេក្ខំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នេវសេក្ខានាសេក្ខំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និបរិទ្ឋតិក្ខុនកុសលតិក្ខុ

[៤០២] ន បរិទ្ឋំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន មហាទ្គតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បទាលំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

និរោធិយគាមិភិក្ខុនកុសលភិក្ខុៈ

[៤១០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង
 (ដោយកម្មកិលេស) មិនមែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង មិនមែនជាកុសល . . . អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង តាំងមិន
 មែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង មិនមែនជាកុសល . . . ។

និរោធិភិក្ខុនកុសលភិក្ខុៈ

[៤១១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសេត្វៈ មិនមែនជា
 កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសេត្វៈ មិនមែនជា
 កុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានេវសេត្វានាសេត្វៈ មិន
 មែនជាកុសល . . . ។

និរោធិភិក្ខុនកុសលភិក្ខុៈ

[៤១២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពតូចត្រូវ មិនមែន
 ជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនដល់នូវសភាពធំ មិន
 មែនជាកុសល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានប្រមាណមិន
 បាន មិនមែនជាកុសល . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

និបរិច្ឆារម្មណត្តិកនិកុសលត្តិកំ

(៤០៣) ន បរិច្ឆារម្មណំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . .
 ន មហាត្តតារម្មណំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . . ន-
 អប្បមាណារម្មណំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . . ។

និហិន្ទត្តិកនិកុសលត្តិកំ

(៤០៤) ន ហិនំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . .
 ន មជ្ឈិមំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . . ន បណ៌តំ
 ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . . ។

និមិប្បត្តិកនិកុសលត្តិកំ

(៤០៥) ន មិច្ឆត្តនិយតំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច
 . . . ន សម្មត្តនិយតំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . . ន-
 វិនិយតំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . . ។

និមគ្គារម្មណត្តិកនិកុសលត្តិកំ

(៤០៦) ន មគ្គារម្មណំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច
 . . . ន មគ្គហេតុកំ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . .
 ន មគ្គនិបតិ ន កុសលំ នម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចន័យត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

នបរិច្ឆារម្មណត្ថិកនកុសលត្ថិកៈ

[៤១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់តូចឆ្មារ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន មិនមែនជាកុសល ... ។

នហ័នត្ថិកនកុសលត្ថិកៈ

[៤១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាថោកទាប មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាកណ្តាល មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនខ្ពស់ មិនមែនជាកុសល ... ។

នមិច្ឆតត្ថិកនកុសលត្ថិកៈ

[៤១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពខុសនឹងទៀង មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសភាពត្រូវនឹងទៀង មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទៀង មិនមែនជាកុសល ... ។

នមគ្គិកម្មណត្ថិកនកុសលត្ថិកៈ

[៤១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាហេតុ មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតី មិនមែនជាកុសល ... ។

អភិធម្មបំណែក បច្ចុប្បន្នស្តង់

នឧប្បន្នតិកនកុសលតិកំ

[៤០៧] ន អនុប្បន្នំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន ឧប្បន្នំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអតីតតិកនកុសលតិកំ

[៤០៨] ន អតីតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន អនាគតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអតីតារម្មណតិកនកុសលតិកំ

[៤០៩] ន អតីតារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន អនាគតារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអជ្ឈតតិកនកុសលតិកំ

[៤២០] ន អជ្ឈតំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ...
ន តហិទ្ធា ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នអជ្ឈតារម្មណតិកនកុសលតិកំ

[៤២១] ន អជ្ឈតារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន តហិទ្ធារម្មណំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មចំណី បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និទ្ទេសន្តិក្ខន្ធាតុកុសលតិកៈ

[៤១៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ
មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកើតឡើង មិន
មែនជាកុសល ... ។

និទ្ទេសន្តិក្ខន្ធាតុកុសលតិកៈ

[៤១៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអតីត មិនមែនជាកុសល
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនាគត មិនមែនជាកុសល ... ។

និទ្ទេសន្តិក្ខន្ធាតុកុសលតិកៈ

[៤១៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ជាអតីត មិន
មែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ជា
អនាគត មិនមែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការ
ម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន មិនមែនជាកុសល ... ។

និទ្ទេសន្តិក្ខន្ធាតុកុសលតិកៈ

[៤២០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្នុង មិនមែនជាកុសល
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាខាងក្រៅ មិនមែនជាកុសល ... ។

និទ្ទេសន្តិក្ខន្ធាតុកុសលតិកៈ

[៤២១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ខាងក្នុង មិន
មែនជាកុសល ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានការម្នាក់ខាងក្រៅ
មិនមែនជាកុសល ... ។

បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

ផលនិទ្ទេស្យនតិកំ នកុសលតិកំ

(២២២) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្ប-
 ដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 អនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិយោ
 ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ។

បច្ច័យត្ថិតត្ថិកប្បដ្ឋាន

និទាននិទ្ទេសត្ថិតត្ថិកនក្ខណៈ

[៤២២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រ-
 កបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិង
 មិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនជា
 មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច ន អ-
 និទស្សនអប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន កុ-
 សលញ្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន កុសលញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។ ន អនិទស្សនសប្បដិយំ
 ន កុសលញ្ច ន អនិទស្សនអប្បដិយំ ន កុសលញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន កុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។

[២២៣] ហេតុយា តិស អារម្មណេ នវ
 សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

[២២៤] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អកុសលំ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អកុសលោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 កុសល អស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាកុសល អស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសលផង មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសលផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល អស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាកុសល
 ផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញនិងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 កុសលផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[៤២៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៤២៤] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអកុសល អស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអកុសល ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

[២២៥] ហេតុយា វិស អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ

វិគ្គារោ ។

[២២៦] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អព្យាកតំ

ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន អព្យាក-

តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២៧] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

នសនិទស្សនត្ថិកនវេទនាតិកំ

[២២៨] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន សុខាយ

វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . វិស ។ ន-

សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ

ធម្មំ . បដិច្ច . . . វិស ។ ន សនិទស្សនសប្បដិយំ

ន អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច

. . . វិស ។

បច្ចនីយៈត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

[៤៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណៈប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៤៤៦] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអព្យាក្ខនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអព្យាក្ខនៈ ទើប កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៤៤៧] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ តែមានវារៈ ៩ ។

នសនិទស្សនត្តិកនិវេទនាតិកៈ

[៤៤៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា . . . មាន វារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយសុខវេទនា . . . មាន វារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយទុក្ខវេទនា . . . មាន វារៈ ៣០ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា . . . មានវារៈ ៣០ ។

នសនិទស្សនត្ថិកនវិបាកត្ថិកំ

[២២៩] ន ស និទស្សនសប្បដិយំ នវិបាកំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . តីស ។ ន ស និទស្សនសប្បដិយំ នវិ-
 បាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។ ន ស និទស្ស-
 នសប្បដិយំ ន នវិបាកនវិបាកធម្មធម្មំ បដិច្ច . . .
 នវ ។

នសនិទស្សនត្ថិកនឧបាទិន្នបាទានិយត្ថិកំ

[២៣០] ន ស និទស្សនសប្បដិយំ ន ឧទានិន្ន-
 បាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។ ន ស និទស្សន-
 សប្បដិយំ ន អនុទានិន្នបាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 តីស ។ ន ស និទស្សនសប្បដិយំ ន អនុទានិន្នអនុ-
 បាទានិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . តីស ។

អភិធម្មបិដក បច្ចុទ្ទយប្បដ្ឋាន

និសន្និទ្ធស្សន្តិកាវិបាកត្ថិកៈ

[៤២៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . . មានវារៈ ពូ ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . . មានវារៈ ពូ ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនវិបាកនិងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតី មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ . . . មានវារៈ ៩ ។

និសន្និទ្ធស្សន្តិកាវិបាកត្ថិកៈ

[៤៣០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស (មាន
 តណ្ហាជាដើម) កាន់យកទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . មាន
 វារៈ ពូ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកតែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . . មានវារៈ ពូ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដែលកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសមិនកាន់យកទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន . . .
 មានវារៈ ពូ ។

បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនសប្បដិឃំ ឈិវិលីស្មីលេសិកត្ថិកំ

[២៣០] ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន សន្តិលិង្គ-
 សន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្ប-
 ដិឃំ ន អសន្តិលិង្គសន្តិលេសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន អសន្តិលិង្គអសន្តិលេសិកំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្ថិកនិព្វត្ថិកំ

[២៣១] ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន សវិតត្ត-
 សវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ
 ន អវិតត្តវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សន-
 សប្បដិឃំ ន អវិតត្តអវិចារំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្ថិកនប្រីតិកំ

[២៣២] ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន ប្រីតិស-
 ហតតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ

បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន

និសន្សិទ្ធស្សន្តិកនិសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកត្ថិកៈ

[៤៣១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនសៅហ្មងទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ មិនមែនជាមិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង . . . ។

និសន្សិទ្ធស្សន្តិកនិវិតក្កត្ថិកៈ

[៤៣២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំង
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមាន
 វិតក្កៈមានគ្រឹមតែវិចារៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 ការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិន
 មានវិចារៈ . . . ។

និសន្សិទ្ធស្សន្តិកនិប័តិក្កត្ថិកៈ

[៤៣៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បវត្តាន

ន សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សន-
សប្បដិឃំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសនិទស្សនត្ថិកនិទស្សនត្ថិកំ

[៤៣៤] ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន ទស្សនេន-
បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ
ន ភាវនាយ បហាតតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្ស-
នសប្បដិឃំ ន នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតតំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសនិទស្សនត្ថិកនិទស្សនេនបហាតត្វហេតុកត្ថិកំ

[៤៣៥] ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន ទស្សនេន-
បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនស-
ប្បដិឃំ ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ-
បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . ។

និសន្សិទ្ធស្សន្តិកនិទ្ធស្សន្តិកៈ

[៤៣៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនត្រូវលះដោយការវិនា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈនិងមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា . . . ។

និសន្សិទ្ធស្សន្តិកនិទ្ធស្សន្តិកនិបហាតព្វហេតុកត្តិកៈ

[៤៣៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មានហេតុដែលមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មាន
ហេតុដែលមិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ និងមិនមែនត្រូវលះ
ដោយការវិនា . . . ។

បច្ចុប្បន្នភាពកិច្ចសន្យា

សេចក្តីសន្យាស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន

(៤៣៦) ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ធម្មតា . . . ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ធម្មតា ធម្មតា . . . ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ន លើការកាត់បន្ថយការបំពាន ធម្មតា . . . ។

សេចក្តីសន្យាស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន

(៤៣៧) ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ធម្មតា . . . ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 លើការកាត់បន្ថយការបំពាន . . . ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ន លើការកាត់បន្ថយការបំពាន ធម្មតា . . . ។

សេចក្តីសន្យាស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន

(៤៣៨) ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ធម្មតា . . . ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ធម្មតា . . . ន សន្និដ្ឋានស្តីពីការកាត់បន្ថយការបំពាន
 ធម្មតា . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋាន

និសង្ខទស្សនត្តិកនិរោធិយគាមិភិក្ខុៈ

[៤៣៦] អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដល់នូវការសន្សំកូនឡើង . . . អា-
 ស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកូនឡើង . . . អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនដល់
 នូវការសន្សំកូនឡើង មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្សំកូនឡើង . . . ។

និសង្ខទស្សនត្តិកនិរោធិក្ខត្តិកៈ

[៤៣៧] អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសេត្ថៈ . . . អាស្រ័យ ទ្វេធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
 អសេត្ថៈ . . . អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
 និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនមែនជាសេត្ថៈទាំងមិនមែនជា
 អសេត្ថៈ . . . ។

និសង្ខទស្សនត្តិកនិរោធិវិវត្តត្តិកៈ

[៤៣៨] អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសភាពតូចនូវ . . . អាស្រ័យ ទ្វេធម៌
 មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនដល់
 នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ ទ្វេធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានប្រមាណមិនបាន . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុទ្ទយប្បដ្ឋានំ

និសង្សិទ្ធស្យាទិក្ខិកនិបរិគារម្មណាទិក្ខិកំ

[៤៣៩] ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ ន បរិគារម្ម-
ណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ ន ម-
ហាត្តតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទនស្សនសប្ប-
ដិយំ ន អប្បមាណារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និសង្សិទ្ធស្យាទិក្ខិកនិហ័នទិក្ខិកំ

[៤៤០] ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ ន ហ័នំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ ន មជ្ឈិមំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ ន ចណីតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ។

និសង្សិទ្ធស្យាទិក្ខិកនិមិច្ឆតិកំ

[៤៤១] ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ ន មិច្ឆត្តនិយតំ
ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ ន សម្មត្ត-
និយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទនស្សនសប្បដិយំ
ន អនិយតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និសន្តិទស្សនត្តិកនិប្បវត្តិកម្មណ្ឌត្តិកៈ

[៤៣៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍តូចធ្លាវ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនមានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រ-
កបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍
ប្រមាណមិនបាន . . . ។

និសន្តិទស្សនត្តិកនិប្បវត្តិកៈ

[៤៤០] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាថោកទាប . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជា
កណ្តាល . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាឧត្តម . . . ។

និសន្តិទស្សនត្តិកនិប្បវត្តិកៈ

[៤៤១] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសភាពខុសនឹងទៀង . . . អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះ-
ពាល់ មិនមែនជាសភាពត្រូវនឹងទៀង . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាសភាព
មិនទៀង . . . ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

នសនិទស្សនត្តិកនមគ្គារម្មណត្តិកំ

(២២២) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន មគ្គារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន មគ្គហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន មគ្គាធិបតី ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនឧប្បន្នត្តិកំ

(២២៣) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អនុប្បន្នំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន ឧប្បាធិធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអតីតត្តិកំ

(២២៤) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អតីតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អនាគតំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនត្តិកនអតីតារម្មណត្តិកំ

(២២៥) ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អតីតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ

បច្ច័ន្នវេទិកាតិកប្បដ្ឋាន

សេចក្តីទស្សន៍ត្រឹមត្រូវនៃការបំពេញតួនាទី៖

[៤៤៤] ពាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ . . . ពាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនមានមគ្គជាហេតុ . . . ពាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការ
ឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតិ . . . ។

សសនិទស្សនតិកនឌប្បនតិកៈ

(២២៣) អាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញ
និងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាមិនទាន់កើតឡើងហើយ . .
អាស្រ័យ ខ្ញុំធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ មិនមែនកើតឡើង . . . ។

សសនិទស្សនតិកនអតតតិកៈ

(៤៤៤) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអតីត ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនជាអនាគត ... ។

[illegible]

(៤៤៥) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាអតីត ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់

អភិធម្មបិដកេ បទ្ធគីយប្បដ្ឋានំ

ន អនាគតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ
សប្បដិយំ ន បច្ចុប្បន្នារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនតិកនអដ្ឋតិកំ

[២២៦] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋតំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន តហិទ្ធា
ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នសនិទស្សនតិកនអដ្ឋតិកនម្មណតិកំ

[២២៧] ន សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋតា-
រម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិយោ ន-
អដ្ឋតារម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
សនិទស្សនសប្បដិយំ ន អដ្ឋតារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
ន អនិទស្សនសប្បដិយោ ន អដ្ឋតារម្មណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២២៨] ហេតុយា ភីស អវិគតេ ភីស សព្វត្ថ
វិត្ថារោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

មានការម្នាក់ជាអនាគត . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានការម្នាក់ជា
បច្ចុប្បន្ន . . . ។

និសន្សិទ្ធស្សនតិកនិរុទ្ធិត្ថិកៈ

[៤៤៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិង
ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ . . . ។

និសន្សិទ្ធស្សនតិកនិរុទ្ធិត្ថិកៈ

[៤៤៧] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ មិនមែនមានការម្នាក់ជាខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមាន
ការម្នាក់ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជា
មិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានការម្នាក់ជា
ខាងក្នុង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានការម្នាក់ជាខាងក្នុង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៤៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣០ ក្នុងអវគ្គតប្បដ្ឋយ មាន
វរៈ ៣០ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

បច្ចនីយត្តិកត្តិកប្បដ្ឋានំ

[២៥៩] ន អនិទស្សនសប្បដិឃំ ន តហិទ្ធារ-
 ម្មណំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន-
 តហិទ្ធារម្មណោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន-
 សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន តហិទ្ធារម្មណំ ឆម្ពំ បដិច្ច
 ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ន តហិទ្ធារម្មណោ ឆម្ពោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន សនិទស្សនសប្បដិឃំ ន-
 តហិទ្ធារម្មណំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ
 ន តហិទ្ធារម្មណោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។

[២៦០] ន អនិទស្សនសប្បដិឃំ ន តហិទ្ធារម្ម-
 ណំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន ត-
 ហិទ្ធារម្មណោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។

[២៦១] ន អនិទស្សនសប្បដិឃំ ន តហិទ្ធារម្ម-
 ណំ ឆម្ពំ បដិច្ច ន អនិទស្សនសប្បដិឃោ ន តហិទ្ធា-
 រម្មណោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ឆ ។

បច្ច័យព្រឹត្តិកប្បដ្ឋាន

(៤៤៩) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍
 ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
 ការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់
 មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកប
 ដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។

(៤៥០) ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។

(៤៥១) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជា
 ខាងក្រៅ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ មានវារៈ ៦ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[២៥២] ន អនិទស្សនសប្បដិឃំ ន តហិទ្ធា-

រម្មណាញ ន អនិទស្សនអប្បដិឃំ ន តហិទ្ធារម្មណាញ

ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន តហិទ្ធា

រម្មណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ឆ ។

[២៥៣] ន អនិទស្សនសប្បដិឃំ ន តហិទ្ធារម្ម-

ណាញ ន អនិទស្សនអប្បដិឃំ ន តហិទ្ធារម្មណាញ

ធម្មំ បដិច្ច ន សនិទស្សនសប្បដិឃោ ន តហិទ្ធារម្ម-

ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយោ ឆ ។

[២៥៤] ហេតុយោ តស អារម្មណោ នវ អវិ-

តតេ តស ។

សហនាតវរេចិ បច្ចយវរេចិ និស្សយវរេចិ

សំសជ្ឈវរេចិ សម្បយុត្តវរេចិ បញ្ញាវរេចិ

វិត្តាវោ ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៤៥២] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអា-
 រម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ។

[៤៥៣] ធម៌ មិនមែនប្រកបដោយការឃើញនិងប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមានការឃើញតែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមែនមានអា-
 រម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង មិនមែនជាមិនមានការឃើញទាំងមិនមានការប៉ះ-
 ពាល់ មិនមែនមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ។

[៤៥៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣០ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវរៈ ៩ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣០ ។

សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុងសហជាតវរៈផង ក្នុង
 បច្ចយវរៈផង ក្នុងនិស្សយវរៈផង ក្នុងសំសដ្ឋ-
 វរៈផង ក្នុងសម្បយុត្តវរៈផង ក្នុងបញ្ញាវរៈផង ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

និហោត្តទុកនិហោត្តកទុកំ

[៤៥៥] និហោត្តំ និសហោត្តកំ ធម្មំ បដិច្ច
និហោត្តំ និសហោត្តកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហោត្ត-
ប្បច្ចយា ។

[៤៥៦] ហោត្តយា ភីណិ អារម្មណោ ឯកំ
អវិកតេ ភីណិ ។

[៤៥៧] និហោត្តំ និសហោត្តកំ ធម្មំ បដិច្ច
និហោត្តំ និសហោត្តកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ និហោត្ត-
ប្បច្ចយា ។

[៤៥៨] និហោត្តំ និសហោត្តកំ ធម្មំ បដិច្ច
និហោត្តំ និសហោត្តកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ និអារម្ម-
ណាប្បច្ចយា ។

[៤៥៩] និហោត្តយា ឯកំ និអារម្មណោ ភីណិ
និអធិបតីយា នវ ។

[៤៦០] និហោត្តំ និសហោត្តកោ ធម្មោ ន-
ិហោត្តស្ស និសហោត្តកស្ស ធម្មស្ស ហោត្តប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

បឋមនិយមទុកទុកប្បដ្ឋាន

និហោត្តទុក និសហោត្តកទុកៈ

[៤៥៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៥៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៤៥៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៥៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនអារម្មណប្បដ្ឋយ ។

[៤៥៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[៤៦០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ ជាប្រដ្ឋយ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៤៦០] ន ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ន ហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មោ ន ន ហេតុស្ស ន សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៤៦២] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ចត្តារិ អវិកតេ ចត្តារិ ។

[៤៦៣] ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ច ន ន ហេតុ ន អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វីណិ ។

[៤៦៤] ន ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

[៤៦១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ។

[៤៦២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៤៦៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៤] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

ន នហេតុំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អ-
ហេតុកោ ធម្មា ទុប្បជ្ជនំ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុំ
ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ
ច ន នហេតុ ន អហេតុកោ ច ធម្មា ទុប្បជ្ជនំ
ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ ។

(៤៦៥) ន ហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ន នហេតុំ
ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ
ធម្មា ទុប្បជ្ជនំ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អហេតុ-
កញ្ច ន នហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ហេតុ ន អហេតុកោ ធម្មា ទុប្បជ្ជនំ ហេតុប្បច្ចយា
ន ហេតុំ ន អហេតុកញ្ច ន នហេតុំ ន អហេតុកញ្ច
ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អហេតុកោ ច ន នហេតុ
ន អហេតុកោ ច ធម្មា ទុប្បជ្ជនំ ហេតុប្បច្ចយា
ភីណំ ។

(៤៦៦) ហេតុយា នវំ អារម្មណេ នវំ អវិ-
តតេ នវំ សព្វត្ថេ នវំ ។

បច្ចន័យទុកទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៥] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង មិនមែនជាមិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង មិន
 មែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង មិនមែនជាមិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្សណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ។

និហោត្តទុក្ខំនិហោត្តសម្បយុត្តទុក្ខំ

[៤៦៧] ន ហេតុំ ន ហេតុសម្បយុត្តំ នម្ហំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន ហេតុសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា តីណី ។ ន ហេតុំ ន ហេតុវិប្បយុត្តំ នម្ហំ
 បដិច្ច ន ហេតុ ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។ ន នហេតុំ ន ហេតុវិប្បយុត្តំ
 នម្ហំ បដិច្ច ន នហេតុ ន ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧ-
 ប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តីណី ។

[៤៦៨] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

និហោត្តទុក្ខំនិហោត្តសហោត្តកទុក្ខំ

[៤៦៩] ន ហេតុំ ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកតញ្ច
 នម្ហំ បដិច្ច ន ហេតុ ន ហេតុនេវ ន អហេតុកោច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ យាវ បញ្ញាវា-
 របេ ឯកំ ។ ន នហេតុំ ន អហេតុកតញ្ចេវ ន នហេតុំ
 នម្ហំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អហេតុកោចេវ ន នហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

និហោតទុក្ខនិហោតសម្បយុត្តទុក្ខៈ

[៤៦៧] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
 ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៤៦៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៨ សេចក្តីពិស្តារ មានក្នុង
 បច្ច័យទាំងអស់ ។

និហោតទុក្ខនិហោតសហោតុក្ខទុក្ខៈ

[៤៦៩] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែន
 ជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។
 ក្នុងបញ្ញាវារៈ មានវារៈតែ ១ ជាកំណត់ ។ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែន
 ជាមិនមែនហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយទុក្ខកម្មវដ្តានំ

នហោត្តទុក្ខនហោត្តហោត្តសម្បយុត្តទុក្ខំ

[២៧០] ន ហេតុំ ន ហេតុត្ថោវ ន ហេតុវិប្បយុ-
ត្តោវ ន ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន ហេតុវេវ ន ហេតុវិប្ប-
យុត្តោវ ន ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុំ
ន ហេតុវិប្បយុត្តត្ថោវ ន ននហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
ហេតុ ន ហេតុវិប្បយុត្តោវេវ ន ននហេតុ ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា ។

នហោត្តទុក្ខនហោត្តនសហោត្តកទុក្ខំ

[២៧១] ន ហេតុំ ន ហេតុំ ន សហេតុកំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ ន ហេតុ ន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ន ហេតុំ ន ហេតុំ ន អហេតុ-
កំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន ហេតុ ន អហេតុកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា ។

នហោត្តទុក្ខបច្ចវដ្តទុក្ខំ

[២៧២] ន ហេតុំ ន អប្បច្ចយំ ធម្មំ
បដិច្ច ន ហេតុ ន អប្បច្ចយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជនិ

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

និហោត្តិទុក និហោត្តិសម្បយ្យត្តិទុកៈ

[៤៧០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុតាំងមិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុ
 តាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកហេតុតាំងមិនមែនជាមិន
 មែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ប្រាសចាកហេតុតាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ។

និហោត្តិទុកនិហោត្តិនិហោត្តិទុកៈ

[៤៧១] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែន
 ជាមិនមានហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 ហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

និហោត្តិទុកប្បទ្បន្តិទុកៈ

[៤៧២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋយ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបដ្ឋយ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ នម្មំ បដិច្ច
 ន នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ នម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ន ហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ នម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន អប្បដ្ឋយោ ច ន នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ច នម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

(២៧៣) ន នហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ នម្មំ បដិច្ច ន-
 នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ នម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន នហេតុំ ន អប្បដ្ឋយំ នម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អ-
 ប្បដ្ឋយោ នម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន នហេតុំ
 ន អប្បដ្ឋយំ នម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ច
 ន នហេតុ ន អប្បដ្ឋយោ ច នម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
មានបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
បច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានបច្ច័យផង អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៧៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
បច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
មិនមានបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង មិនមែន
ជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុក្ខកប្បដ្ឋានំ

[៤៧២] ន ហេតុំ ន អប្បច្ចយេញ ន នហេតុំ ន-
 អប្បច្ចយេញ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អប្បច្ចយោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អប្បច្ច-
 យេញ ន នហេតុំ ន អប្បច្ចយេញ ធម្មំ បដិច្ច ន ន-
 ហេតុ ន អប្បច្ចយោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន ហេតុំ ន អប្បច្ចយេញ ន នហេតុំ ន អប្បច្ចយេញ
 ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ ន អប្បច្ចយោ ច ន នហេតុ
 ន អប្បច្ចយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៤៧៣] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

[៤៧៤] ន ហេតុំ ន អសដ្ឋតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន ហេតុំ ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ហេតុំ
 ន សច្ចដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន ហេតុំ ន អប្ប-
 ដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ហេតុំ ន ភ្នំបំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន ហេតុំ ន ភ្នំបំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ច័យទុក្ខកម្មជាន

[៤៧៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនជាមិនមានបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាមិនមានបច្ច័យផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 បច្ច័យផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
 មានបច្ច័យក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 បច្ច័យផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ ។

[៤៧៥] ក្នុងហេតុបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ។

[៤៧៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអ-
 សង្កតៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសន្តិ-
 ទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 សប្បជ័យៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអប្ប-
 ជ័យៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានរូប
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានរូប . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន លោកីយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
 ន លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន-
 គោនចិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន គោន-
 ចិនិវិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុកុកោអាសវិគោច្ចកុកុ

[៤៧៧] ន ហេតុំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ហេតុំ ន នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ
 ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនាសវំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន អាសវសម្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន អាសវញ្ជោន អនាសវញ្ជា
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អនាសវញ្ជោន នោច-
 អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ ន អាសវញ្ជោន-
 ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ជា ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន អា-
 សវវិប្បយុត្តញ្ជោន នោចអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចន្តយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាលោភិយ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនដែលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណណានីមួយ
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹង
 ដោយវិញ្ញាណណានីមួយ . . . ។

នហោតុទុកនោអាសវិគោប្បកទុកៈ

(៤៧៧) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 អាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 មិនមែនអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិន
 មែនជាមិនមានអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអាសវៈ តាំងមិនមែន
 ប្រាសចាកអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ តាំងមិនមែនជាមិនមែនអាសវៈ . . . ។

បច្ចនីយទុក្ខកុប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ អាសវ៌្ហប្បយុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

ន ហេតុំ អាសវ៌្ហប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និហោតិទុក្ខនិគោប្បកុទ្ធំ

[២៧៨] ន ហេតុំ នោ សន្តោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន ហេតុំ នោ តន្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ
 នោ ឡិយំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ នោ យោគំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ហេតុំ នោ និវរណំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ហេតុំ នោ បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

និហោតិទុក្ខមហាន្តរិកុទ្ធំ

[២៧៩] ន ហេតុំ ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ សង្ខតំ ។ ន ហេតុំ ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន ហេតុំ ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន ហេតុំ ន ចិត្តសម្បយុត្តំ . . . ។ ន ហេតុំ ន ចិត្ត-
 សំសដ្ឋំ . . . ។ ន ហេតុំ ន ចិត្តសម្បជ្ជានំ . . . ។
 ន ហេតុំ ន ចិត្តសហកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន ហេតុំ ន ចិត្តានុបវិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ . . . ។

និហោតទុកឆក្កោប្បកិទុកៈ

[៤៧៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
សញ្ញាជនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ជាគន្លះ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឈ្មោះ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាយោគៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជានិវរណៈ . . . អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបរមាសៈ . . . ។

និហោតទុកមហាផ្លូវទុកៈ

[៤៧៩] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងការម្នាក់ . . . ។ សេចក្តីចំប្រួញ ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ មិនមែនជាចេតសិក . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែន
ប្រកបដោយចិត្ត . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនឈាមខ្លាំងដោយ
ចិត្ត . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនតាំងភ្លើងអំពីចិត្ត . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅដោយចិត្ត . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានសហគំ . . . ។ ន ហេតុំ ន-
 ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានានុបរិវត្តិ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
 ន ហេតុំ ន អន្សត្ថកំ . . . ន ហេតុំ ន ពាហរំ
 . . . ។ ន ហេតុំ ន ឧចានា ធម្មំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ឧចានិដ្ឋំ . . . ន ហេតុំ ន អនុចានិដ្ឋំ . . . ។

នហោត្តទក្ខិកោប្បកទក្ខិ

[៤៨០] ន ហេតុំ នោ ឧចានានំ . . . ន ហេតុំ
 នោ កក្កលេសំ . . . ។

នហោត្តទក្ខិបិដ្ឋិទក្ខិ

[៤៨១] ន ហេតុំ ន និស្សនេន បហាតត្វំ . . .
 ន ហេតុំ ន ន និស្សនេន បហាតត្វំ . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ភាវនាយ បហាតត្វំ . . . ន ហេតុំ ន ន ភាវនាយ-
 បហាតត្វំ . . . ។ ន ហេតុំ ន និស្សនេន បហាតត្វំ-
 ហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុំ ន ន និស្សនេន-
 បហាតត្វិហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ហេតុំ
 ន ភាវនាយ បហាតត្វិហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច . . .

អភិធម្មចំណក បច្ចសីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំនិងតាំងឡើងអំពីចិត្ត . . . ។ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិងកើតជាមួយនឹងចិត្ត . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនិង
 ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាង
 ក្នុង . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ . . . ។ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឧបាទាន . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនជាឧបាទិន្ន . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនអនុបាទិន្ន . . . ។

និហោតទុក្ខទិគ្ខោប្បកទុក្ខៈ

(៤៨០) មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាឧបាទាន . . . មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនជាភិលេស . . . ។

និហោតទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខៈ

(៤៨១) មិនមែនជាហេតុ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . .
 មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។
 មិនមែនជាហេតុ មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា . . . មិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
 មានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាហេតុ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវិនា . . .

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច

... ។ ន ហេតុំ ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ...

ន ហេតុំ ន អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ហេតុំ

ន សវិតារំ ... ន ហេតុំ ន អវិតារំ ... ។ ន ហេតុំ

ន សប្បវិតកំ ... ន ហេតុំ ន អប្បវិតកំ ធម្មំ បដិច្ច

... ។ ន ហេតុំ ន បីវិតសហាតតំ ... ន ហេតុំ ន-

ន បីវិតសហាតតំ ... ។ ន ហេតុំ ន សុខសហាតតំ

... ន ហេតុំ ន នសុខសហាតតំ ... ។ ន ហេតុំ

ន ឧបេក្ខាសហាតតំ ... ន ហេតុំ ន នឧបេក្ខាស-

ហាតតំ ... ។ ន ហេតុំ ន កាមាវចរំ ... ន ហេតុំ

ន នកាមាវចរំ ... ។ ន ហេតុំ ន រូចាវចរំ ...

ន ហេតុំ ន នរូចាវចរំ ... ។ ន ហេតុំ ន អរូចាវចរំ

... ន ហេតុំ ន នអរូចាវចរំ ... ។ ន ហេតុំ ន-

បរិយាបដ្ឋំ ... ន ហេតុំ ន អបរិយាបដ្ឋំ ... ។

បច្ចន័យទុក្ខកុច្ចជ្ជាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែល
 ត្រូវលះដោយការវិនា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនជាមិនមានវិភក្តៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 មិនមានវិចារៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងបីតិ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមាន
 បីតិ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . មិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយបីតិ . . . ។ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 មិនមែនប្រកបដោយសុខ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនប្រកប
 ដោយឧបេក្ខា . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខា . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . មិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនកាមាវចរៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាឫប្បាវចរៈ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនឫប្បាវចរៈ
 . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ . . . មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាមិនមែនអរូបាវចរៈ . . . ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 ហិរិយាបន្ទៈ . . . មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអបរិយាបន្ទៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុស្សប្បដ្ឋានំ

ន ហេតុំ ន និយ្យានីកំ . . . ន ហេតុំ ន អនិយ្យា-
 នីកំ . . . ។ ន ហេតុំ ន និយតំ . . . ន ហេតុំ
 ន អនិយតំ . . . ។ ន ហេតុំ ន សឧត្តរំ . . . ន ហេតុំ
 ន អនុត្តរំ . . . ។

(២៨២) ន ហេតុំ ន សរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ ន សរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នវ ។ ន ហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន ហេតុ
 ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ
 ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន អរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ន ហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន ហេតុ ន អរណោ ច ន នហេតុ ន អរណោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ ... មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនជាអនិយ្យានិកៈ ... ។ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអនិយតៈ ...
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអនិយតៈ ... ។ មិនមែនជាហេតុ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងឧត្តរៈ ... មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិន
មានឧត្តរៈ ... ។

[៤៨២] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈ (មាន
កិលេស) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ មិនមែនជាសរណៈ (មិនមានកិលេស) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈក្តី មិនមែនជាមិន
មែនជាហេតុ មិនមែនជាសរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
មិនមែនជាមិនមានកិលេស ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[២៨៣] ន នហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 នហេតុ ន អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា
 ន នហេតុំ ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អរ-
 ណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ន នហេតុ
 ន អរណំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អរណោ ច ន ន-
 ហេតុ ន អរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៨៤] នហេតុំ ន អរណាញ ន នហេតុំ ន-
 អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ន អរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ ន អរណាញ ន-
 នហេតុំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន នហេតុ ន-
 អរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ
 ន អរណាញ ន នហេតុំ ន អរណាញ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 ហេតុ ន អរណោ ច ន នហេតុ ន អរណោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[២៨៥] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ នវ ។

បច្ចនីយទុក្ខកុប្បជ្ជាន

[៤៨៣] ធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរ-
 ណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
 អរណៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៨៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាមិនមែនជា
 ហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិន
 មែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈក្តី មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែន
 ជាអរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈ
 ផង មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាអរណៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[៤៨៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

និសហោតុកកំ ទុកនិហោតុកំ

[៤៨៦] ន សហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច
ន សហោតុកោ ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហោតុប្ប-
ច្ចយា ន សហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អហោ-
តុកោ ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហោតុប្បច្ចយា ន-
សហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហោតុកោ
ន ហោតុ ច ន អហោតុកោ ន ហោតុ ច ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ឈនិ ហោតុប្បច្ចយា ។

[៤៨៧] ន អហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
អហោតុកោ ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហោតុប្បច្ចយា
ន អហោតុកំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហោតុកោ
ន ហោតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហោតុប្បច្ចយា ន អហោតុ-
កំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន សហោតុកោ ន ហោតុ
ច ន អហោតុកោ ន ហោតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ
ហោតុប្បច្ចយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និសហោតុកកុកនិហោតុកកុកៈ

[៤៨៦] ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែន
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមាន
ហេតុ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌
មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិន
មានហេតុ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៤៨៧] ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែន
ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែន
ជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[២៨៨] ន សហេតុកំ ន ហេតុញ្ច ន អហេតុ-
 កំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ ន ហេតុ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន សហេតុកំ ន-
 ហេតុញ្ច ន អហេតុកំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន អ-
 ហេតុកោ ន ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 ន សហេតុកំ ន ហេតុញ្ច ន អហេតុកំ ន ហេតុញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច ន សហេតុកោ ន ហេតុ ច ន អហេតុ-
 កោ ន ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៨៩] ហេតុយា នវ សព្វត្ថ វិន្ទារោ ។

[២៩០] ន អហេតុកំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ន អហេតុកោ ន នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា ។

[២៩១] ហេតុយា ឯកំ អវិគតេ ឯកំ សព្វត្ថ
 ឯកំ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

(៤៨៨) ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិន
មែនជាហេតុផល មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុផល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិន
មែនជាហេតុផល មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុផល ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
មិនមែនជាហេតុផល មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុផល អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុ
ផល មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

(៤៨៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

(៤៩០) ធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាមិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជា
មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

(៤៩១) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

នហោតុសម្បយុត្តទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[២៩២] ន ហេតុសម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . ន ហេតុវិប្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុសហោតុកទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[២៩៣] ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកញ្ចេវ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អហេតុកញ្ចេវ ន នហេតុំ ន ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុហោតុសម្បយុត្តទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[២៩៤] ន ហេតុញ្ចេវ ន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ហេតុវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នហេតុំ
 ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នហោតុនសហោតុកទុក្ខនហោតុទុក្ខំ

[២៩៥] ន ហេតុំ ន សហេតុកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន ហេតុំ ន អហេតុកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចន័យប្បដ្ឋាន

និហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខំ និហោតុទុក្ខំ.

[៤៩២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយហេតុ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុ មិនមែនជាហេតុ ... ។

និហោតុសហោតុកុទុក្ខំនិហោតុទុក្ខំ:

[៤៩៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ... ។

និហោតុហោតុសម្បយុត្តិទុក្ខំនិហោតុទុក្ខំ:

[៤៩៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ ... ។

និហោតុនិសហោតុកុទុក្ខំនិហោតុទុក្ខំ:

[៤៩៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ មិនមែនជាហេតុ ... ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ប្បទ្បន្តរទុកទុកហោត្តទុក្ខំ

[២៩៦] ន អប្បដ្ឋយំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

ន អសន្នតំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សនិ-

នស្សនំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សប្បដិយំ

ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បដិយំ ន ហោតុំ

ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន រូបំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច

. . . ន អរូបំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន-

លោកិយំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន លោកុត្តរំ

ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កេនចិនវិញ្ញាយ្យំ

ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន កេនចិនវិញ្ញាយ្យំ ន-

ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

នោអាសវំគោបក្ខទុកទុកហោត្តទុក្ខំ

[២៩៧] នោ អាសវំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នោ-

អាសវំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សាសវំ ន ហោតុំ

ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនាសវំ ន ហោតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

ប្បទ្បន្តរទុកទុកនិហោត្តទុកៈ

[៤៩៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអសន្តតៈ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសនិទស្សនៈ មិន
 មែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសច្ចដ័យៈ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអច្ចដ័យៈ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានរូប មិនមែនជាហេតុ
 . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានរូប មិនមែនជាហេតុ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកិយ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណានីមួយ មិនមែន
 ជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវដឹងដោយ
 វិញ្ញាណានីមួយ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

តោអាសវិគោប្បកទុកទុកនិហោត្តទុកៈ

[៤៩៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈ មិន
 មែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជា
 អាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អភិធម្មប្រដិកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ន អាសវសម្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អា-
សវវិប្បយុត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អា-
សវញ្ចេវ ន អនាសវញ្ចេវ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អ-
នាសវញ្ចេវ ន នោចអាសវំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។
ន អាសវញ្ចេវ ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . ន អាសវវិប្បយុត្តញ្ចេវ ន នោចអាសវំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ អាសវវិប្បយុត្តំ ន សាសវំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . អាសវវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

ឆក្កោប្បកុក្កនិហោតុក្កំ

[២៧៨] នោ សញ្ញាជនំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
. . . នោ កន្ធិ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោ ឱយំ
ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . នោ យោគំ ន ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច . . . នោ វិវរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
នោ បរិមាសំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . .

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានអាសវៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

ឆក្កោប្បកិទក្កនិហោត្តិក្កិ:

[៤៩៨] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាគន្លុះ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាធុយៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាយោគៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជានិវរណៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរាមាសៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

មហានិទ្ទេកនិហោតទុក្ខំ

(២៧៧) ន សារម្មណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ សង្ខតំ ។ ន ចិត្តំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន ចេតសិកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន ចិត្តសម្បយុតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន
 ចិត្តសំសដ្ឋំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ចិត្ត-
 សម្មដ្ឋានំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ចិត្តស-
 ហកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ចិត្តានុបវរត្ថំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋាន-
 សហកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ចិត្តសំ-
 សដ្ឋសម្មដ្ឋានានុបវរត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន អដ្ឋត្ថិកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន តាហិរំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ទុច្ចាទា ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ទុច្ចាទិន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន អនុច្ចាទិន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចេកទេសទុក្ខបុព្វដ្ឋាន

មហានិទ្ទេសហេតុទុក្ខៈ

[២៧៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការមូល មិនមែនជាហេតុ ... ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាចេតសិក មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនតាំងឡើងអំពីចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើងអំពីចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនឹងកើតជាមួយនឹងចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនឹងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទ មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទិដ្ឋ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុបាទិដ្ឋ មិនមែនជាហេតុ ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

ទិគោប្បកិទកនិហោត្តទកំ

[៥០០] នោ ឧបាទានំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ នោ ភិក្ខុលេសំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន នោ ភិក្ខុលេសំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បិដ្ឋិទកនិហោត្តទកំ

[៥០១] ន ទស្សនេន បហាតត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ទស្សនេន បហាតត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ទស្សនេន បហាតត្ថហេតុកំ ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ទស្សនេន បហាតត្ថ-
 ហេតុកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ភាវនា-
 យ បហាតត្ថហេតុកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន ភាវនាយ បហាតត្ថហេតុកំ ន ហេតុំ ធម្មំ ប-
 ដិច្ច . . . ។ ន សវិតក្កំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អវិតក្កំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

អភិធម្មបិដក បច្ចុន័យប្បដ្ឋាន

ទិគោប្បកិទុក្ខនហោត្តិទុក្ខៈ

(៥០០) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាឧបាទាន មិនមែនជា
ហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាភិលេស មិនមែនជា
ហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាភិលេស មិន
មែនជាហេតុ ... ។

បិដ្ឋិទុក្ខនហោត្តិទុក្ខៈ

(៥០១) អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ
មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះ
ដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនត្រូវលះដោយភាវនា មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌
មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយភាវនា មិនមែនជាហេតុ ... ។
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
មែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុ
ដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយភាវនា មិនមែនជាហេតុ
... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះ
ដោយភាវនា មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិភក្តៈ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិភក្តៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សវីចារំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អវីចារំ ន-
 ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សប្បីតិកំ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អប្បីតិកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន បីតិសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន នបីតិសហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន សុខ-
 សហគតំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នសុខសហគតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន ឧបេក្ខាសហគតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នឧបេក្ខាសហគតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន កាមាវចរំ ន ហេតុំ
 ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នកាមាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ។ ន រូចាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន ន-
 រូចាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន អរូចាវចរំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន នអរូចាវចរំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន ចរិយាបន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
 . . . ន អចរិយាបន្នំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

បច្ចនីយទុក្ខកុប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មិនមែនជា
 ហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ មិនមែន
 ជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 បីតិ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមានបីតិ
 មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយ
 បីតិ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែន
 ប្រកបដោយបីតិ មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាមិនមែនប្រកបដោយសុខ មិនមែនជាហេតុ ... ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាហេតុ ... អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា មិនមែនជាហេតុ ... ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាតាមាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ ... អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាតាមាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជារូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ ... អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជារូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាមិនមែនជាអរូបាវចរៈ មិនមែនជាហេតុ
 ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាហេតុ ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាហេតុ ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុនីយប្បដ្ឋានំ

ន និយ្យានិកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិ-
 យ្យានិកំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។ ន និយតំ
 ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ន អនិយតំ ន ហេតុំ ធម្មំ
 បដិច្ច . . . ។ ន សទុត្តរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . .
 ន អនុត្តរំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច . . . ។

(៥០២) ន សរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សរណោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
 ន អរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ ន ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អរណំ ន ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា ន អរណំ ន ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
 សរណោ ន ហេតុ ច ន អរណោ ន ហេតុ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។ ន សរណំ ន ហេតុញ្ច
 ន អរណំ ន ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ
 ន ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មចំណីក បច្ចនិយប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ មិនមែនជាហេតុ . . .

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយតៈ មិនមែនជាហេតុ . . . អា.

ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនិយតៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសឧត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ . . .

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអនុត្តរៈ មិនមែនជាហេតុ . . . ។

[៥០២] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ (មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ នឹងកិលេស) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ (មិនមែនជាមិនមានកិលេស) មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុផង មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

[៥០៣] ហេតុយា បញ្ច អវិតតេ បញ្ច សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

[៥០៤] ន សរណំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សរណោ ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា ។ ន អរណំ ន នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរណោ
ន នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៥០៥] ហេតុយា ទ្វេ អវិតតេ ទ្វេ សព្វត្ថ
វិត្តារោ ។

នសរណទុកនសហេតុកទុកំ

[៥០៦] ន សរណំ ន សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន សរណំ ន អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

នសរណទុកនហេតុសម្បយុត្តទុកំ

[៥០៧] ន សរណំ ន ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
... ន សរណំ ន ហេតុវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

[៥០៣] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

[៥០៤] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
មែនជាមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។

[៥០៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៦ សេចក្តីពិស្តារ មានគ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

និសរណទុកនិសហោតុកុកុកៈ

[៥០៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
សរណៈ មិនមែនជាមិនមានហេតុ ... ។

និសរណទុកនិហោតុសម្បយុត្តទុកៈ

[៥០៧] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រកបដោយហេតុ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
មែនប្រាសចាកហេតុ ... ។

និស្សរណទក្ខន្ធនិហោតុសហោតុកក្ខន្ធិ

[៥០៨] ន សរណំ ន ហេតុញ្ចេវ ន អហេតុកក្ខន្ធិ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន អហេតុកក្ខន្ធិ ន ន-
 ចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និស្សរណទក្ខន្ធនិហោតុសហោតុសម្មយុត្តកក្ខន្ធិ

[៥០៩] ន សរណំ ន ហេតុញ្ចេវ ន ហេតុវិប្បយុ-
 ត្តកក្ខន្ធិ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន ហេតុវិប្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធិ ន នចហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និស្សរណទក្ខន្ធនិហោតុសហោតុកក្ខន្ធិ

[៥១០] ន សរណំ ន ហេតុំ ន សហេតុកក្ខន្ធិ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន សរណំ ន ហេតុំ ន អហេតុកក្ខន្ធិ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។

និស្សរណទក្ខន្ធហិទ្ធិស្ថានកក្ខន្ធិ

[៥១១] ន សរណំ ន អប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន សរណំ ន អសង្ខតំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន សរណំ ន សនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន សរណំ ន សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ...

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

និសរណទុក្ខនិហោតុសហោតុកុទុក្ខៈ

[៥០៨] អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនជាមិនមានហេតុ . . . អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាមិនមានហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ . . . ។

និសរណទុក្ខនិហោតុហោតុសម្បយុត្តទុក្ខៈ

[៥០៩] អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនមែនប្រាសចាកហេតុ . . . អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនប្រាសចាកហេតុទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាហេតុ . . . ។

និសរណទុក្ខនិហោតុនិសហោតុកុទុក្ខៈ

[៥១០] អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 ហេតុនិងមិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ . . . អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាហេតុនិងមិនមែនជាមិនមានហេតុ . . . ។

សរណទុក្ខបូរណ៍ទុក្ខៈ

[៥១១] អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
 មែនជាមិនមានបច្ច័យ . . . ។ អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែន
 ជាសរណៈ មិនមែនជាអសន្តតៈ . . . ។ អាស្រ័យ ទ្វេវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសនិទស្សនៈ . . . ។
 អាស្រ័យ ទ្វេវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសប្បដិយៈ . . .

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ
 ន រូបំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន អរូបំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន សរណំ ន លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន សរណំ ន កេនចិនិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន សរណំ ន កេនចិនិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និសរណទុកនោអាសវិគោច្ចកទុកំ

(៥០២) ន សរណំ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន សរណំ ន នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរ-
 ណំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន អ-
 នាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន អាសវ-
 សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន អាសវ-
 វិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន អាសវ-
 ញោវ ន អនាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ
 ន អនាសវញ្ច ន នោធាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអប្បដ្ឋាយៈ ... ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនមានរូប ... អា-

ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានរូប ... ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាលោកិយ ...

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាលោកុត្តរៈ ... ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនត្រូវជឿដោយវិញ្ញាណ

ណានីមួយ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន

ជាមិនមែនត្រូវជឿដោយវិញ្ញាណណានីមួយ ... ។

និស្សវណ្ណទុកតោអាសវិគោប្បកិទុកៈ

[៥១២] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា

អាសវៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិន

មែនជាអាសវៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន

មែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា

សរណៈ មិនមែនជាមិនមានអាសវៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌

មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយអាសវៈ ... អាស្រ័យ

នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រាសចាកអាសវៈ ... ។

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអាសវៈទាំងមិនមែន

ជាមិនមានអាសវៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ

មិនមែនជាមិនមានអាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមែនជាអាសវៈ ... ។

អភិធម្មប្បដិកេ បច្ចន័យប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន អាសវៈញោវ ន អាសវៈវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន សរណំ ន អាសវៈវិប្បយុត្តញ្ចោវ ន នោ-
 ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ អាសវៈវិប្ប-
 យុត្តំ ន សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ អាស-
 វៈវិប្បយុត្តំ ន អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និស្សវណ្ណទុក្ខក្កោប្បកុទុក្ខំ

[៥០៣] ន សរណំ នោ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ន សរណំ នោ កន្ធី ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរ-
 ណំ នោ ធីយំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ នោ យោ-
 កំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ នោ ជីវរណំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន សរណំ នោ បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និស្សវណ្ណទុក្ខមហាន្តរទុក្ខំ

[៥០៤] ន សរណំ ន សារម្មណំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។ ន សរណំ ន ចិត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន សរណំ ន ចេតសិកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន សរណំ ន ចិត្តសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិដក បច្ចន្តយប្បជ្ជាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាភាសវៈទាំងមិនមែន
ប្រាសចាកភាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រាសចាកភាសវៈទាំងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រាសចាកភាសវៈនិងមិនមែនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងភាសវៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
ប្រាសចាកភាសវៈនិងមិនមែនជាមិនមានភាសវៈ . . . ។

និស្សរណទុក្ខឆក្កោប្បកុទុក្ខៈ

[៥១៣] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
សញ្ញាជនៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
គន្លងៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាធម៌
. . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាយោគៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានិវរណៈ . . .
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាបរាមាសៈ . . . ។

និស្សរណទុក្ខមហាន្តរទុក្ខៈ

[៥១៤] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ . . . ។ សេចក្តីបំប្រាញ ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាចិត្ត . . . ។ អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាចេតសិក . . . ។ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត . . . ។

បច្ច័ន្តយទុក្ខទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ន សុរណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋជំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

ន សុរណំ ន ចិត្តសម្មដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

ន សុរណំ ន ចិត្តសហភ័ក្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន-

សុរណំ ន ចិត្តានុបរិវត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ស-

រណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

ន សុរណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានសហភ័ក្តំ ធម្មំ បដិច្ច

... ។ ន សុរណំ ន ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានានុបរិវត្តំ

ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សុរណំ ន អដ្ឋតិកំ ធម្មំ

បដិច្ច ... ន សុរណំ ន ពាហិរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

ន សុរណំ ន ឧទានា ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សុរ-

ណំ ន ឧទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សុរណំ ន អ-

នុទានិន្ទំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

និសរណទុក្ខទ្វិគោប្បកទុក្ខំ

[៥០៥] ន សុរណំ នោ ឧទានានំ ធម្មំ បដិច្ច

... ន សុរណំ នោ កិលេសំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ច័យទុកទុកប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនលាយឡំដោយចិត្ត
 ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនតាំងឡើង
 អំពីចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
 កើតជាមួយនឹងចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សរណៈ មិនមែនលាយឡំនឹងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនលាយឡំតាំងឡើងនឹងកើតជាមួយ
 នឹងចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
 លាយឡំតាំងឡើងនឹងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ... អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅខាងក្រៅ ... ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាឧបាទាន ... ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាឧបាទិដ្ឋ ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុបាទិដ្ឋ ... ។

សីលវណ្ណទុកទុកក្តីក្តោប្បក្តីទុកៈ

[៥១៥] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 ឧបាទាន ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 ភិលេស ... ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចុស្សប្បដ្ឋានំ

និសរណទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខំ

(៥០៦) ន សរណំ ន និស្សនេន បហាតត្ថំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន សរណំ ន និស្សនេន បហាតត្ថំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន សរណំ ន ន ភាវនាយ បហាតត្ថំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន និស្សនេន បហាតត្ថុ-
 ហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន និស្ស-
 នេន បហាតត្ថុហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន ស-
 រណំ ន ភាវនាយ បហាតត្ថុហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន សរណំ ន ន ភាវនាយ បហាតត្ថុហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន សរណំ ន សវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន សរណំ ន អវិតក្កំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ
 ន សវិតារំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន អវិតារំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន សប្បតិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន សរណំ ន អប្បតិកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។

អភិធម្មបិដក បច្ចន័យប្បដ្ឋាន

និសរណទុក្ខបិដ្ឋិទុក្ខៈ

[៥១៦] អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនត្រូវ
 លះដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិន
 មែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាសរណៈ មិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ... អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនត្រូវលះដោយការវិនា ... ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះ
 ដោយទស្សនៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជា
 មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយទស្សនៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនមានហេតុដែលត្រូវលះដោយការវិនា ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនមានហេតុដែល
 ត្រូវលះដោយការវិនា ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិគក្កៈ ... អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
 សរណៈ មិនមែនជាមិនមានវិគក្កៈ ... ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ... អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានវិចារៈ ... ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ...
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមានបីតិ ... ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

ន សរណំ ន បីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន-
 សរណំ ន នបីតិសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន សរណំ ន សុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន ស-
 រណំ ន នសុខសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន-
 សរណំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន-
 សរណំ ន នឧបេក្ខាសហគតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។
 ន សរណំ ន កាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ
 ន នកាមាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន-
 រូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន នរូចាវចរំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន អរូចាវចរំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ន សរណំ ន នអរូចាវចរំ ធម្មំ បដិច្ច
 ... ។ ន សរណំ ន បរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ...
 ន សរណំ ន អបរិយាបន្នំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន-
 សរណំ ន និយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ
 ន អនិយ្យានិកំ ធម្មំ បដិច្ច ... ។ ន សរណំ ន-
 និយតំ ធម្មំ បដិច្ច ... ន សរណំ ន អនិយតំ
 ធម្មំ បដិច្ច ... ។

បច្ច័យទុក្ខទុក្ខញ្ញាត

អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកបដោយចីតិ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយ
 ចីតិ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនប្រកប
 ដោយសុខ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិន
 មែនប្រកបដោយសុខ . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ
 មិនមែនជាមិនមែនប្រកបដោយឧបេក្ខា . . . ។ អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាកាមាវចរៈ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាភូបាវចរៈ . . . អាស្រ័យ នូវធម៌
 មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាភូបាវចរៈ . . . ។ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអភូបាវចរៈ . . . អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាមិនមែនជាអភូបាវចរៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាបរិយាបន្នៈ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានិយ្យានិកៈ . . .
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនិយ្យានិកៈ . . . ។
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជានិយតៈ . . . អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនិយតៈ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

[៥០៧] ន សរណំ ន សទ្ទត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សរណោ ន សទ្ទត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[៥០៨] ហេតុយា ឯកំ សព្វត្ថ វិត្ថោ ។

[៥០៩] ន សរណំ ន អទ្ទត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ន-
សរណោ អទ្ទត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ឯកំ ។ ន អរណំ ន អទ្ទត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ន អរ-
ណោ ន អទ្ទត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
ន អរណំ ន អទ្ទត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អ-
ទ្ទត្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ន អរណំ
ន អទ្ទត្ថំ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អទ្ទត្ថោ ច
ន អរណោ ន អទ្ទត្ថោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា ។ ន សរណំ ន អទ្ទត្ថោ ន អរណំ ន-
អទ្ទត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច ន សរណោ ន អទ្ទត្ថោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

អភិធម្មបិដក បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

[៥១៧] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសទ្ទត្តរៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាសទ្ទត្តរៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

[៥១៨] ភ្នំហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់ប្បដ្ឋយទាំងអស់ ។

[៥១៩] ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែន
ជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែន
ជាអនុត្តរៈក្តី មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
ធម៌ មិនមែនជាអរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ ធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាសរណៈ មិនមែនជាអនុត្តរៈផង មិនមែនជាអរណៈ
មិនមែនជាអនុត្តរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ

(៥២០) ហេតុយា បញ្ច សព្វត្ថ វិត្តារោ ។

សហជាតវារម្មំ បច្ចយវារម្មំ វិស្សយវារម្មំ

សំសដ្ឋវារម្មំ សម្បយុត្តវារម្មំ បញ្ញាវារម្មំ

វិត្តារេតតំ ។

បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ និដ្ឋិតំ ។

បច្ច័យទុកទុកប្បដ្ឋាន

(៥២០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីពិស្តារ មាន
គ្រប់បច្ច័យទាំងអស់ ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី

សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បញ្ញាវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

ចប់ បច្ច័យទុកទុកប្បដ្ឋាន ។

អភិធម្មបិដកេ
បដ្ឋានស្ស ធម្មិមោ ភាគោ
បច្ចនីយប្បដ្ឋានំ

មាតិកាបត្តានំ

មាតិកា	អង្កេត
បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋានំ	១
បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋានំ	២០
បច្ចនីយទុកត្ថិកប្បដ្ឋានំ	៨០
បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋានំ	១១៥
បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋានំ	១៤៧
បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋានំ	១៧១

អភិធម្មបិដក
បដ្ឋាន ធម្មសាគ
បច្ចនីយប្បដ្ឋាន

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

បច្ចនីយត្ថិកប្បដ្ឋាន	១
បច្ចនីយទុកប្បដ្ឋាន	២០
បច្ចនីយទុកត្ថិកប្បដ្ឋាន	៨០
បច្ចនីយត្ថិកទុកប្បដ្ឋាន	១១៥
បច្ចនីយត្ថិកត្ថិកប្បដ្ឋាន	១៤៧
បច្ចនីយទុកទុកប្បដ្ឋាន	១៩១

វិវិទាវិវិទបត្តិ

វិវិទបាហោ	អវិវិទបាហោ	អង្កេត រដ្ឋលេខាយ	
នបិត្តសមជ្ឈានទកំ	នបិត្តសមជ្ឈានទកំ	៦១	១០
នកិលេសសម្មយុត្តទកំ	នកិលេសសម្មយុត្តទកំ	៦៧	៧
ហេតុច្បូច្ចយា	ហេតុច្បូច្ចយា	១៣៧	៥

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
នកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ	នកិលេសសម្បយុត្តទុកៈ	៦៧	៧
មិនមែនជាភុសល	មិនមែនជាអភុសល	១៣០	៧
សនិទស្សនត្តិក-	នសនិទស្សនត្តិក-	១៤១	២
សនិទស្សនត្តិក-	នសនិទស្សនត្តិក-	,,	១១
នូវធម៌	នូវធម៌	១៨៧	១៤
ហេតុប្បដ្ឋយ	ហេតុប្បដ្ឋយ ។	២២០	១៦

